

Tractatus de peste ac febris cum punctulis vulgo tavadillo.

Contributors

Carmona, Juan de, 1534-

Publication/Creation

Hispani : Apud Ferdinandum Maldonado, [1582]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n5f6du58>

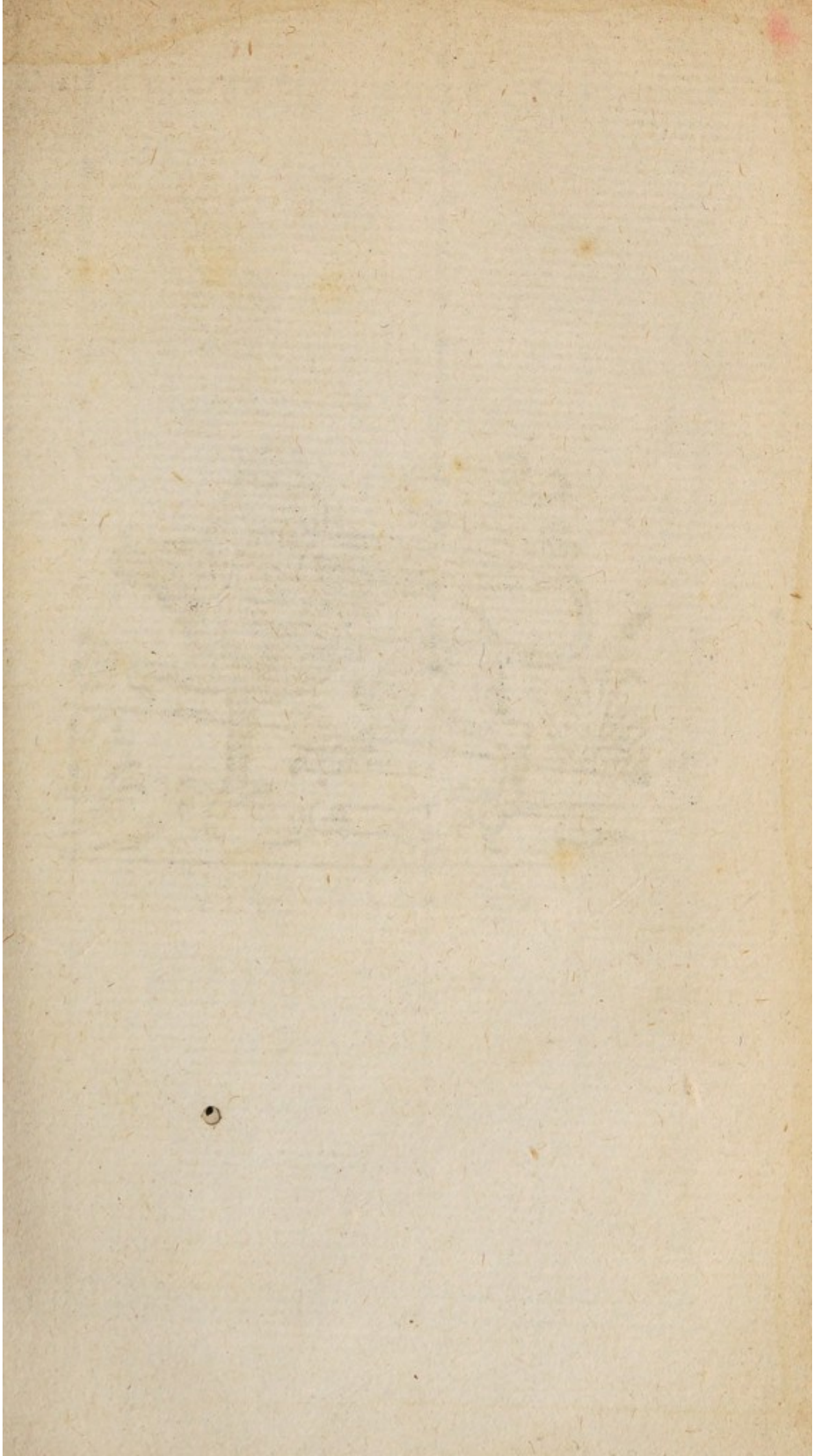
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

4

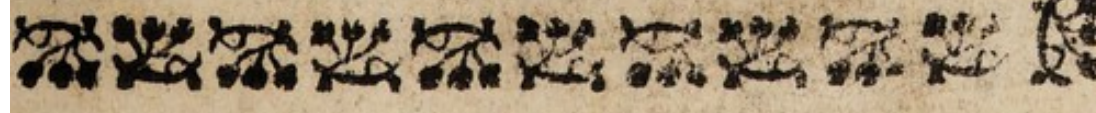

IOANNIS
DE CARMONA ME
DICIA TQVE PHILOSO
PHI, OPPIDI DE LLERENA
PERPETVI DECVRIO
nis, Tractatus de Peste
ac Febris cum puncti
culis Vulgo Tauardillo,
Feliciter incipit.

(?)

Ad Sanctissimum ac Appostoli-
cum Tribunale Sanctæ Inquisitio
nis Oppidi de Llerena.

HISPALI
APVD
Ferdinandum Maldonado
Typographum.

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE
I 7 8 7

DON PHELIPPE POR LA
gracia de Dios Rey de Castilla, de Leõ
de Aragón, de las dos Sicilias, de Hie
rusalem, de Portugal, de Navarra, de Grana
da, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Ma
lorcas, de Sevilla, de Cerdeña, de Cordoua, de
Corcega, de Murcia, de Jaen, de los Algarues
de Algezira, de Gibraltar, de las islas de Cana
ria, de las Indias Orientales, y Occidentales, Is
las y Tierra Firme, del Mar Oceano. Archi
duque de Austria, Duque de Borgoña, Brauan
de, y Milã. Cõde de Habsburg, de Elãdes, de Ti
rol, y de Barcelona. Señor de Vizcaya, y de
Molina. &c. Por quanto por parte de vos el Li
cenciado Iuan de Carmona Medico vezino dela
villa de Llerena nos à sido fecha relacion dixien
do, que vos auades compuesto y ordenado vn li
bro y Traçtado de Medicina acerca de la Enfer
medad, que cõmunmente llaman Tauardillo. El
qual era muy vtil y prouechoso, para curar dela
dicha Enfermedad, suplicando nos os diessemos
licencia, para lo poder imprimir, y vender en

estos nuestros Reynos, ò como la nuestra merca
fuesse . Lo qual visto por los del nuestro Conse
por quanto en el dicho libro se hizo la diligenc
que la Prematica por nos agora nueuamente l
cha dispone . Fue acordado , que deuiamos ma
dar dar esta nuestra Carta para vos en la dich
razon, y nos tuuimos lo por bien . E por la pres
te vos damos Licencia é Facultad , para que p
esta vez podays hazer imprimir el dicho libro
de suso se haze menciõ en estos nuestros Rey
sin por ello incurrir en pena alguna . E mandam
que despues de impresso no se pueda vender ,
venda, sin q primero se trayga al nuestro Con
jo juntamente con el Original , q en el fue vis
que van rubricadas las ojas é firmada al fin de
de Miguel de Ondarca C, auala nuestro Escri
no de Camara de los que residen en el nuestro C
sejo, para que se vea , si la dicha Impression e
cõforme al Original, & se tasse el precio porq
se vuicre de vender cada Bolumen , so pena
caer & incurrir en las penas contenidas en la
cha Prematica y Leyes de nuestros Reynos ,

o fagades ende al so pena dela nuestra merced,
de diez mil maravedi: para la nuestra Cama-
a. So la qual mandamos à qualquier nuestro Es-
criuano, vos la notifique, y dello de testimonio
orque nos sepamos, en como se cumple nuestro
mandado. Dada en Madrid 21. dias del mes de
ullio de 1582. Años.

Antonius	Don Pedro	El Licenciado
episcopus.	Portocarrero.	Mardones.
El Licenciado	El Licenciado Nuñez de	
Guardiola.	Boorques.	
El Licenciado don Iuan		
de C,uaçola.		

Yo Miguel de Ondarça C,auala Secretario de
camara de su Magestad la fize escreuir por su
mandado, con acuerdo de los de su Consejo.

Registrada.	Chanciller
Jorge de Olaal de Verg.	Jorge de Olaal de Verg.

PROLOGVS

AVT HORII AD CANONIA

Summa Theologiae

1. In nomine domini Amen. Et sic incipit

Summa Theologiae. Et sic incipit

IN HOC SIG

NO VINCES.

A 4

PROLOGVS

AVTHORIS AD CANDIS

simum Lectorem.

SI Amor Sapientiae atq; honesti omnibus iuxta placeret, ut ait Tragicus, et iam Galeno, nulla foret mortalibus contentio ambigua, ceterum cum eo miseriae deuentum sit his infelicissimis temporibus (ut patet etiam utamur merito quidem ne pe τὰν ἀφ' ἰρακῆ τὰ δ' ἰσχυροῦ ὑπὸ καυτῆς ἑλπίουσι hoc est virtutem ac sapientiam testudo superat, quando non virtutis, non honesti, non charitatis, sed quæstus gratia Medicina his temporibus expetitur) fit, ut quam paucissimi Medicinæ, Philosophiæ q; penetralia calleant, ac ex consequenti, mundus impostoribus & circumforaneis vndiq; scateat, siquidem ut ait Galenus, nemo potest & sapientiæ & pecunie seruire. Proh dolor, viuunt nunc ex raptu ex impostura, ex mero deniq; mendacio: adeo v & illud Plinij nunc verissimū sit dicētis. Nulli m

gia

PROLOGVS.

gis quam se medicum profitenti statim creditur : cum sit tamen in nullo mendacio periculum maius, negotiantur enim animas nostras: & experimenta per mortes agunt. Vnde fit, vt multi non secus ac ij qui crotalis, cocotis, carbasinis, & bombicinis eonstrepentes, Deam phrygiam venditabant: Medicinam per vicos & plateas vendant, ac garrulitate tinula, bombicina veste, fucatisq; manibus annulo deceptorio, miserum vulgus decipiant, atq; corrasa imperitorum pecuniis diuites recedant, maximo egrorum malo, magnorum medicorum nomen adipiscantur ex duorum trium ve medicorum nominum acquisitione: ex quo tot hominibus mala. nam summa quidem perniciēs est exigua ars in ceruicoso & ardenti homine, qui omnia sibi licere putat, modo aliquot medicanomina in mediũ ducere nouerit neq; hoc quidem tantum apud obscuri nominis medicos, verum etiam eos qui se se primi subsellij viros, Hypocratis, Galeni, Auicennæ cæterorumq; grauiũ Medicinæ Authorũ Sectatores prædicant quid,

PROLOGVS.

quod & hi superstitiosi (ne dicā superciliosi) me
 dicitan pertinaci addicti sint animo ijs que Gale
 nus, Hyppocrates, Aristoteles, Auicena, ceteri
 riq; Doctores scripsere, vt non solum rationi,
 verum etiam sensibus ipsis, tot experimentorum
 procellis excitatis, fidem detrahant. Quod qui
 dem (Galeno ipso dicente) detestabile est vitium
 Satius enim est, eorum que sensibus offeruntur,
 causas inquirere, quam sensibus fidem abrogare.
 Quamquam si Philosophorum tantum esset error
 vt pote in angulo sedentium, tolerabile quidem es
 set. Ceterum (turpe et miserabile dictu) cum me
 dicorum sit, quibus humana salutis tutella com
 mititur; maxime inpium putarem: si quis ea que
 experimento nouerit, conniueno, silentio prete
 rierit: quanuis Hippocrati, Galeno, ceterisq; ,
 ex diametro, vt aiunt, oppugnet. Quod utiq; nō
 modo facere non curant: verum etiam si qui inuo
 uerint, oduersus veterum aliquem, vel minimum
 quiddam assurentem: statim conuitijs ac derisi
 nibus illum insectantur. Ita vt Ioanem Argente
 rium,

PROLOGVS.

rium, Pereiram, Hieremiam, aliosq; veridicos medicos sic odio habeant; ac si atrocissimum quid commisserint. Quo fit, ut plurimi mordacitatis meum perterriti, obmutescant, veritasq;, veluti cimerijs ad obruta tenebris, lateat. Quasi vero Hippocrates, Galenus, ceteriq; Seniores medici, reuelatione diuina ea quæ litteris mandarunt nouerint, ita sibi eos errare, minime potuisse, persuasere. At vero haut dubito quin, Deo volente, fiat, ut futuris temporibus, alijs atq; alijs veritate patefacientibus, veritas elucescat: discusso tenebrarum velamine. Ac ex consequenti, Medicina quæ nunc tot scatet superstitiosis regulis ac præceptis, alia sit ab ea quæ priscis temporibus cõdita fuerat. Quãdoquidẽ quis vetat vnumquemq; ea quæ assidua experientia sibi nota habeat, litteris mandare? ut uerbi gratia, si Lac acutissimis febribus laborantibus, foelicissimo successu, obtulerit si cerebri medullã, si suillas Assas, modo quantitas non excedat, Et iã debilissimis præbuerit, quibus nec ventriculi cruditas secuta est: nec crudita

PROLOGVS.

tum aggregatio: nec humorum crudorum generatio, nec deniq; ea Symptomata quae Galenus in libris de alimentorum facultatibus, tum de cibis boni & mali succi, tum etiam pluries alibi diuumerat. Ego vero (si fas est dicere sed fas) haec omnia atq; alia quam plurima sepiissime expertus sum, partim casu, partim vero consilio, maximo egrorum commodo, quae quidem forte fortuna futuris temporibus conscribam: & in publicum edam, Deo volente, non mediis fidiis contradicendi studio, à quo maxime sum abhorrens sed veritatis & charitatis ardore flagrans, ne miseris egrotantibus remedij loco crucem imponamus. Praeterea maxime scire cupio, an verum sit, Febres Cotidianas à Pituita, Tertianas à Bile Flaua, Quartanas à Bile Attracta gigni, quem admodum Galenus atq; vniuersa medicorum schola asserit. Adhuc autem an verum sit, medicamenta purgantia, vt creditur, attrahant humores sibi familiares. Aliud videlicet Phlegma, aliud Choleram, aliud deniq; Melancholiam, quae

doqui

PROLOGVS.

Id est. *Vtinam ò cæca Plute, in terra, nec in mari, neq; incontinente apparuisses vnquam, sed Tartari & Acherontis perpetuus fuisses Incola: ex te enim omnia hominibus mala. At si omnia mala ex pecunia hominibus (vt ait Timocæon) qui pecunias ergo multas accumulare studeat, multa sibi mala proculdubio incutiet. Proinde veritatem, nec non corporis humani salutem, pecunia posthabita, maximo conatu inuestigandas medico necesse fore, putauerim. Neq; adco lucri cupidū esse, vt Medicinā alias Imperatricē in seruitutē redigat, magni illius Hippocratis ritu vt pote qui arrogantia atq; pecuniā potentissimi Artaxerxis prorsus contēpsit ingenua fruens libertate. Sed bone Deus, quāta huius temporis medicorū abiectio? quis cōtēptus? quanta ignominia? quæ omnia mala nil aliud quā pecunia eiusq; cupiditas ac sacra fames quæ plurimos, tenet, affert. Vnde omnes medicos cū cōtēnunt, tū de rī sui habent, vt qui hominum seruituti magis studeant, quam salutē. Cæterum de his satis.*

Quaprop

PROLOGVS.

Quapropter ò Lector Candidissime te oro: hoc opusculū grato recipias animo, siquidē nullū magis opimum præmium pro meis his lucubratiunculis recipere cupio: quam ab optimo quoque & libenter accipiatur, & ab erroribus expurgetur, atq; à detractotum liuore antidoto beneuolentiæ studiosi Lectoris, veluti á Lexiphaamaco præsentis sine vindicetur. Vnde fiet, vt in posterum discusso mordacitatis pauore, ad aucta q; megiſ fiducia, ad maiora me conferam. quibus & tibi gaudium parare, & ægrotis prodesse possim. Prætere a te ò benignissime Lector, volo facere certiorē Authorum dicta atq; sententias, quas in hoc opere transcriptas reperiēs; non ideo transcriptas vt paginas adimpleuissem, quin potius vt veritas magis eluceſcat, nec non Authorum sententiæ rectius intelligantur, vt recte percipiet quicunq; accurate legerit, nec insuper mireris: si aliorum more, hoc opusculum cuidam ex Proceribus non dicauerim. Quandoquidem non certe mordicus meam opinionem defendere curo, quin potius ve-

ritati

PROLOGVS.

ritati studens, eam toto animæ nixu quero: atq; omnibus amicis præferendâ censeo. Quapropter si qua est in lucubratiunculis meis veritas, illam præsentem magis se sibi tutricem spero: quàm Procerem absentem. Qui quidem forte à maioribus detentus curis, statim librum obliuioni perpetuæ traddet, vel postea eo vita defuncto, opus ipsum suo se pōdere in præcipitium traddet. Quod utiq; Galenum fecisse constat, quippe qui septimo methodi, statim inter initia, hanc eandem reddidit rationem, quare libros suos nulli dicauerit, ut pote quia veritatis flagrabat studio, quam operibus suis tutricem instituebat. Vale igitur ò humanissime Lector. ac veritatem, si inueneris, amplectere: atq; si aliqua veritati repugnantia inueneris: non dicta putato. Iterum Vale.

B SAN

SANCTIS

SIMO AC APPOSTOLICO

Tribunali Sanctæ Inquisitionis.

(?)

ECREVERAM
vtiq; , ò fœlicissime Se
natus , iam olim has lu
cubratiunculas nulli di
care : cum Galenum se
quens , tum vero qui
magni Principes , qui
bus isthæc dicari solent , à maiorib9 dete
ti curis , ea pili faciant , præcipue pusillas i
tas atque ab ignoto quodam oblatas , cæ
terum se penitus pensitata , sententiã mu
tare , coactus sum . Siquidem quæ parua
fere contemptibilia videntur , hac aure
cælatura decorata , tanta fient , vt cum ip
sis Musis intrepide certare possint . Ne
immerito , nam si huius supremi Senat9 e
ruditionem ac sapientiam inspiciamus , stu
pore intercepti veluti ecstatici gradum
stimus , adhuc autem si sanctitatem , mod
stia

ftiam erga omnes, beneuolentiam, charitatem, generisque præstantiam, inclitorum præcipue Dominorum Inquisitorum pulcherrimam atque illustrissimam stirpẽ, scilicet admodum illustris Domini Domini Roderici de Mendocça, ac Domini Domini Petri Giron (quorum vterque Dominus meus ac meus Mœcenas dilectissimus) cõsideremus, optimo quidem iure decorem atque fulcimentum totius Hispanæ gentis appellabimus. Quandoquidem tot inde inclitæ Familiæ, duces, marchiones, comites, Milites, Episcopi, totiusq; mundi Moderatores pullulant: ut quenadmodum cælum duabus fulcitum stellis mouetur: ac firmatur, ita mundus his duabus firmatur stirpibus, atq; vniuersa Christianorum religio ad vnguẽ seruatur & adaugetur, quousq; futuris temporibus vnum Ouile & vnus Pastor toti humano generi sit.

¶ Quo circa, tum his rationibus persuasus hoc opusculum vobis (ô Sãctissimi Patres) dicare decreui: tum vero quia cum hinc infælicissimis temporibus a deo inter nos vtrumq; Pestis genus versetur, scilicet & cor

poris & animæ hinc carbunculis, punctu-
lis & bubonibus populariter grassantibus
illinc tot hereticorum scaturiginibus ge-
nus humanum in profundum Pelagus pe-
petuæ damnationis trahentibus, veritu-
ne dum Pestem minus mortiferam (corpo-
ris videlicet) curare tentarem: aliam dete-
riorem in animabus generarem ignoran-
tur obsessus. Quapropter (ò Luminaria
magna Christianæ Religionis) Domina-
tiones vestras humiliter præcor hoc opus-
culum quantumuis minimum accipiat: ac
ab erroribus, si qui, non mea culpa, erunt
expurgent: vt Sancta Fide Catholica ille-
sa atq; integre seruata, corpus humanum
integram assequatur curationem.

V A L E.

C A P V T

PRIMUM QVODOPE
RIS ARGV MEN
tum continet.

(?)

V M HIS
temporibus
nullus magis
in vfu sit mor
bus, quã qui
vulgo Tauar
dillo appel
latur, opere
prætium esse

putarem: si ea quæ, cum experimento
um vero ratione mihi cognita fue
ant, litteris mandarem. Atq; eo ma
xime, quia cum morbus nouus, vt po
tea procedente sermone monstrabi

De Feste & Febribus

mus, sit, nullum ab Antiquis, Latinis videlicet, græcis, ac Arabibus curatiuum modum reperire liceat. Inde et apud non postremæ notæ Medicos maximæ suboriantur contentiones, multaq; disidia. Quando hic sanguinem mittendum simpliciter disfluat, deatur, ille nō nisi apparētibus, pūctulis vitandā esse sanguinis missionē. Quidam ex brachio, non nullus ex tallo factitandā suadet. Vnde fit, vt tum hominū salus vndiq; periclitetur, tum vero Medicorum honor. At vero doctrinæ clarioris gratia, vertetur nobis in dubium, an in hoc pessimo morbo mittendus sit sanguis ex brachij venis an potius ex ijs quæ in Tallo: quemacmodum asserit Hieronymus Fracastorius 2. de contagione .c. 7. nam quocumque ex Tallo facienda sit, videtur. Primo omnis materia venenosa necessario tēdit

dit aduersus cor. Maior cum minore sunt veræ, erg, consequentia tenet. Itē omnis humor vergens quo non oportet reuulsu: vacuand9 est, humor venenosus petens cor, vergit quo, nō oportet, erg, humor venenosus petens cor, reuulsu vacuand9 est. Maior est Hip. 6. Epi. cō. 2. t. 28. Minor patet, erg. collectio vera. Quibus sic probatis sic colligo. Omnis humor tendens ad superiora reuulsu vacuand9 est ab inferioribus, sed omnis humor peccans tendens ab Hepate ad cor tendit ad superiora, uacuand9 igit. est reuulsu ab inferiorib9. At nullæ sunt partes Hepati inferiores uenæ sectioni ac comodatæ præter crura, a cruribus ergo facienda est sanguinis missio. Maior est Galeni 3. Meth. c. 5. dicentis. Reuulsio uero in his quæ supra sunt omnibus deorsum sem-

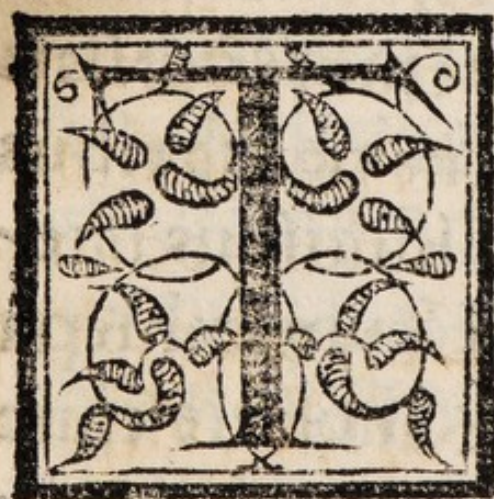
De Feste & Febris

per agitur, fursum in his quæ sunt infra. Minor pater, consequium igitur necessarium. Aduc autem magis sub-
jitiamus pro Hypothesi, Hepar prin-
cipum & originem esse Massæ san-
guinæ, vt optime Galenus probat ad-
uersus Aristotelem, tum libris de vsu
par. tum libris de Pla. Hippo. & Pla-
to, tum deniq; pluries alibi. Præterea
subjitiamus, humorem in his febri-
bus peccantem esse sanguinem, aut
omnes ex æquo humores inter sese con-
fufos, aut quemlibet ex eis, cæterum in-
tra venas sanguini conmixtos, Item
venam cauam postquã ab Hepate ver-
sus partes superiores ascenderit, dex-
tro cordis ventriculo continnam fie-
ri, atq; versus iugulũ tendens, ad Cla-
uiculam bifurcam fieri, cuius ramus
dexter ad brachium mittitur dextrũ,
sinister vero ad sinistrum, Vnde bra-
chio-

chiorum venæ omnes originem ducunt, vt ex Anathome constat. Præterea eandem venam cauam subjiciamus ab Hepate ad inferiora tendentem circa os sacrum iterum Bifurcam fieri, vnde venæ omnes quæ in cruribus sunt, ortum ducunt: vt ex Anathome discere licet. Quibus jactis substructuris, sic colligo. Si in his febribus sanguinem ex cubito miserimus, necessario sanguinem infectum ex Hepate ad cor attrahemus, sed hoc est canepeius, angue fugiendum ex cubito, ergo sanguis mittendus non est. Item si ex Tallo sanguinem miserimus, necessario, ab Hepate versus partes inferiores, sanguis infectus attrahitur: sed hoc est maxime necessarium, facienda igitur est ex Tallo sanguinis missio, quod probare nitebamur. Verum enimvero vt veritas magis pateat, mor

bi descriptionem, signa, causas, methodumque curatiuam institutam, a signis sumpto initio.

CAPVD SECVN
dum de signis.

ANDEM VTA
signis incipiam, febres
aderāt ijs lentæ, illis ar
dentes magis alijs ar
dentissimæ cū inque
tationibus assiduis. Il
li immoti manebant, Catalepticorum
more, dormiebant hi plurimo, illi ve
ro non, sed in perpetua vigilia erant.
Morosi alijs, alijs plus iusto alacriores,
verbosique, alijs perpetuo delirabant,
alijs vero semper mente constabant.
Sudores alijs, plurimi atque alijs nulli
erant. Deiectiones alijs plurimæ, li
quelæ

quelæ, fætentes, uirides, pallulæ, cro-
ceæ, fuluæ, uel nigræ, uel rubêtes. A-
lijs uêter omnino detinebatur, & stri-
cta ercis urinæ non multæ, sed pro eis
sumpti pot9 copia crudæ, albicâtesq;
tenuës, uel crassæ, rubræ, nigræ, atq;
quibusdã graue olentes, ac sic quatri-
duo in matellis detinerêtur. Rarissi-
mis urinæ multæ, atq; ijs potissimum
dieb9 iudicatorijs, nec huiusmodi ua-
cuatione leuabantur. Linguæ nigræ,
rubræ, uirides, albæ, & aridæ, alijs ue-
ro humentes. Sitiebant horũ plurimi
uehemêter, alij uero minime, quoquo
modo afficeretur seu tingeret lingua.
Vomebãt alij biliosa, sincera, alij fleg-
ma, alij tãtũ perpetua nausea uexabã-
tur. Cibũ maior pars abhominabãt.
Maculæ plurimis apparebant uel sta-
tim inter initia, uel ad 4. 7. ue: quib9
dã uero. 11. citiq; uel seriq; pro humo-
ris

De peste & febribus.

ris subjectiq; varia dispositione: alijs
rubræ, alijs liuidæ, nigræ alijs. Nec
aderat eis quibus nigræ aut liuidæ ap
parebant, certiq; perniciosum iuditiũ,
quã quib9 rubræ. Sed quib9 multæ a
ppabãt maculæ, difficili9 iudicabantur:
multisq; ex eis Mors subsequēbatur.
Aliquibus bubones retro aures super
ueniebant, nec ad suppurationem ter
minabantur: sed potius per insensibi
lem difflatum, erant tamen & quibus
suppurarentur: atq; ex his aliqui mo
riēbantur, plures superstitēs euade
bant. Atq; hactenus de signis, quan
doquidem eo quod hic morbus tot ha
beat facies, vt & ipsi Protheo optimo
iure assimilari possit, nullo pacto li
cuit aliter ea recensere.

C A P V D T E R

tium de Causis,

C A V

AVSAE VERO
vt mihi videtur, ad ae-
ris prauam qualitatē
influxumq; , qualif-
cunq; is sit, reducen-
dæ sunt. Quod patet
ex Gal. 1. Epid. Sect. 1. in proliæmio
& 1. de rat. vict. in acu. tt. 9. & Hip-
po. 2. de nat. hum. t. 1. & 2. cuius hæc
sunt quæ secuntur verba aurea. Vbi
multi vno morbo homines corripun-
tur eadem tempestate, causam illi at-
tribuere debemus, quod est maxime
commune: & quo precipue omnes
vtimur. Id autem est, quod respiran-
do attrahimus, tunc enim victum cu-
iusq; nostrum nequaquam in causa ef-
se manifesto constat, cum morbus om-
nes iuxta attingit, tam iuuenes quam
senes, tam fœminas quam viros, pe-
rinde vinum ac aquam bibentes, tam
qui

qui offam quam qui panem comedunt, tam qui parum quam qui multum laborant, ergo non fuerit victus ratio in causa, cum homines quoquo victu vtentes, in eundem incidunt morbum. Hactenus Hippocrates. Ex quibus verbis manifeste constat, hunc morbum vitio aeris prouenire, praua venenosaque qualitate infecti, siue a Superis influat, siue aliquo alio modo proueniat. Nam per locum a sufficienti partium enumeratione, valet utique consequentia. Si quidem dincemerantes sex res non naturales, siue hic dormiat, ille vigilet, vnus moueatur, alter quiescat, quidam hoc ciuo vescatur alter altero. & c. Omnes similiter eodem modo corripuntur, maiori minori ue propius cuiusque subjecti dispositio

ne . Secundo etiam sequitur , hanc
qualitatem occultam esse . Nam vn-
decim ab hinc annis , plus minus , in-
cæpit hæc mortifera Lues in hac
Plaga . Quo temporis tractu , quan-
doque cessat , quandoque reuertitur ,
sine qualitatum primarum discrimi-
ne . Nam siue bruma rigeamus , seu
calor exæstuet , humiditas siccitasue
agat : eodem modo cessat , reuertiturq̃
morbida illa qualitas . Tertio etiam
sequitur ex Hippocratis verbis , Fra-
castorium loco citato , toto , vt aiunt
cœlo aberrasse , dum asserit Pestilen-
tiam minus vitio aeris prouenire
quam hæc pessima Labes . Cum Ga-
lenus ex Hippocrate primo de vict.
acuto , textu nono inferat . Om-
nes Pestilentes morbos de natura
vulgarium esse . Nam siue ex aquæ
corruptæ potu , ventorum ue spi-
spira,

spiratione ex coronij barathris, aut
ex castramentis, aut aliquo alio modo
mala qualitas proueniat, eatenus Gal.
inferente, morbos Epidemicos gene-
rat, quatenus aerem inficere potest.
Porro qui ex alimentis prauis proue-
niunt morbi, potius quos *ωσφάδεις*, id est
sparsim, priuatimq; præhredientes, di-
cunt contingent, & non similes, vt ad-
uertit Gal. 1. de vict. acu. t. 9. dicens.
Sed quidnam est, quod ab Hipp. dicitur?
sed morbi & *ωσφάδεις* & similes
fuerint. Nempe contrarium potius di-
cendum fuit. Et non similes eos inter
se esse, si utiq; aliquid morborum simi-
litudine, & endemium, & epidemicum
& pestiferum, iudicari debuit. Hacten-
us Gal. At vero quod *ωσφάδεις* potius
morbi appellari debeant quam epide-
mici, qui ex prauo cibo proueniunt,
constat ex Hippocratis verbis 2. de
nat. hum

rat. hum. t. 3. quæ hæc sunt. At ubi
liuerfis eodem tempore morbis homi
nes afficiuntur, suus cuiq̃ victus sine
controuersia in causa est, vnde Gale
nus deducit hæc uerba. His uerbis
cælum constituit, non uictum esse uul
garium omnium causam morborum.
Rationibus adhuc sic colligo contra
Fractoriū. Omnis morbus commu
nis aut dissimiliter grassatur, aut simi
liter, at Pests morbus communis est,
ergo similiter grassat' aut dissimiliter,
et non dissimiliter, similiter igitur.
Maior est nota, minor probata est ex
Gal. 1. de rat. uict. t. 9. Secundo sic ar
guo. Omnis morbus cōmunis simili
ter grassans aut Endemicus est aut E
pidemicus, at Pests morbus cōmunis
est, & similiter grassans, erit igitur pe
stis Endemicus aut Epidemicus mor
bus, sed non est Endemicus, erit ergo

De Peste & febris

Epidemicus morbus. Ex quibus sic colligo, omnis pestis est Epidemicus morbus prouenit vitio aeris, omnis igitur pestis prouenit vitio aeris. Maior cum minore sunt probatae, ergo conclusio vera, constat ergo Hieronymum decæptum esse. Accedit etiam Auicennæ sententia quarto primi tractus, capite primo asserentis, febres pestilenciales omnes prouenire vitio aeris, dum ait, & febres accidentales causa aeris sicci, fiunt iterum causa vt eueniant febres colericæ, pestilentes vero fiunt ex aere turbido & humedo. Hactenus Auicenna. Idem affirmat primo tertia doct. v. capite singulari. Etiam est sententia omnium doctorum, nullo contradicente, quorum placita atque verba in medium asserre, superuacaneum duco, cum vnusquisque exercitij gratia

ea perlegere possit, excepto tamen vno Fracastorio contra asserete, haud scio qua ratione.

CAPVD QVAR

to in quo isti hæc magis
elucidantur.

VIBVS SIC

positis, sequitur, aerem dupliciter infici posse. Vno modo ab inferioribus causis, quas Galenus Hippocras & Auicenna referunt, locis supra citatis. Altero a Superioribus. Hocq; etiam dupliciter. Aut Dei videlicet nutu, vt constat Sanctorum Doctorum testimonio, aut ab influxu Astrorum asserentibus Astrologis pari-

pariterq; medicis . Quamuis doctissimus Picus lib. 5. contra Astrologian diuinatricem contrarium asserere uideatur: cum asserat, nullo modo naturæ contrarias qualitates a cœlo fluere posse, quim potius uiuificas & conseruatrices . Nam quemadmodum commune eundemq; calorem naturalem in spiritu uitali ad microcosmi conseruationem diffundit uniuerse, nihilominus quamuis unus sit, diuerso tam modo in unaquaque parte operatur pro cuiusq; partis dispositione ita solum unum calorem uiuificum lucemq; diffundens, ad microcosmi conseruationem, diuersimode operatur iuxta cuiusq; subiecti dispositionem . Quare fit, ut cum hæc inferiora tam mixta quam simplicia, cum qualitatibus primis tum uero aliqua alia Antipathia mutuo se se alterent, atq; corrumpantur.

alite

aliter atq; aliter disponantur. Atq; hac de causa quamuis unus idemq; sit calor a sole influens, diuersi fiant effectus. Quapropter iuxta Pici sententiam nullo pacto fiet, vt a superioribus Pestis proueniat. Cæterum quouis modo eueniat, a cœlo tanquam ab vniuersali causa dependeat necesse est. Nam siue aer sic dispositus taliter efficiatur a sole, vt Pestem efficere possit, siue vt Astrologis placet, vi Astronũ fiat: tandem negari non potest, Pestẽ ab influxu superiori prouenire: aere videlicet praua qualitate infecto. Quæ quidem aeris infectio impro- prie appellatur putredo, cum putredo sit passio misti, vt ex definitione cõstat. Quare qui exactius putredinis naturam nosse cupit, Ioannem Argenterium consulat, quippe qui in libro Artis medicinalis eius naturam adeo

feliciter exhaulerit, vt optimo quidē
 iure, victoriæ palma illi tribui conue
 niat. Quin potius si qua aeri adsit pu
 tredo, erit vaporum in aere vagantiū,
 quam aoris ipsius, vt constat ex Auic.
 2. 4. c. cit. & 2. 1. doct. 2. c. 3. Atq; hi
 vapores, siue exalationes possunt ab
 Astris generari: quemadmodum &
 pluuia, aliaq; id genus: aut abs cauita
 tibus terræ subleuari, siue Astrorum
 vi, seu suo pte impetu, quemadmodum
 contigit in Gallia anno 1544. salutis
 humanæ, referente doctissimo Vale
 riola. 3. enarrationum prima, quæ qui
 dem qualitas potest esse ex primis, si
 ue potest esse putredo simpliciter nui
 lam habens maleficam, seu potius ve
 neficam qualitatem. Atq; hoc modo
 tantum generabit ægritudines ex sim
 plicibus: vt febres tertianas, cō
 tinuas, quotidianas, uirilignes, oph
 thalmitas, pustulas atq; id genus alias

Quæ quidē ægritudines & si Epidemia
 es appellētur, nō tamē malignæ, pe-
 stilētes ve, nisi venenosa afficiāt quali-
 tate. At si veneni instar, hominib9 ne-
 gotiū facessant: siquidē vehemēter ir-
 ruāt, ægrorūq; maiorē partē depopul-
 ētur, pestē esse, atq; dictitari, omni-
 9 incōfesso est. Verū enim uero si cū
 symptomatū sæuitate, plurimi super-
 stites euadāt, malignæ dicētur. Verū
 x Au. verbis videtur ipsū innuere fe-
 res pestilētes sēper prouenire ab ae-
 ris putredine, dū ait, & quādo faciunt
 necessario virtutes agētes cœlestes, &
 virtutes patientes terrestres humecta-
 tionē vehemētē acri, expellūtur vapo-
 res & fumi ad ipsum, & spargūtur in
 oso, & putrefaciunt ipsū cū caliditate
 lebili: & quādo fit aer secundū hunc
 nodū, venit ad cor. Quare corrumpit
 complexionem spiritus qui est in ipso

& putrefit quod circumdat ipsum ex humiditate, & accidit caliditas egressa a natura: & spargitur in corpore tunc propter causam suam: & erit febris pestilentialis, hæc ille. Quod quidem si semper euenire hoc modo, & nullo pacto aliter contendat, pace eius dixerim, fallitur me iudice, nã febres quæ venenosæ dicuntur, nullo modo e putredine fiunt: sed potius ab occulta qualitate quæ sensibus minime subiacet: imo tantum ratione, discursuq; percipitur. Quæ quidem qualitas clam occulteq; operatur contra occultam proprietatem quæ in spiritibus, substantiaq; cordis est. Quæ alia est a calore naturali: quod ita esse sic probo. In primis scire oportet, spiritus esse corpora quæ ex humorum parte vaporosa: aerq; inspirato fiunt, vt patet ex Galieno in libris de placitis Hippocratis & Plato

Platonis, cuius hæc sunt quæ sequuntur
verba. Sicut enim vitali spiritu, &
in arterijs, & in corde gignitur, mate-
ria generationis, ex inspiratione, &
numorum exalatione sumpta: ita ani-
malis ex vitali perfectius concocto ori-
tur: utpote cū oporteret ipsum exqui-
sitissimam omnium immutationē adi-
pisci. Atq; hætenus Galenus. Secun-
do subiiciendum: hos spiritus præter
calorem actualem, quem membris tri-
buunt, etiam aliam qualitatem mem-
bris impertiri, qua mediante membra
disponuntur ad animam suscipiendā,
retinendamq; quam, quodammodo,
somniaffe, uidetur Auicenna 1. j. doct
6. c. 4. cum dixit. Nos autem expla-
nabimus summam hanc, & dicemus,
quod quemadmodum ex humorū spif-
situdine, secundum aliquam comple-
xionem, substantia generatur spissa:

quæ est membrū, aut pars membrū ita
 ex humorū vaporibus & eorum subtri-
 litate, secundū aliquam complexionē
 substantia generatur, subtilisq; est spi-
 ritus. Hactenus Auic. Quibus verbis
 secundum aliquam complexionem, vi-
 detur innuere virtutem, seu proprie-
 tatem occultam. Quia si calorem intel-
 lexisset, potius secundum aliquam ca-
 loris mensuram dixisset. Cæterum an
 hoc, aliud ue Auicenna voluerit, non
 laboro. Cum rationibus quibus intel-
 letus acquiescat, iam monstrare, aggre-
 diar. Præmissio, ex hypothesi, hoc vul-
 gatissimo apud medicos Axiomate,
 nempe, naturā in omnibus operatio-
 nib; spiritu vti vitali, animali, natura-
 liq; si aliquis, vt ait Galenus est, nunc
 hoc, nunc vero illo, pro ut se se obtu-
 lerit necessitas, occasio ue. Estiq; v-
 nicuique parti, siue proprietatem, seu
 quali

qualitatē occultā, siue quocunq; modo
do appellare libuerit, modo de re cō-
stet: quæ spiritus innatus, spiritus con-
plantatus, caliditasq; innata ab omni-
bus dicitur, quæ spiritu influente, a
corde, vitali, a cerebro, animali ab He-
pate, naturali fouetur, conseruaturq;.
Quæquidē caliditas innata, hoc nomi-
ne mihi videtur appellari, nō ab ipsa
rei essentia, siue natura, sed ab accidē-
ti q; magis sensu percipit. quādo qua-
litates illius natura a posteriori, vt a-
iūt, percipit ab effectu uidelicet, nā in
vētriculo chylū in Hepate sanguinem
in corde spiritus vitales & arterialē sā-
guinē, in cerebro spiritus animales &
cerebri substantiam, in ossē os, in carne
carnē generare eūdē calorē, ex eodē a-
limēto est impossibile. Nā idē, quate-
nū idē, eodēq; modo se habēs sēper est
natū facere idē, ex Aris. in lib. de ort.

at calor naturalis idē est in vnaquaq̃ parte, vt percipere est ipso sensu, & eodem modo se habet, calfaciens videlicet, pro cuiusq̃ partis natura, generaret igitur ex eodem alimento temper vnum nēpe carnem aut neruicem, &c. pro alimenti dispositione. At non vnum gignit, deueniendum est ergo ad illam virtutem occultam: quæ in spiritu est, præter calorem actu existentem in spiritu tam innato, quam influente. Nam si respondeas, abs quacunq̃ parte attrahi ex massa sanguinea partem sibi proportionē respondentem suæ nutritioni, tunc sequitur necessario eadem sequela. Nam ea quæ attrahuntur a calido, non attrahuntur cum electione, at hæc cum electione attrahuntur, igitur non a calido. Restat ergo attrahi a proprietate specifica & occulta. Idem affirmamus de spiritu animalis

mali & vitali, quod sic probatur . Si quis partem aliquam laqueo comprehendat, ita vt spiritus non liceat ultra progredi, statim amittitur, seu hebetatur sensus, quantumcunq; calor eiusdem partis conseruetur siue foueatur. Adhuc autem magis, quādo spiritus vnus partis soluitur, siue impeditur eius communicatio quoquomodo, etiam si organa bene & naturæ ordine & exigentia disposita sint, nullo pacto fit actio, quantumcunq; fomētis, cataplasmaticis, vntionibus ue, pars calefiat, nisi spiritibus pateat exitus & via, vt partem illam tēgant, siue sua propria substantia, seu irradiatione, vt colligitur ex Gal. 3. de lo. aff. c. 10. in cura Pausaniæ sophistæ . Et quemadmodū in spiritu animali, atq; naturali, ita in vitali contingit. Vt in Syncopi, vbi videlicet resolutis, siue retractatis, ad

cor spiritibus vitalibus, vitalis facultas valde leditur, aut etiam interdum vita finitur, quamuis ab exterioribus auxilijs calor in organa introducatur. Quibus sic probatis, manifeste patet febres omnes quæ veredicuntur pestiferæ & malignæ, atq; venenosæ, potius in acquisitione prauæ & occultæ qualitatis, quæ e directo opponitur proprietati viuificæ, quæ in spiritu est & qua hucusq; egimus, consistere: quæ in putredine, calore ue putredinali quod si quando contingat, quod sæpe contingere solet, ut a febre putrida siue e putredine ortum trahat, non equidē inficias ibo, dum modo intelligat putrefactionem illā non esse qualitatem venenosam & mortiferam qua de agitur. Et si fere sæper sit præuia dispositio humoris peccatis, ad introductionem illig mortiferæ & prauæ qualitatis

vt videre est apud Galeum. r. de diff. feb. c. 4. ac alijs in locis, quam quidē non modo in his pestiferis febribus, semper adesse, contendo, verum etiā in quacunque febre ex putredine ortum trahente, vt satis superque docte probauit Subtilis Fernellius lib. 2. de abditis rerum causis .c. 13.

CAPVD QVIN

tum in quo quæ dicta
sunt, bene probantur.

HOC ESSE VERUM, vel ex hoc patet. Quia in febribus ueneno-
sis, & pestilentialibus: & si non possint sub vna car-
adiffinitione comprehendi, vt nihi-
lominus ex Sententia Auicennæ
quar

quarto primæ tract. 4. c. 2. non percipitur uehemens caliditas quoad tactū & si intus maxima Symptomatum ac sit uehementia, vt patet ex primis verbis. Siquidem est quieta exterius: & conturbans & ebulliens interius. Quis ex verbis subsequētib; videatur contrariū affirmare, dum ait. Ex qua percipitur caliditas & inflammatio fortis. Quib; verbis videtur sibi pugnantia dicere. Nam si est quieta exterius, quoniam pacto percipitur caliditas & inflammatio fortis? quod facile contradictione vindicatur, si tantum de causo pestilenti intelligatur. Vt ex Herculani interpretatione videre est. Nisi maus cum Gentili fulginati, & Iacobo de partibus, calorem fortem non percipi in partibus extremis, sed circa cor: propter Porum multitudinem & malitiam, cor & thoracē atque corpora

orporis intimas partes offendentiū,
& si vtrunq; quandoque contingat.
Adhuc clarius patet ex subsequenti
us verbis, ubi habet. Et quandoque
fit de his febribus pestilentialibus: in
qua non percipit ager neq; tangens
propinquus multitudinem caloris, &
non alteratur pulsus & a qua magna
alteratione. Et cum hoc ipsa est inter
ciens velociter, & hesitant medici in
esse eius. Ex quibus verbis manifeste
constat, febris pestilētis essentiā magis
in illa propria & occulta qualitate consistere,
quā in caloris eferuescētia. Quod
confirmatur, sententia Iacobi de par-
bus, & Gentilis, in enarratione hu-
ius textus. Causa vero propter quam
non fit in febribus malignis & pesti-
lentialibus mutatio magna in calore, &
in urina & pulsu, potest esse multiplex.
Aut videlicet quia venenosa vis adeo

fit valida, vt extemplo uirtutem uita-
lem caloremq; naturalem, seu potius
uirtutē illā occultam, quæ in spiritu u-
tali, vt monstrauius, est, destruat. I-
deoque extinto calore naturali, & extra-
neus deficiat necesse est. Siquidem u-
ait Auer. 7. coll. c. 2. ex Gal. 3. in secto
1. t. 11. Calor extraneus ramificatur a
calore naturali. Aut quia maligna lu-
es adsit siue in spiritibus, seu humori-
bus, absente humorum putredine, qu-
bus caloris sequatur excandescencia
concoctionisq; signa uel cruditatis in
urina. Cuius modi uisæ sunt febres tē-
pore Gēt. fulginatis, & Iacobi de par-
adeo ut & ipse Iacob. asserit, hanc uene-
ficā & occultā qualitātē, tanta irruisse
vehemētia, ut & subito nulla accēsa fe-
bri, ægrorū magnū numerū cōfecerit.
Cui libēter assentior nulla repugnāte
ratione, sicuti & ipse obseruasse testa-
tur

ur. Aut quia virtutes ipsæ ita stupi-
 dæ reddantur præsentia venenosæ qua-
 litatis, vt lesionē, & si adsit, non perci-
 piant. Aut quia materia infecta, vt est
 opinio Gent. est extra vias vrinæ, uer-
 o gratia in corde aut thorace: quod
 accepit Gent. ex diuo Florentino. 4. 1
 . 20. aut qua tantum accidit nocumē-
 ū virtuti vitali, manēte illeſſa natura-
 i. Siquidē hoc nōnūquā euenire solet
 vt videre est apud Auic. 1. cano. c. de
 virt. vit. quod aduertit Thad. apho.
 7 1. 4. verba Auic. hæc sunt. Fortasse
 nim plerūq; in aliquo destruetur mē-
 brorum eius operatio & uiuum rema-
 nebit, & fortasse plerūq; remanebit e-
 ius operatio virtutis, & mēbrorū ten-
 et ad mortem. Hæc ille. Dubium ve-
 ro an destructa vitali operat. adhuc na-
 tur. seruari possit, an econuerso, nec
 e, quoniā satis superq; doctē a docto-

De peste & febribus

ribus discussum est, referre super se
deo, cum vnicuique exercitationis gra-
tia, perlegere liceat. Vnum tamen ac-
uerto, Gentilem immerito ab Hugo-
ne taxatum. Nec assentior Conciliato-
ri diff. 94. asserenti, causam propter
quam in febre pestifera pullus est bo-
nus & vrina bona, æger vero tendit
ad mortem, esse, quod febrim pestilentem
propriū est, præter cæteras inherere
cordi, non sic Hepati atque alijs parti-
bus. Quo circa uirtus naturalis terre-
tur, & nullo pacto audeat coctionē me-
liri. Quæ quidē positio potius rethorica
& ad placitum dicta videtur, quam
physica ratione, probata. Siquidem
uirtus vitalis atque naturalis agunt me-
re naturaliter, & quod agit naturaliter,
agit sine cognitione, ergo actio vi-
talis: naturalisque sine cognitione a-
gunt. At quod agit citra cogitationem

non eligit, & audere siue timere est opus electionis, impertinenter igitur, & proprie colore rethorico, procedit a ponensis positio, quoniã sequeretur si hoc ita esset, agens adesse passo disposito, deuitoq; modo applicato, & actionẽ non sequi, nullo impedimento actionem prohibente. Quod quã absurdum sit, nemo, uel Lipientibus oculis, non videt. Præterea prima pars positionis falsa est, ut quotidie experimur, nam si causam morbi, humorem uidelicet, aut spiritus intelligat, fallitur equidem, cum quotidie experiamur alias corporis partes occupare, nempe Capud, Hepar, Ventriculum, atq; alia huiusmodi: vt ex accidentibus discere licet. Siquidem quacuncq; parte corporis sudor, calor, aut frigus, ibi morbus, ut ait Hippocras 4. Aph. 38. & 39. Idem confirmat Gale

De peste & febribus

nus in enarratione atque vniuersa me-
dicorum opinio. Hoc ita esse, quoti-
dianis euentibus patet cum plurimi af-
siduo capitis ardore, alij uentriculi
& intestinorum; Hepatis nonnulli cru-
cientur, alijs sudor copiosus nego-
tium facessat, siue totius corporis, seu
cuiusuis partis, perseverans, & si non
toto morbi curriculo: notabili tamen
temporis tractu, atque sudoris quan-
titate. Quod si ita est: vt uere est, con-
tradicit e directe 1. part. positionis Cō-
ciliatoris asserentis; propriū esse febrū
bus pestilentialibus inhærere cordi
præter cæteras. Atque isthæc quoad
febris causam. Verum quoad febris
essentiam, & si proprium sit febris
pestiferæ inhærere cordi, nō tamē q-
modo, quin potius primo: cum conue-
niat omni, sed non soli. Quandoqui-
dem omni febrī propriū est, cordi
imcō-

Incommodare, vt omnium doctorum
sententia receptum est. Nec tamen
dissimulare volo Antonij Musæ tap-
um, necnon Vallesij, viri alio qui do-
ctissimi, in enarratione. 39. Apho.
4. asserunt. Siquidem, calorem &
frigiditatem esse morbos, quod alie-
num a uero esse, facile monstratur.
Si hoc ita esset, morbus & causa
morbi non distinguerentur, conse-
quens est falsum, falsum igitur &
antecedens. Sequella probatur, fri-
giditas, siue caliditas: humiditas vel
siccitas est causa morbi, non est i-
gitur morbus. Quod frigiditas aut
caliditas, aut humiditas, vel siccitas
sunt causa morbi, & non ipsi morbi
vel ex hoc constat. Quia si sic esset,
opporteret, in altero sanitatem, in
altero morbum, collocare genere,
cæterum hoc est falsum, nam fri-

frigiditas est qualitas prima, temperamentum uero qualitas secunda, quæ ex actione & passione primarum prouenit, ex qui prima primi cap. de complexione. Quo circa in quuncunq; genere eorum quæ naturaliter se habent, statuetur sanitas, in eodem cum preter naturam se habent statuetur & morbus. At sanitas est complexio siue tēperamētū, erit igitur morbus tēperamētū. At uero quando in hunc, de morbo & causa morbi, campum, descēdimq, operepretiū esse duco, de morbo, deq; morbi causa coniuncta seu continente, non nulla dicere, quāuis impar ergo, etenim, nescio quid in auribus obgannitus sentio, posteaquam amicus noster Lemosius immanem edidit in lucem librum, qui quam utilis futurus sit ipse uiderit, sed de his satis. Cæterum quando causam morbi

bi

bi coniunctam de medio tollit, obsecro nobis cum manum conferat tantisper, ut a sapientissimo isto, causæ coniunctæ interemptore sapientior eadem. Et quia causæ coniunctæ, esse, omnibus notissimum est, ideo eius naturam referre, ac monstrare super se deo, quando cuique liceat per otium, id ab Authoribus discere. Quapropter eam in morbis dari, & si ab Authoribus probatum sit, nihilominus iterum probari oportet, ita cogente nos necessitate. Cæterum authoritatibus pugnare, nil moror, cum tot sint ab Authoribus adductæ: sed tantum adducam Galeni locum ex lib. 3. technis, quando non cartas consumere, librique magnitudinē augere cupiam, ad quod quidam faciunt alienum laborem suspirantes, ut imperitis librorum magnitudinē sint admirationi, ac apud eos

magis sint in prætio. Verba Gal. hæc sunt, facta autem ægritudo curabitur, soluta ea dispositione, a qua primum ea quæ secundum naturam læditur operatio, quam quidem & ipsam morbi causam dicimus esse, ac pergens Galenus sic ait, Curatio vero, vnam præcipuam, ac communissimam habet intentionem ad id, quod est dispositioni auferendæ contrarium. Ex hoc siquidẽ genere sunt causæ illæ omnes, quæ sanitatem efficiunt. Secundum partem vero ex vnicuique dispositioni contrarijs. Calido igitur affectui causa frigida contraria existit, frigido autem calida, eademque in cæteris proportione. Etenim si omne immoderatum est præter naturam, moderatum vero secundum naturam, necesse est omnino, vt immoderatum ab immoderato contra-

rio

rio ad mediocritatem redigatur. Ha-
ctenus Galenus. Hunc Galeni lo-
cum adducere uisum est, quod non
testimonij loco sed demonstrationis
adduci debeat. Siquidem ex Gale-
ni uerbis manifeste patet nos, non
contra morbum, sed contra mor-
bi causam: semper in curatione pug-
nare. Nam quando Galenus di-
cit, Esse necesse, immoderatum om-
ne ab immoderato contrario ad me-
diocritatem redigi: causam intel-
ligamus, necesse est. Etenim si mor-
bum intelligeremus, non ab immo-
derato contrario, quin potius a mo-
derato, ad mediocritatem redigen-
dus erat, quando morbo: non cau-
sa, sed sanitas opponitur. Ut om-
nium doctorum testimonio manife-
ste ac clarissime comprobatum &
fulcitum rationib9 est. At non mode-
rato

rato sed potius immoderato oppugnamus, aduersus causam igitur. Præterea ex verbis præcedentibus adhuc magis elucescit veritas, nempe, facta autem ægritudo. &c. Etenim si facta ægritudo curatur, soluta ea disputatione a qua primum ea quæ secundum naturam læditur operatio, quam quidem ipsam morbi causam fatetur Galenus, duo sequatur necesse est. Nempe morbum in facto esse causam habere, quæ coniuncta sit oportet, atque eam primo operationem lædere, ut ipsissimus Galenus asserit. Nec obstat Leonicensis expositio, qui, causæ loco, essentiam vertitur, etiam si in vniuersali prohæmio ad omnia Galeni opera probare nitatur, ætræ loco hoc est causæ, usiã, substituendã esse, hoc est essentiam, cum firmissimis rationibus, Ioannes Argenterius probet, non paruo erro

re id factum fuisse: vt cuiq; licet ex eodem discere. Adhuc autem si Galeno Authore, soluenda illa dispositio est immoderato contrario, atq; ad mediocritatem redigenda, atq; illud immoderatum est sanitatis causa, aduersus morbi causam pugnet, necesse est. Quando causæ morbi, sanitatis causa contraria sit. At forte obijciet nobis aduersarius, nullo pacto posse esse, vt qualitas illa quæ iã est, vt ita loquar, in facto esse ab ulla depēdeat causa, quin imo remota illa, causa scilicet, permanere ac stabilem habere naturam, vt ipse, iudicio suo, probat 2. Meth. quodam argumento, quod quam recte in modo & figura colligat, postea sermone procedente, monstrabitur. At uero hoc esse diuerticulum, ex hoc patet, quandoquidem sanitas, vt Galenus libro primo de sanit. tuen. Musicae consonā

sonantiæ comparatur . Cui, si morbum
cōferas, dissonātiā opponas necesse
est. Sed vt res magis elucescat, finge in
aliquo tetra cor melos hoc modo. Di-
tet Hypate Hypaton a Parhypate Hy-
patō sesquialtero interualo, quod dia-
pēte apud musicos appellatur: adhuc
parhypate hypatō alychanos hypatō
sesquitercio, quod diathesarō dicitur:
præterea hypatemeson a lychanos hy-
patō, tono & hemitono minori, quod
interualū iunioribus tertia minor di-
ctatur, erit horū quatuor neruorum
consonātia intra eam quādecimā Mu-
sici appellant . Cæterum si aliquod ho-
rum interuallorum intendi vel remitti
cōtingat, omnino tota corruet conso-
nantia, ac in dissonātiā vertet. Nō qu-
ideo neru9 laxior vel tēsi9 sit ipsa dis-
sonātia, sed aggregat9 ex omnib9 . 4 .
neruis son9. Idētidē etiā in morbo quo-
uis ex intēperie procedēte, non calidi-

tas, non frigiditas, non siccitas, aut humiditas, morbus appellāndus est, qui potius morbi causa. At forte dices, quemnam ergo morbum appellabimus? totam illam qualitatum quatuor respondebo, dispositionē, quæ quidē reducta ad mediocritatem qualitate exorbitante, statim nullo adueniente medicamēto, accedit. Nec obstat, quē adducit locū ex 3. then. cuius hæc est series, iā enim factā, atq; existentē ægritudinē curare oportet, sed quæ nō dū quidē adest, at futura est, prohibē dū est ne fiat: ablata ea quæ est in corpore dispositione. Eius autē quæ adhuc fit, quod quidem factum est, curare opus est. Quod autem futurum, prohibere ne fiat. Prohibebitur autem, sublata ea dispositione, quam sequi natura apta est. Talis vero dispositio, causa antecedēs appellat. Hactenus Gale

nus Gal. quæ Gal. verba, si bene per-
pēditet iste, causæ cōtinētis, diligen-
tissimus trucidator, aduertisset utiqz
Galenum non de morbo, vt pote qui
suum esse, in facto esse habeat, sed pa-
tho, seu potius de ea morbi parte quæ
futura est. Cui non curatio sed po-
tius præcautio debetur. Quandoqui-
dē subsequētibz verbis docet, quid
morbo, dum iam in facto esse consistit
faciendū nobis sit. Cæterum his iam
dimissis, rationes examini subijcia-
mus, quibus causam continentem de
medio tollere nititur. Prima ratio est,
nullum permanens habet causam con-
tinentem: omnis autē morbus est per-
manens, nullus igitur morbus habet
causam continentem, cuius sylogism.
falsitatem seu fallatiam nemo non ui-
det. Quia maior propositio falsa est
quam omnino nego: quandoquidem
multa

multæ sunt res permanentes, quæ causam continentem habent, vt lux, atq; alia quam plurima. Item omnes morbi in numero vt verbi gratia, sextum igitum, dices ne morbum, an morbi causam? At sublata maiori totum coruat ædificium, necesse est, perinde ac domui fundamenta subtrahas. At forte adueniente secunda ratione, omnino pugnat, cædet causa continens efficientibus, scilicet, viribus, ex lassitudine, quæ ex labore contracta est, cum primam rationem soluere nitebar. Secunda ratio hæc est. Causa continens habet suam essentiam in generatione, morbus non habet suam essentiam in generatione, morbus igitur non habet causam continentem. Hæc ille. Quam rationem cum lego ac perlego satis nequeo mirari hominis oscitantiam, quando non semel, sed multo-

ties in forma sylogistica peccet. A
forte ab repræhensione se se vindic
care poterit, quippe qui in arte di
putatoria versatus minime fuerit. I
mo potius hoc nomine acerbius re
præhendendus venit, adeo vt & il
lud optimo quidem iure, illi objic
possit nempe, turpe quidem est, pa
tricio nobiliq; viro causas peroran
ti, ignorare ius, in quo versatur. Cur
huius artis & sit, & merito dicatur m
gister, nam Salmaticæ, ac alijs in locis
huius artis publicus fuit professor, sed
ad rem. Maior propositio negatur
quæ habet, causa coniuncta habet su
essentiam in generatione. Falsitas pro
positionis ex hoc patet. Quia si cau
sa continens est, actu est, & quod actu
est, non habet suam essentiam in ge
neratione, ergo causa continens non
habet suam essentiam in generatio

te. Maior probatur. Omne agens agit per suam propriam formam, omnis causa continens est agens, omnis igitur causa continens agit per propriam formam. Sed agit per propriam formam, ergo habet propriam formam. At habet propriam formam, ergo actu est. At actu est, non ergo habet suam essentiam in generatione. Præterea peccat in ipse forma syllogismus, dum sic colligit. Causa continens habet suam essentiam in generatione: morbus non habet suam essentiam in generatione: morbus igitur non habet causam continentem. Quando non sic, sed potius hoc modo colligere debebat, nempe. Causa continens habet suam essentiam in generatione, morbus non habet suam essentiam in generatione, morbus igitur

De Peste & febribus

non est causa continens, quando si e
modo colligere possemus, innumera
conderemus nugas, ac deliramēta po
tius quam scientiam educerem⁹. Ve
bi gratia, liceat mihi per te, o candi
dissime professor. ita colligere. Om
nis lapis habet albedinem, nullus ho
mo habet albedinem, ergo nullus ho
mo habet lapidem. Adhuc autem sic
Omnis aer habet velocitatem, nullus
lapis habet velocitatem, nullus igitur
lapis habet aera. Ridiculum profe
cto. At vero ita colligendum esse, v
nuper asserui, manifestum erit, si syl
logismum reducamus ad secundum pr
mæ, quem sic conuerto. Imprimis tra
ponere oportet præmissas, atq; pro
positio, quæ minor erat in secundo t
cundæ, simplici conuersione conuer
tatur, eademq; & consequentia. Qui
bus sic positis, statim syllogismum si
con

construamus in secundo primæ. Nul-
lum habens suam essentiam in genera-
tione es morbus, omnis causa conti-
nens habet suam essentiam in genera-
tione, nullus igitur morbus est causa
continens, siue nulla igitur causa con-
tinens est morbus. Quando quoquo
modo collegeris, nil equidem erra-
bis. Atq; isthæc sufficiant, quando-
quidem ultra progredi, non decet, cū
quia nimis a proposito digrediemur,
cum vero quia ad nauseam vsq; de hac
re a plurimis Authoribus doctissime
disputatum est. Quamobrem ad lo-
cum, vnde digressi sumus, nostra con-
uertatur oratio, operepretium erit.
Quod erat, causas quærere, quare in
febris pestilentibus, non fit magna
mutatio in calore, vrina, & pulsu, ni-
hilominus ægri tendant ad corruptio-
nem. Quare aliorum opinionibus hu-

De Peste & febris

cusq; recitatis, ad Porcelli Sardi opi-
nionem deuenio, quippe qui libro se-
cundo de peste Siracusana capite vl-
timo, conatur reddere rationem ex a-
nathome, quare in Peste illa, & alijs
similibus non sit notatu digna muta-
tio in vrina nec in pulsu. Quæ quidē
est, quia humor peccans contineba-
tur in folliculo felis, & meatibus ab
eo ad ieiunum intestinum, duode-
numq; , atq; in vijs: quæ ad uentricu-
li fundum ab ipso folliculo petunt
necnon in ventriculi ipso fundo. Nu-
lla perspecta putredine in massa san-
guinea, ex qua putredine, parti sero-
sæ sanguinis adhæreat hypostasis, cru-
ditatis ue nota. Idq; etiam causæ esse
vt in pulsu, nulla esset a naturali mu-
tatio. Quod videlicet causa nimis ab-
corde distaret. Quod quam alienum
a vero sit, nemo est qui uel Lipienti-
bus

bus oculis, non videat. Cum in ipso corde, vt ex quinque præcedentibus dissectionibus constitit, ipsomet Porcello teste cum lotijs suis, multam fuisse copiã, materiæ putridæ atq; malignæ vt ex vehementissimo teterrimoq; fœtore, qui ab ipsis percæptus est, in vëtriculo cordis atq; in ipso pericardio, videre est. Quod cū iterū atq; iterū per pēdo, satis superq; miror hominis obliuionē, nā heus tu bone vir, si tibi cum lotijs tuis, ratio cū orco fere habebat: ex sola fœtoris percæptione, non nec humoris ipsius substantia, cordis ventriculos occupans, sua deletheria, venenosaque qualitate, spiritus contaminare potens erat? Quid? Quod quotidianis experimētis cōprobatur: ab erisi pelate, siue flegmona, vel in pede, ardentissimas febres a principio accendi: magnasque, in pulsu,

& vrina, mutationes excitari: & si nō
maligna prædita sint qualitate. Et
quomodo igitur ab agente fortiori, &
propinquiori, idem effectus non im-
primetur? Nam si ad Anathomem re-
curras, nos quoq; manum ferulæ sub-
duximus. Etenim dum in ea versare-
mur, multa cadauera dissecta vidimus,
quæ siue a pleuritide seu phrenitide,
febrisq; continuis; ardentibus, atq;
synochis, vitam sinierunt, nullumq; e-
rat stabile signum in massa sanguinea.
Siquidem multa visa sunt corpora,
quæ in massa sanguinea, hepate, cor-
de, siue cæteris in membris, nutriti-
uis, vllam visui, olfatui ue, mutatio-
nē repræsentabant: nihilominus mag-
nam afferebant, ab ortu, in pulsu, &
vrina mutationem. Præterea iuuenis
dissectionem, quam anno 1563. inspe-
xi, tota Salmaticensi medicorū scho-
la

la præsente, in medium ducere non
 grauabor. Iuuenis seu potius adoles-
 cens quidam viginti duos, plus minus
 annos natus, febre correptus est ardē-
 tissima, cum dolore in dextro præcor-
 dio, punctorio, tussis aderat sicca: &
 exigua, sitis magna, hypostasis nō ad-
 modum laudabilis, vrina subrubra &
 non tenuis. Cui bis, ter ue misso san-
 guine, nulla aderat subleuatio. Tan-
 dē septimo obiit. Ad dissectionē por-
 tatus, ab regione ab dominis incæptū
 est. Atq; pelle, mēbranaq; carnosa dis-
 cisa, & separata, in musculo subiacen-
 te, e regione hepatis, macula apparuit
 subcrocea. Eoq; dissecto, eadem, e re-
 gione apparuit atq; maior. Disse-
 ctisq; tandem musculis e pigastrii, cū
 subiacente peritoneo, eodem colore
 cum musculis infecto, inuentum est fil-
 liculum felis eadem repletum bili, a-

deo vt ad crasi cydonij magnitudinē
accederet. Atq; præ nimia humoris a
bundantia, eo distentum folliculum
erat: ut per tunicæ meatus, pene-
trante bili, Hepatis supra posita pars
inficeretur: & sequentes muscoli, vt
prius diximus. In vena autem caua,
corde & sanguine, tam arteriali, quā
venali, nullum visum est putredi-
nis signum. Causam vero tanti ma-
li, hanc depræhendimus, obstru-
ctionem: videlicet, meatum, qui a
folliculo fellis ad intestina terminan-
tur intruso, scilicet, flegmate, in mea-
tum cavitare. At si hoc ita est, vt cer-
tissime est, quo modo ergo tu, pinguis
procellæ, asserere audes sine rubore
redargutionis, in quocunq; morbo
cuius humor non sit sanguis, aut san-
guini mistus, siue Hepar, aut massa
sanguinea, infecta non sint, nullam
posse

posse esse, in pulsu & vrina, mutationē? Siquidem tātū in hoc adolescente visa est Hepatis aliqua pars; atque hæc quidem inferior, huiusmodi bile infecta: nullo apparente in massa sanguinea putredinis signo, quo vrina, aut spiritus inficerentur. Et in pluribus alijs, a principio, sæuissimis accidentibus afflictis, & quibus magna adfuit, a principio mutatio, in pulsu: calore, & vrina: nulla apparebat in corde, Hepate, & massa sanguinea: putredinis nota. Erant tamē & quibus appareret: verum hoc, sine discrimine. Cæterum, si hoc ita esset, vt asseris: sequeretur semper idem effectus; at non sequitur: falsa igitur assertio tua. Nam vt ait Galenus I. de loc. aff. c. 1. id quo tangente afficimur, & quo separato: quiescit affectus, causam esse apud omnes homines

in con

inconfesso est. At vero sine discrimi-
ne hoc euenire, cernebatur, vt obser-
uauimus in anathome, siue adesset, seu
non adesset corruptio, siue putredo in
massa sanguinea: non est ergo, quod
nos procellus iste distorqueat, sua cras-
sa positione. Adhuc autem magis in
febribus intermittentibus, materia fe-
brium extra venas existēte, adest mag-
na mutatio in urina & pulsu, citra he-
patis, cordis, aut massæ sanguinæ in-
fectionem, vt omnibus in confesso est.
liquidē humor putridus, ex omnium
sententia, extra venas est. Atq; hanc
asserunt causam intermissionis febrū
Et si antecedens materia, in venis esse,
afirmetur: quāuis ita sit, non tamne pu-
tret, donec a natura foras trudatur.
Fernellius vero lib. 4. methodi suæ. c.
9. asserit, hanc opinionem esse acerbi-
simam, incredibilemq; & vero simi-

lius esse: non semper materiam antecedentem esse in venis: sed vt plurimū extra venas existere, quod vt verissimum accipio: rationibus eius persuasus. Quas in medium ducerem, nisi fastidium vererer: cū unusquisq; exercitationis causa, perlegere possit. Verum enimvero, his dimissis, ut ad pestis causas, vitio aeris prouenientes, reuertamur, miror quidem magnopere Francisci Franci doctoris Hispalensis lapsus, lib. de morb. cōtagiosis c. de causis pestis vitio aeris prouenientibus, in explicatione tertiæ quæstionis asserentis, aerem & si omnium sublunarium humidissimum, nihilominus humiditate madefactatiua, ut eius verbis utar, affici posse, quæ est causa putrefactionis. Quæ quam sint absurda, præterq; rationem affirmata, nemo non videt. Nam humiditas & mador

hume

humectare & madefacere: idē esse, omnib9 in confesso est. Præsertim, Ouidio 10. methamo. Cuiq; cruore sæpe phrygum madueit: domini nunc cæde madebit, & plinio l. 8. c. 25. tergo ris ad scuta, galeasq; impenetrabilis: præterquã si humore madeat. Mart. 11. l. hic tot9 volo rideat libell9, & si nequior omnib9 libelis: qui vino madeat. Salust. l. 3. hystoriæ. Quasi par in opido festinatio & ingens terror erat, nec ex latere noua monimēta, madore infirmarentur. Hoc est humiditate. Lucan. fraterno, primum, maduerunt sanguine muri. Possem & anthorū: innumeras adducere sententias: p̄ huius sententiæ cōfirmatione: verū ne frustra in re adeo perspicua tēpus dilabi permittamus, eas tacere vilum est. At vero si humiditas & mador idē sunt, vt omniū testimonio cōfirmatū est,

est. Quoniam pacto tu: o bone, humiditatem in madefactiuā & non madefactiuam diuidis? an non proprium 4 modo humiditate madefacere, cōtendis? Dabis ne aliquam humiditatem, quæ non madefaciat? aut aliquam aliam ex primis qualitatibus secundis ue, abs qua per se hic producatur effectus? Minime gentium vt reor. Sed si hoc ita est, vt est: erit uerborum tuorum series, ex tua sententia, hæc. Humiditas humectatiua. Quasi uero aliquam esse non humectatiuam contendas. Nugæ quidem.

CAPVD SEX

tum de Elementis.

Ræterea & si Arist. omniūq; philosoph. testimonio receptū sit, aerē omniū corporum sublu-

Cum puncticulis.

sublunarium humidissimum esse, mihi tamen potius ad beneplacitum assertum esse uidetur, quam physicis rationibus monstratum. Nam Aristotelis rationes 2. de generat. & corrupt. 10. 21. Tantum possibilitatem quatuor coniugationū ex primis qualitatibus probant. Non tamē sequitur aerē calidum & humidum esse. Siquidem de primis qualitatibus, non habemus certiore iudicem tactu: at nullam caliditatem humiditatem ue percipit tactus, non est igitur aer calidus & humidus. Maior cum minore patent: tenet igitur consequentiā. At forte fortuna contentiosos sensus euidentiā negare non pudebit, asserētes, sensum tactus falli circa cognitionem seu perceptionem harum qualitatū: quem admodum circa alia sensibilia omnes sensus. Quibus sic satisfactum uolo
nullum

nullum sensum falli circa propriū sensibile. Præterea Arist. sensu utitur ad primas qualitates indagandas: corporaque simplicia, elementa vocata. Nam ignem calidum & siccum: aquam frigidam & humidam, terram denique frigidam & siccam affirmat, tactus fide persuasus. Necesse est ergo eandem regulam, siue normam in aeris temperamento sequatur. Atque tanquam verissimam amplectetur. Præterea exemplum, quo utitur, ad temperaturam aeris, calidam atque humidam affirmandam, debilissimum est. Nam vapor & si actu calidum appareat, illud tamen est ab extrinseco. Siquidem frigidus humidusque est. Quippe qui si ab extrinseco calfaciente destitutus remaneat, statim ad frigiditatem reducatur ab ipsa forma. Adhuc si uapor est mediū inter aera & aquam, sequeretur,

F

esse

De Feste & Febris

esse quinque Elemēta, consequens est
falsum, falsum igitur & antecedens.
Nam vapor aut est mistū corpus, aut
simplex, non primum, secundum igitur
tur: dantur ergo corpora simplicia
quinque contra Aristotelem. At ve-
ro quia Phylloponus loco citato de
generatione & corruptione, quibus-
dam argumentis nititur Aristotelis
positionem confirmare, opere præti-
erit, illi in præsentiarum satisfacere
quibus sigillatim allatis respondebi-
mus pro virili nostra. Ad primū ubi
habet. Quicquid est possibile in spe-
cie, reperitur in aliquo individuo. E-
rgo reperietur in aere, negatur conse-
quentia, quia si non reperitur in sim-
plici corpore, reperitur in individuo
misto. Ad secundū ubi habet. Qui
aer est levis, & leuitas datur calido, et
igitur aer calidus, negatur minor
qui

quia leuitas nō sequitur caliditatē, sed
potius modū substantiæ, partium vide
licet tenuitatē. Ad tertium argumētum,
quādo sic ait. Elemēta cōtermina ha-
bent aliquā conuenientiā, sed aer con-
uenit cū igne, non per humiditatē: per
calorē igitur. Negatur consequentia,
quia Elemētorū cōmunicatio, & con-
ueniētia: nō est per huiusmodi qualita-
tes, sed potius per alias, modū, vt sic lo-
quar: substantiæ sequētes, vt ex Platone
recipio, cittāte Marsi. ficino, quæ
hæc est. Oportet considerare in vno
quoque Elemēt. 3, nēpe substantiā, virtu-
tē, & actionē, vt ver. grā, ignis est sub-
stantia leuis, virtute acutus, actione mo-
bilis, aer leuis, obtusus, mobilis, aqua
gravis, obtusa, mobilis, terra gravis,
obtusa, immobilis, quo pacto conue-
niūt. Nā aer cū igne cōuenit leuitate
& mouilitate: aqua cū aere, obtusione,

vt ita loquar, & mobilitate: terra cum
aqua, eadem obtusione cum grauitate,
ad aliud: dum sic colligit. Quia videmus
in aeris ex aqua generatione:
hoc fieri a calore, ergo aer est calidus
consequentia negatur. Quia verum
non est, quicquid generatur per calorem:
esse calidum, vt patet in mandragora,
opio, cicuta, aliorumque frigidorum
corporum genesi. Porro hac exemplosa
sententia: meam adducere non
grauabor, si mea cum vestris valebunt
vota, o benignissimi Lectores: quocumque
vtique oratos volo, vt quicquid dixerim
affirmauerimque, grato accipiatis animo.
Nullisque sectis addicti: veritatem
si qua dictis meis subest: libenter ample-
ximini, nullo praceptorum Autho-
rum ue amore conuicti: sed tantum veritatis
studio. Qui mihi a primis a literarum
rudimentis, a deo in animo fuit, vt il-
lu

Iud Galeni 7. meth. c. 1. mihi vendicare possem, nēpe. Ego vero haud scio qua ratione, ab ipsa vsq; adolefcentia mirifice, siue inspirato, siue furore perceptus, siue quomodocunq; dixisse liber: & vulgi famam contempsi: & veritatis scientiaq; studio flagraui, nullā esse hominibus, neq; honestiorē, neq; diuiniorē possessionem ratus. Hoc igitur veritatis ardore commotus, aerem frigidum, quoad actiuas esse: in passiuis vero nullam habere humiditatis siccitatis ue exuperantiam, asserere nō erubesco. Quod verū esse probatur manifestissima demōstratione. Nā nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Siquidem ex Aristot. 1. poste. c. 14. t. 32. nulla erit alicuius sensibilis scientia, nisi sensu, cuius est sensibile: percipiatur. Oportet nāq; cum qui ratiocinatur phātasmata spe-

culari, ex Arist. 3. de anima. t. 18. Aer nullum impressit phantasma humiditatis, siccitatisue in sensu, phantasia nec intellectu, non est igitur sicq, humidue aer. Nec poterit alio sensu ulla harum qualitatuum percipi, cum tactu sint propria sensibilia, & quod est proprium sensibile unius sensus, non percipitur alio sensu: at nullo sensu percipitur, quoniam pacto sciet intellectu aerem humidum siccumue esse? Etenim quæ sciuntur, dupliciter sciri necesse est. Inductione videlicet, vel demonstratione: ex Aristotele 1. post. c. citato. At vero de aere nullo percipiente sensu, nec per demonstrationem: nec per inductionem, aliquid affert intellectus, nam tam demonstrati quam inductio exordium sumit a sensu, ut constat ex ultimis verbis adducti textus, que videlicet sunt. Neque enim

enim ex vniuersalibus : absque inductione, neque per inductionem, sine vi sentiendi. Idem affirmat Aristoteles secundo Metamorphoseos capite secundo, nec prodest, si dicatur aerem esse humidum, quod facile terminetur termino alieno, ex Aristotelis definitione quarto Metheorum Capite primo, nam hoc non prouenit aeri ab humiditate: quin potius a substantiæ tenuitate, ut videre est in igne, qui siccus cum sit, facilimo terminatur termino alieno, propter substantiæ tenuitatem. De frigiditate uero aeris notius est, quam ut explicati valeat: cum clarissime, sensus enidētia: percipiatur eius frigiditas: si deducto extrinse quo calfaciente experiatur. Nam statim ad frigiditatem reducitur, si sol, aut ignis ab sint: a quibus calorem accipiebat. Ut

iu hieme: noctu, atq; septentrionalibus videre est. Nam illhic tantum absentia solis: aerem frigescere, certum est. Nam aqua atq; terra ideo frigida depræhenduntur: quia si absit calfaciens, statim ad frigiditatem reducuntur. Cæterum aeri, id ipsum evenire, sensibus percipitur: erit igitur aer frigidus identidem, vel detur diversitatis ratio. Que cum assignari nequeat, assertum nostrum verissimum erit. Præterea de primis qualitatibus non habemus certiore iudicem tactu, ut ait Galenus: at frigiditas prima qualitas est, tactu igitur iudicanda est. sed frigiditas in aere deducto calfacente: semper sentitur, est igitur aer frigidus. Valeant ergo isti, sensuum fidei detrahentes. Etenim fatius esset, ut ait Galenus 2. de sem. c. 1. eorum quæ sensibus offeruntur, causas inquirere, quæ
sen

sensibus fidem detrahere : Siquidem
vt inquit ipse, l. de sem. i. c. i. ex Aris.
sententia, ab iisdem vitrix sumitur sen
tentia . Atque Hactenus de aere . At
quamuis a pluribus, cum antiquis, tum
vero iunioribus de Elementis atq; eo
rum natura: hucusq; disputatum sit sa
tis , non tamen a ratione alienum erit,
nunc non nulla de ijs dicere , quando
philosophus quidam, Lemosius nomi
ne, tanta physicæ contemplationis ele
uatione commotus est , ut ipsius natu
ræ abdita penetrans, mirum de Ele
mentorum formis potentium nobis cō
municauit . Formas scilicet substantia
les Elementorum nullas esse , præter
qualitates primas. Idq; veluti nunc pri
mum ab eo inuētū nobis n̄ sinuat , qua
si uero Curtius hui9 erroris , seu poti9
delirij , non fuerit inuentor : aduersus
quem doctissime Ioannes Argenterij

3. technes disputauit, veritatiq; adeo
opẽ tulit, vt nil supra verũ, quia alijs
atq; alijs rationib; huius naturæ arca
ni veritatẽ: tueri nitatur, coegit vtiq;
nos illi resistere. Ne sicut Elemento
rũ formis subtractis, tota mundi ma
china extemplo pereat, atq; in nihilũ
reuertatur. Opus quidem soli Deo re
seruatum. Quãdoquidẽ si cuiusuis fo
ma a materie separetur; statim accidẽ
tia pereant, necesse est. At & forma &
accidentibus cuiuscunq; entis substr
ctis, ipsam materiam primam non ex
stere, est necesse, restat ergo vt in nih
lũ reuertantur omnia, vt sermonis de
cursu mōstrabimus, deo volẽte. Itac
verba ac rationes, quas sapientissimu
iste phylosophus adducit: quibus El
mentorũ formas de medio abstulisse
retur, in mediũ adducam, ut sigilatim
vnicuiq; satisficiamus. Primum cita

Gal. 1. de Elem. c. 8. quippe qui Arist. locū declarat, ex 1. 2. de gen. & cor. c. 1. vbi Arist. affirmare credit, Elemēta ex materia prima & accidētib9 tantū fieri. Quod vt magis elucescat, Arist. verba transcribemus; quæ scilicet sunt. Nos autē sensibiliū corporū quādam esse materiā dicimus, sed eam separari nō posse; sed semper esse cū cōtrarieta- te, ex qua Elemēta vocata fiūt. Ex quibus verbis subinfert noster sapiens. Fiunt ergo Elemēta ex materia prima & cōtrarietabus. Quo sic collecto cōsequio, ad cætera Arist. verba pergēs ait: pergit Arist. Verū enim uero cum adhunc modum ex materia corpora. 1. cōstēt de hisce quoq; determinem9 oportet: supponentes materiam sepa- rabilem, quidem, sed contrarijs sub- jectam, principium atque primum esse: nō enim calor frigori, neque frigg9 calori; sed q; subijcitur vtriq; materia

existit. Quem locum cum Galenus accēpisset, idem consequium quod noster amicus deduxit, ut pote qui ad eam formæ substantiali abhorruit, ut non modo in Elemētis, verū etiam in quocumque alio ente, quin etiam hominis formā substantiālē, animā scilicet rationālē, & si alijs in locis eius essentiā se ignorare fateatur, nihilominus eam accedens esse, asseruit lib. de trem. & rig. cuius hæc sunt verba. Sed totum quidem corpus conspirans: ac confluentes censeamus, calorem autem: non acquisitionem, nec animalis generatione posteriorē: sed ipsum esse primum, a quo ab initio genitum, & innatum; & certe natura, & ipsa anima nil aliud quod hic est. Hæc Galenus. Quo quid magis absurdum? Quid magis delirum atque a uero deuians? quam huius hæresiarchæ placitum. Nam si calorem
ho

hoc est caliditatem animam asserat, accidens, si spiritum calore præditum, corpus esse fateatur, necesse est omnino. Quare si in re adeo perspicua: ita turpiter cecutiuit, mirum non erit, in alijs eiusdem nominis falli. Quo circa amicum nostrum Lemosium obsecro, alium loci Arist. interpretem sibi eligat, si uerum assequi cupit, nosque interim tantisper audiat, qui locum sic interpretamur, nempe, Elementa fieri ex materia prima & contrarietate ex contrarietate: non tanquam ex forma: sed tanquam ex disponente materiam ad formæ suspensionem. Quam expositionem Niphus ex Philopono tradidit l. 2. de generat. & corrup. c. 1. c. 1. nã & si Arist. hanc construatur propositionem: Elementa fiunt ex materia prima & contrarietate, formam tamen Elementorum substantialem non excludit. Verbi gratia: si quis ex terra

&

& lapidibus domum constare: affirmauerit, ligna: calcem: & harenā atque id genus alia, non excludet. Textus igitur explicatione præmissa, rationē qua formas Elementorum substulisse credit, perpendamus. Ut videlicet, hac diluta, tota corruat aduersarij machina. Ratio hæc est. Forma Elementi est, per quam est ipsum Elementum per qualitates est ipsum Elementum, qualitas ergo est forma Elementi. Cuius syllogismi fallatiam nemo in arte disputatoria mediocriter exercitatus non percipiet, quia minoris falsitas in propatulo est, quā prorsus negamus. Quandoquidē Elemēta non sunt per qualitates primas, sed disponuntur per illas adesse, aduenientibus formis substantialibus prærequiritibus illas, in materia dispositionis, ad sui introductionem. Præterea miror huius homi-

nia

is cataphorā, dum ait . Post mirum
lud consequiū quod attulimus . Hæc
nim, de primis qualitatibus loquitur,
solæ sunt, quæ subiectā substantiā alte
rāt, & quæ causæ sunt, vt Elemēta in
sicē transmutētur, & quæ plātas atq;
animalia efficiunt. Si ergo solæ sunt, vt
loquit Arist. & Gal. & omnes ueteres
hylosophi oppinantur : si alia forma
t in Elem. illa sane frustra erit . Sed
ide quā recte colligas amice : quādo
c colligis : primæ qualitates solæ alte
rāt totas per totas substātias, ergo fru
stra dat' alia forma in Elem. Lepidissi
mum caput, imo potius sic, si tibi pla
cet. Qualitates solæ primæ sunt, quæ
totas per totas alterāt substantias : fru
stra igitur in substantijs datur alia for
ma, præter illas . Nimis delira argu
mentatio . Nā quid quæso interest, in
ter alterare totas per totas substan
tias

tias, & dare esse rei: est ne idem altera
rei & existere: Præterea efficere res ip
sas, est ne idem, cum dare ipsis esse: mi
nime quidem, nam causa efficiens &
formalis ita distinguuntur, ut sit impos
sibile, hoc illius efficiens & formam si
mul esse. Nam agens ideo agit, ut suã
formam, non se introducat in passum,
adhuc suam formam introducere cu
rat, non numero sed specie. At si hoc
ita est, ut uere est: falsissimam esse pos
sitionem tuam, est necesse. Ommitto,
quod Aristo. locos quos in positionis
confirmationem adducit: nil probant
ut cuilibet legenti manifestum fiet. Nã
& si Arist. affirmet materiam & qua
litates esse principia Elementorũ con
stitutiuã, nō exclusiuã: hoc asserit pro
positio ut patet. Etenim omnes huius
modi propositiones interpretandæ
sunt modo supra dicto. Quibus sic dis
positis,

positis, corrumpit etiã vltima Lemosij ratio: que sic se habet. Si forma est, quæ dat esse rei: quæ constituit rem, quæ facit differre vnum ab altero, & hæc omnia officia, qualitates in Elemētis præstāt: qualitates ergo firmæ erunt. Hæc ille. Sed quid ais o ἔσοφ τὰ τὸν κ' ἀνθ' ὄν minor etenim tuæ collectionis falsa est, ac negatur. Quandoquidem hæc omnia quæ recensuisti, non abs qualitatibus, quin potius a formis substantiis patet fieri. At tamen posita ac vt antea visum est, probata egregij doctoris opinione, statim ad contrariorū rationes disoluēdas se accingit. Quod quã foeliciter mox apparebit. At qui aduersariorum rationes hæc sunt. Nulla substantia per se sub sensum cadit, vt docet Arist. l. 2. de ani. c. 6. qualitates per se sub sensum cadunt, qualitates igitur non sunt formæ substantia-

les. Deinde quod vni est accidens, alteri non potest esse substantia, vt ait Arist, 1. 1. physic. c. 3. qualitates sunt accidentia compositis, ergo non erunt substantiæ Elementis. Item nulla forma intenditur aut remittitur, c. 3. lib. 8. Methamorph. qualitates Elementorum intenduntur & remittuntur, non ergo erunt formæ. Item autem in vno Elemento vtraque qualitas est forma, aut vna solum: non dicendum primum, quoniã vna res haberet duas formas: neque alterum dicitur: nam cur magis vna qualitas erit forma, quàm altera? atque hætenus aduersariorum rationes, quas sic soluit. Propositio primi argumenti vera est, si intelligatur de substantia, quæ ad categoriam substantiæ spectat. Falsa tamen est, & est proinde neganda. Si de qualitate substantiali, qualis in Elementis

mer

mentis reperitur, intelligatur, adde, quod qualitates Elementorum: ex quibus corpora concreta generantur, sensum efugiunt: ut Galenus capite nono libri primi de Elementis docuit. &c. Cuius verba prorsus transcribere nolui, eo quod ex primi argumenti solutione cæteræ pendeant. Quare hanc solutionem perpendere imprimis oportet, ut hac explosa, & reliquæ simul euanescant. Itaque o vir sapiens, propositionem veram esse concedes, si de illa substantia intelligatur, quæ ad categoriam substantiæ expectat, ad de illamet intelligitur, vera igitur est illa propositio. Minor est vera: quia qualitates primæ Elementorum non sunt differentiæ substantiales Elementorū, sed potius dispositiones præuiæ ad formæ introductionē, ut antea monstrauimus.

Præterea si formæ Elem. sunt qualita-
tes: quare nunc differentias substãtia-
les eas appellas? an forma rei substan-
tialis: & eius differentia substãtialis
sunt idem? nequaquam. Nam si hoc
ita esset, omnes formæ substãtiales
qualitates essent. Adde quod, magis
absurdum: imo prorsus impiũ est, ani-
mam ipsam rationalẽ qualitatem esse.
Omitto: quod si hoc ita esset, nulla for-
ma substãtialis esset de prædicamẽto
substãtiæ. Itaq; si forma substãtialis
nec qualitas substãtialis, vt probavi-
mus, vlla primarum qualitatum est in E-
lemẽtis, omnino solutio nostri egregij
philosophi nulla erit. Præterea quali-
tas substãtialis omnium rerum, potius
intellectu quam sensu fere omnes per-
cipitur, atq; eæ quidem per negatio-
nem. Nam substãtialem differentiã
seu qualitatem equi: leonis: canis, atq;

omniū mistorū nullo modo sensu vel intellectu percipiuntur, positivè ut ita loquar, quare mirū non erit: si Elem. idem usu veniat, quod alijs: quæ directe ad categoriam substantiæ spectant. At vero dum ait Gal. lo. supra citt. de Elem. qualitates Elem. in mistione: affirmare sensum efugere, non de ijs qualitibus, quæ tactu percipiuntur modo: sed etiā eis quæ visu, atq; alijs sensibus percipiuntur, agit. Quarum qualitatum daturam dum scrutatur, affirmat solas qualitates primas, totas per totas substantias alterare, calefaciendo, videlicet, humectando, frigefaciendo, aut siccando. At si hæc Elementa in mistis efficiunt, quo modo sensum efugiunt iuxta Gal. decretum, ut tu asseris? Præterea dum secundum argumentum solvere nititur, adhuc in errore persistit, dum ait. Ad secundum

dico, easdē qualitates non esse mihi accidētia, sed alias quæ ex illis ortum habent. Quod falsum esse, ex eiusdē verbis manifestū fit. Nā si per te o bone, formæ Elementorū, sunt primæ qualitates, & Elementa non corrūpuntur aduentu formæ misti, remanent ergo eadē qualitates primæ in misto. Quo modo igitur tu, easdem non manere, asseris, sed alias harum loco? Modo ais: modo negas. Quasi uero intersit aliquid: illas corrumpi, has accedere, modo primæ qualitates sint, vt hoc dogma firmum non maneat absq; distinctione, nempe quod vni est accidēs non potest esse alteri substantia. Etenim si verū esset, quod noster philosophus asserit, adhuc remanet integrū argumentū. Nā qualitates aduenientes corruptarum loco, nō ne eadē sunt cum præcedentibus: & si nō numero
salm

faltim specie ? mihi sane ita videtur. Addo quia si formæ Elementorū tuæ, misti formis nō sunt cōtrariæ, quorsū natura illas corrumpet, vt alias eiusdē speciei postea gignat ? Id vtiq; prorsū me latet. Quia frustra fiunt per plura que possunt fieri per pauciora, at Deus & natura nil faciunt frustra. Præterea tertiæ rationis solutio nulla est dū ait. Tertiæ autē rationis ppositio, intelligitur de formis perfectis, nō de imperfectissimis & abjectissimis, quales sunt formæ Elementorū, & propterea possunt intēdi & remitti. Cuius solutionis falsitas patet, eo quod qualitates primas, formas statuat Elementorum. Quod quā falsum sit: iā præcedētib; monstrauius. Vltimæ rationis solutio falsa est, nā alias tanquam veras supponit. Ommitto, quod & si veræ essent, nullo pacto argumenti vim

efugiet. Nam si ambæ qualitatēs sunt in summo, quomodo efficiet vt magis hæc quã illa sit forma Elem. at enim aut ambas qualitates summas esse in quouis Elem. necesse est fateatur, aut tres. Quando si aliqua remittitur qualitas, a sua contraria remittatur necesse est. Nam quod minus tale est, remittitur ab eo quod est magis tale, ex Ar. in phisicis vnde Gal. hanc sententiam sumpsisse videt, quippe qui l. 3. d. sim. med. facul. c. 14. sic ait. Etenim si solus sit austerus, summus itidẽ fuerit, at si non summus, sequitur quod nec etiã solus. Que enim proposui adstrictionis generationẽ, eam si solam citra alias esse cogites, summa hæc sit necesse est: quomodo si sola corpori cupiam caliditas summæ inesset, id ignis vtiq; foret, nam contrariorum misturæ summitates ipsas frangunt. Hæc Galenus

Vnde

Vnde sic colligo . Si in igne verbi g.
sola siccitas est , summa sit: necesse est,
at si nō sūma sequit^r, quod nec est etiā
sola. At si nō sola, sed suæ cōtrariæ vi
remissa: 3. oportet in quouis Elem. esse
qualitates primas . Atq; si hoc ita est,
metū est, o amice, ne vna a duab; qua
litatibus supereretur . Sed iocis dimis
sis, serio nunc loquamur . Si qualita
tes primæ essent tantū formæ Elem.
posset dari mīstum sine forma substan
tiali, consequens est falsum, falsum igi
tur & antecedēs . Sequella probatur.
Nam si possibile est, maieriā primam
existere in Elem. sine alia forma sub
stantiali præter qualitates primas: pos
sibile etiam erit, existere inter se se cō
mīstis Elem. atq; ad temperamentum
reductis . Etenim quod nō repugnat
existere cum vtroq; extremo, non re
pugnabit existere cum medio, sed ma

teria prima existit, vt asseris cū calore summo: & cum frigiditate summa: potest igitur & cū ex vtriusq; tēperata. Et quemadmodum de actiuis, ita de passivis statuo. At qui si hoc ita est, probabile est, imo forte necessariū, nullū mihi stum habere formam substantialē, sed tantum materia prima & accidentib9 constitui. Mirū hominis portentum, magna doctoris sapientia. Præterea aduersus eandēpositionem sic colligo. Ex non substantia impossibile est fieri substantiam, qualitates primæ sunt nō substātiæ, ergo ex qualitatib9 primis nequit fieri substātia. At Elementa substātiæ sunt; Elem. igitur non fiunt ex qualitatib9 primis, sed si memini, scio quondam mihi sic responsum fuisse ab eximio isto magistro. Hæc ppositio vera est, si intelligitur de substantia perfectā, Elementa vero sunt imper

imperfectæ substantiæ, Quamobrem illa ex non substantia fieri: non est absurdum. Aduersus quam solutionem sic insurgo. Elementa sunt corpora, corpus autem est species substantiæ: Elementa igitur sunt species substantiæ. At qui si Elementa sunt species substantiæ: & omnes species æque diuiduntur, & continentur sub genere, Elementa igitur æque continerentur sub prædicamento substantiæ, ac alia corpora. At si æque ponitur Elementum in categoria substantiæ ac alia corpora habebit utiq; easdem conditiones atq; passiones, quas habent & alia corpora, sed vna est, non posse fieri ex non substantia, solutio igitur nulla. Præterea si Elementa non essent de prædicamento substantiæ, nec de prædicamento villo eorum quæ sequuntur, necesse esset, aliud supremum genus constituere, quod de

de illis prædicaretur. Cædo igitur, o bone illud, ac ex te sciemus: quodnam esse habeat, ac in quibus cum alijs entibus conueniat, atq; differat. Addo etiam ex Arist. 1. de ortu & inter. c. 3. nullo pacto Elem. simpliciter generari vel corrumpi, quando generari vel corrumpi, tantū sit proprium substantiæ, quæ recte ponitur in prædicamēto substantiæ. Verba Arist. hæc sunt. Quæ igitur substantiæ significationē non dant, ortum simpliciter adipisci, non dicuntur: verum secundum quipiam: hæc ille. Præterea si Elem. nullam habent, præter qualitates primas formam substantialē, nullū ex Elem. daretur substātialem temperamentum, at datur per te: fatearis igitur necesse est, in Elem. esse alias formas substantiales præter qualitates primas. Sequella probatur. Quia tēperamentū
qua

qualitatum, vt ita loquar, ex primis
qualitatibus Elem. prouenit, vt ex tuis
verbis constat, sed materia 1. nullū po-
test præstare tēperamentū, nullū igitur
erit substantiæ tēperamentum, at si
nullū est, quonā pacto cum ipso Gal.
deliras? resipisce ergo, ac ipsis Elem.
formas suas redde: quas furripueras:
ne iniuria affecti abs te efugiant, atque
singula ad suam naturā discedant, vt
Hippocratis verbis vtar l. 1. de natur
humana. At si forte aliquod tibi su-
perst diuerticulū illud exprime: vt &
tibi prouirili mea satisfaciam. Et si
somnia cuncta, licet, mendacis solue-
re vulgi ædipus insudet, non satis v-
nus erit. Atque hætenus de Elemen-
tis: deque eorū formis. Nunc vero quo-
niā a proposito opere, nimis digressi-
sumus. Opere prætium erit, noster ser-
mo vude digressus est, reuertatur.

CAPVD 7. IN QVO

probatur veterib9 hoc mor-
bi gen9 ignotū fuisse, atq;
alia.

ERV MENIM

vero, ut nullus superfit du-
bio locus: an veterib9 hoc
sæuissimum malū innotue-
rit, necne, differendum no-
bis manet. Siquidē Hip. 5. de morb.
pop. 33. in Euphranoris filio videtur,
hūc morbū cōseruasse, dū ait. Euph.
filio pustulæ velut culicum morsus, ve-
rū modico t̄pe, postridie febricitauit.
Itē Lib. coacarū prænotionū, nō lōge
a principio sic ait. Quibus in febris
cōtinuis pustulæ per totū corp9 erum-
punt, lethale, si nō purulēt9 abscessus
fiat: hæc Hip. Etiā Gal. 1. de atra bile
c. 4. dū quædā vagaret' suis tēporib9
pestis, vbi si ait. Quib9 vero ægrotāti-
bus

99 excrecio per inferiorē ventrē haut
talis fiebat, ijs totū corp9 pustulis, quæ
nigris exātematis similes essent, circum
vndiq; scatuit. Etiā idē 5. metho. c. 12.
in pestilētia, pustulas, exātem . similes
prorrūpentes, se obseruasse asserit. Itē
Aetio tetrab. 2. ferm. 1. c. 129 . idē asse
rit, dicens . Verū in principijs febrū
nō simplitorū, sed aprauis humorib9
ortarū, circa totū eorp9 exoriūtur vi
bices similes culicum morsib9, hæc A
etio. Quib9 nō nulli facile sibi persua
sere, de huiusmodi pūcticulis: quæ nūc
publice grassant^r, auth. scripsisse. Ve
rū mea sent. omnes hallucināt^r, cū pu
stulas vibicesq; hi omnes auth. nō ma
culas asserāt, apparuisse, ut ex eorū tes
timonijs discere, est. At vibices: atq;
pustulæ sēper sunt tumētes, sūmāq; cu
tim eleuātes, pūcticulæ uero nullū exi
bēt tumorē, falsum igitur eorum dog
ma . Maior probatur ex Cornelio

De peste & febribus

Cel. l. 5. c. ult. & Marti. l. 14. qui sic ait. Feruida ne trito tibi pollice pustula surgat. De uibice item. Plin. l. 30. Verborum uulnera atq; uibices, pelli bus ouium recentibus impositis obli terentur. Persius sat. 4. si puteat mul ta cautus uibice flagellas. Idem idem etiam eiusdem aetij, constat: testimo nio, loco supra citato, de iisdem pustulis sic scribentis. In malignis autem & pestilentibus febribus exulceratur, & quaedam ad carbunculorū speciem ac cedunt. Præterea malignissimas om nium iudicat eas: quæ in facie appa rent. Deteriores itidem plures quam pauciores, atq; feruentes quā quæ pru ritum iudicunt. Curat præterea eas medicamentis topicis, exiccatiuis, atq; adstringentibus. Que omnia an pun cticulis conueniant, contraria ue sint, quis non uideat? Omitto quod Gal. asserat

asserat l. de atra bile c. 4. Pustulas il-
 las nigras, quæ in peste super appare-
 bant, crustæ ritu post iudicationes de-
 cidisse. Omitto etiam, quod omnes af-
 firmant, culicum moribus esse similes
 ut vero culicum morsus semper cū cu-
 tis elevatione adsunt, semper ergo pū-
 ticulæ cum cutis elevatione apparere
 deberent: nec obstat, quod amicus Le-
 nosius aliter sentiat, quippe qui lib. 5.
 Metho. c. 12. sententias, tum Hip. tū
 Gal. tum denicq; Pau. atq; Aet. addu-
 cit: ut inde efficiat veteribus id morbi
 genus notum fuisse, quandoquidem il-
 li omnes tū varijs, tum vero culicum
 moribus assimilari, asserunt, non pu-
 ticum ut ipse retortis verbis deducere
 tentat, ut cuius facile patebit, si autho-
 rum sententias legere: non grauetur.
 Attamen nota ne, an innota veterib9
 hæc fuerit ægritudo, non moror, cum

De peste & febribus

De re, hoc est morbo : atque Causa Causa
eiusque curatione, constet . Porro ut
summatim dicam : morbi huius effi-
cientem causam, aerem prava uenefi-
ceque qualitate affectum intrepide af-
firmare, non erubesco . Atque hanc
quidem a superioribus causis illatam,
ut supra iam probatum . Causam ue-
ro materialem, ut plurimum sangui-
nem, ut ex eisdem notis discere licet.
Et si quandoque alij humores : uel om-
nes simul, aut unusquisque separatim
affici possit maligna qualitate pro cu-
iusque humoris dispositiōe. Ceterū par-
ticularia signa huius sæuissimi morbi,
februm pestilentum modo: neque cer-
ta methodo demonstrari possunt, nec
sub eadem definitione comprehendit.
Verum nonnulla, quæ dum in eius cu-
ratione uersaremur, obseruauimus:
pro uirili nostra dicere connabimur.

casus.

casus, euentusq; particulares recensendo, ut Hippoc. ille Medicinæ parens in lib. epidemion fecisse obseruatur. Nā signa quib; dignoscitur, in huius opusculi principio tradidita sunt.

Primus ægrotus.

Coriarius quidā propter diuæ Catherinæ ædes decūbebat. Febre laborabai admodū remissa, atq; ad ea quæ offerebantur, bene se habebat, siue cibi essent, seu medicamenta. Secunda die sanguis detractus est ex brachio dextro, tertia ex sinistro. Quarta uero fere ad infeblicitatem deuentum est, quinta modice incaluit: nocte dormiuit, sexta optime habuit: nocte repente igne correptus est, obmutuit Catalepticorum ritu. Innumera apparuerunt pūcticula rubra in uniuerso corpore, sterco inuolūtarie exijt, atq; urina. Cucurbitulis dorso admotis loq̄la

De peste & febris

rediit. Insaniebat septima, octava, & usque ad undecimam. Sanguis iterum atque iterum detractus est, ante undecimam. Duodecima mente constabat. Decima tertia: exhibito catartico, prope atque copiose deiecit. Decima quarta intensissime contremuit, tota die. Decimo quinto, exhibito copioso aque stilaticæ potu multa biliosa deiecit, & febre liberatus est, ac omnino iudicatus.

Secundus ægrotus.

Adulescētula quædā, igne correpta est, quæ post quatrimum visa, infestabatur estuatione vehementi. Pulsus magnus erat, urina rubra, crassa, pauca subsidebant, non admodum æqualia: erat prope menstruam excretionē. Die vero quinto, sanguinē affatim ex tallo detraxi. Sexto, cuncta ingrauescebant, & iterum ex altero tallo sanguinem exire permisi. Septimo men
strua

strua profluxerunt copiose vsq; ad vn-
decimum . Quare visum est , interim
venæ parcere. Vndecimo sudauit, ma-
gis in caluit: atq; non omnino mēte cō-
stabat . Menses suppressi sunt , aluus
soluta , deiectiones multæ , sinceræ &
biliosæ vsq; ad decimum quartū. De-
cimo quarto obmutuit , frigida, pulsus
debilissimus . Stercus & vrina inuolū-
tariæ exhibant. Cibum non assumebat,
vsq; ad decimum septimum cuncta ea-
dē erant . Decimo septimo vero mul-
tum sudauit . Maculæ septē apparue-
runt leuidæ & maximæ, quæ repente
ad nigredinem versæ statim ad estio-
menon peruenerunt , loquta est . Po-
stridie hulus in vnaquaq; macula te-
rissima odore spirans erat . Verū tria
fuere insignia hulcera : in coxendici-
bus singula: ad nates aliud , quod mi-
ra erat magnitudine , adeo vt fere tres

diffiniret vini libras. Quæ corroden-
tibus causticisq; medicaminib9 curata,
indies magis sordida atq; fatentia e-
uadebant. Quare visum est mundifi-
cās ministrare vnguentū de ex criptio-
ne Ioannis de Vig. l. 2. c. 17. cuius hæc
est series. Res. Terebintinæ vntias. 4.
mellis rosati, & collati duas. Succipe
plantaginis & apij ana vnā. bulliant
omnia ad succi cōsumptionē: & aufe-
ratur ab igne, atq; adde dorū ouorum
vitella. Farinæ hordei & fabarū ana
vnā. croci scrup. j. adhibito itaq; præ-
scripto vnguento, facillime mundifica-
ta sunt huleera. Tandē febre libera &
integre iudicata est. Etiam si hulcera,
vndecim menses durauerunt. Quo
toto tempore semper prona cubauit.
Quoniam aliter cubare, impossibile
fuit, magnis quidem hulceribus non
aliā decubit9 figuram permittentib9.

Tertius ægrotus.

Rusticus quidā febre correptus est, nō admodū magna, vrina subflaua, cū hypostati laudabili, pūcticula secūdo apparuerunt, rubra & multa in vniuerso corpore. Sanguinem ex dextro brachio detraxi. Tertio die paralisis in sinistro. Vomuit multa biliola, pars sinistra linguæ est iomēno affecta. 4. obiit. Nec erat remedio locus.

Quartus ægrotus.

Nobilis quædā mulier febre correpta est maligna, pulsus parus, & nō admodū frequēs: vrina niger, pauca subsidebāt, interna vrebāt, externa non admodū incalescebāt, extrema subfrigida, lingua aspera & nigra, parū sitiebat, deiectiones bonæ, cibū abhominabat, quē facile vomitu eiciebat, sanguinē ex brachio dextro die quinta detraxi. Siquidē præcedētibus noluit se

se mihi ad eum detrahendum, permittere. Sexto vero cuncta ingrauescebant. Non dormiebat. Atque hac de causa iterum sanguinem ex altero cubito, parce admodum, exire permisi. Urinae meliores in colore: pauca hypostasis & non admodum laudabilis. Septimo obmutuit. Atque cucurbitulis dorso admotis, iterum loquuta est. Puncticula apparuerunt, pauca circa colulum & in dorso leuida. Octauo & nono eadem erant. Decimo exhibito pharmaco, prompte deiecit, moderata quantitate. Undecimo parum delirauit. Postea resipuit. Vomebat perpetuo humorem aquosum, & insipidum. Adhibitis, post carticum, remedijs vomitum suppressi. Decimo quarto iterum obmutuit: cucurbitis quoque admotis, iterum atque iterum, redijt loquella. Decimo septimo auricula dextra uehementer dole

dolebat: sanguis iterum, parce, detractus est. Vigesimo febre vacabat, & usque ad trigessimum sine notatu digna excretionem. Trigesimo iterum incaluit. Parotis apparuit in dextro aurium emunctorio. Trigesimo primo altera in sinistro, sanguinem igitur ex utroque cubito detraxi. Quo facto, febre prorsus vacavit. Purisque maxima copia per auriculam dextram exiit: parotidesque sensum evanuerunt. Atque integre iudicata est.

Quintus ægrotus.

Altera quæ propter menia charitatis habitabat: pregnans septimestris, febre laborabat ardentissima, pleuritideque. Tertio sanguinem detraxi ex brachio, e lateris dolentis regione. Dolor remissit aliquanto. Quarto sanguinem iterum missi. Quinto dolor exacerbatus est. Fomento adhibito a li-

quantulum est platus . Sexto alius e-
iecit mera, biliosa. Septimo obmutuit.
Pulsus nullus, extrema frigida, pun-
cticula multa rubra . Cibum nec po-
tum assumebat . Octauo nono & deci-
mo eadem erant . Undecimo loquuta
est. Sorbitiones assumebat . Ab unde-
cimo indies melius se se habere cœpit:
ac decimo septimo, prorsus febre libe-
ra: atq; dolore, nec ab ortum fecit.

Sextus ægrotus.

Nobilis altera mulier tres dies ante
partum, igne correpta est . Secundo,
a morbo die, puucticula apparuerunt
in uniuerso corpore, rubra & multa.
Sanguis detractus est, ex cubito dex-
tro postridie enixa est . Febris admo-
dū increuit . Parce admodum sanguis
fluebat. Multa loquebatur alacris præ-
ter solitum, nam ex proprio tempera-
mento, seu natura, tristis tacitaq; erat.

San

sanguinem ex tallo, igitur detraxi
extro. Atque secundo die a partu
d quidem factum est. Tertio item
partu die ex sinistro tallo sangui-
nem exire, permisi. Sed quarto,
ucurbitis fœminib9, admotis, menses
ffatim successere. Febre vacavit. De
imo sexto vero iterum febricitavit,
um aliqua mentis lesione. Febris
taque iterum exacerbata est. Deci-
mo septimo: insaniebat, febris ma-
gis adaucta, sine intermissione die ac
nocte loquebatur vsque ad vigessi-
num. Vigesimo quidem, parotis
sub auricula dextra, parua, multum
que dolebat. Tacuit duos dies, non
nisi inuicta loquens. Postea incessan-
ter loquebatur. Vigesimo quinto,
parotis euauit. Loquacitas, eadem
assiduitate, perseuerabat. Trigessi-
mo, defuncta est.

Septimus ægrotus.

Altera quæ propter concæptionis
ædes habitabat: trigesimo, a partu
die, febre correpta est. Quarto a febre
apparui. Cui purgationes: non ea co-
pia vt opus erat, fluxerant. Vrina sub
pallida, tenuis aliquantulum. Nō nu-
la hypostasis: neq; admodum laudabi-
lis. Venter restrictus, qui nisi clisteri-
bus prouocatus, recrementa non red-
debat. Sanguinem igitur extraxi affa-
tim, post alui exonerationem. Quin-
to cuncta ingrauescebant, puncticula
multa in vniuerso corpore, liuidaq;
Obmutescebat. Paralysis in manu dex-
tra, lingua, ac cruore sinistro, vrina
subrubra & aliquantulum crassa, qua pro-
pter, iterum sanguinem detraxi. Vespere
autem melius aliquantulum se habuit: nō
quamuis febris eadem vehemētia per-
seuerabat, loquebatur tamen, & si obtu-
cure

ure, atq; manus, non sic vt prius: pa-
alyfi infirmabatur. Nocte non dor-
niuit. Sed quia morbus acutissimus
erat, signaq; non obscuræ concoctio-
nis in vrina apparebant, aderatq; hu-
noris maxima copia, ac turgentis hu-
noris inditia, visum est, catarticū die
exto propinare. Aluus pauca reddi-
lit, biliosa, sincera, teterrimoq; spirā
ia odore. Atq; hoc toto die eadem er-
ant. Septimo vero cuncta ingraues-
cebant, iterum febris ac paralyfis in-
aluere. Nō loquebatur omnino. Co-
nate vigili correpta, atq; sui oblita.
Quare visum est, tum oxirhodino ca-
uiti, admoto, tum vero cucurbitis dor-
o, ipsi ægrotae opitulari, quibus ali-
quantulum subleuata est. Octauo ve-
o eadem erant atq; nono & decimo.
Undecimo cuncta ingrauescebant. In-
terum cucurbitulas adhibui, sangui-
nem

nemque ipsis exire iussi: quo extracto,
 melius se habuit. Duodecimo melius
 loquebatur, magis mente constabat.
 Decimo tertio aluus sua sponte soluta
 est: copiose deiecit. Decimo quarto,
 & usque ad decimum septimum, alui flu-
 or perseveravit. Decimo septimo &
 decimo octavo, & decimo nono, al-
 uis suppressa. Decimo nonoque parum
 deliravit: multum se se iactavit, oper-
 cula reiciebat: non nisi inuicta, in le-
 cto quiescebat. Pulsus frequens: celer,
 atque debilis. Cucurbitulae, scapulis, frō-
 ti oxirhodinon, adhibita sunt. Media
 nocte copiose sudavit uniuerso corpo-
 re. Tandem vigesimo sudor multus to-
 to die perseverans: ac integre iudicata
 est. Verum enim uero ne frustra tempus
 cartasque, consumere videar, id quod
 alij faciunt, in his recensendis amplius
 non immorabor: cum veritatis amato-
 ribus

ribus istæc iufficiant. Nunc ad prognostica, curationemq; me confero. Medicus ergo in prædicendo cautella utat, oportet. Siquidem fieri potest, ut prius diximus, ut febris ab humorum putredine incipiat: atq; putredo non admodum intensa sit: quam natura facile concoctione superet. Nihilominus prava, atq; venefica qualitas, post perfectam concoctionem introducatur: ægrisq; inspectata succedat mors. Inde q; prædicenti infestum sequatur dedecus. Potest etiã tempore crisis, febris salubris, etiã moueri materia venenosa, quæ antea quæta non nocebat: atq; petens cor, subito interimere: ut docte admodum aduertit Sauonarolla tract. de febribus capite nono, rub. quarta. ex intentione Gent. Fulginatis. Quã obrem cautum esse Medicum, iterum atq; iterum, in prædicendo mortem aut salutem,

tem, moneo: illud Hip. semper meditan-
s 2. aph. 19. videlicet, in acutis pas-
sionibus, nō omnino sunt securæ præ-
dictiones, salutis aut mortis. Et Auic.
2. 4. tract. 1. c. 80. sic dicentis. Et quæ-
dam est vrina in ægrotudinibus pesti-
lentibus bona, naturalis in substantia
sua & colore & sedimine, & ille cuius
est tendit ad mortem. Item 1. 4. tract.
4. c. 2. ait. Et quandoq; est de his fe-
bribus pestilentialibus, in qua nō per-
cipit æger nec tãgens propinquus mul-
titudinem caloris. Et nō alteratur pul-
sus & aqua magna alteratione: & cū
hoc ipsa est interficiēs uelociter: & he-
sitant Medici in esse eius. Hæc Auic.
Hanc igitur ob causam in prædicēdo
verendum est: ne nobis ascribatur na-
turæ error, si vice salutis promissæ, in-
spectata mors subsequatur. Atq; hæc
nus de prognosticationis cautellis.

Quando

Quandoquidem hui morbo nulla obseruauit, esse particularia prognostica: nisi omnia alijs morbis cōmunia, quæ ab Hipp. Gal. alijsq; authoribus sint addita, quæ quidem hic transcribere visum non est: cum liceat cuiq; ex his addiscere. Aduerto tamen hoc morbo laborantibus: sudores adeo uiles esse, ut inter excretiones omnes, rimas teneant. Vnum tamē dissimulare, nolo, Neoterici cuiusdam videlicet opinionem: ut pote qui asserat, pessimum esse signum, in his febribus cū puncticulis, si sanguis purus per venæ sectionem exeat. Siquidem ait, signū esse prauæ & venenosæ qualitatis peccantis in sanguine. Quasi uero possibile non esset, etiam cum putredine in solo sanguine, accidere etiam prauam & occultam illā qualitatem. Adde etiā quod his verbis videatur innuere, in

febribus his, non esse drauā & occultā
qualitatem, nisi in eis quibus sanguis
purus apparet. Quod, quam abtur-
dum sit, quis non videt? Quandoqui-
dem ex præcedentibus iam manifesto
constat: in his febribus semper prauā
& occultam adesse qualitātē. Verum
si hoc ita est: vt vere est, quonā pacto
fieri potest, vt sola venenosa qualitas
fortius afficiat naturā, quā si putredo
etiam adsit? At vero cum hucusque
peruentum sit: vt de exeuntis sangui-
nis colore loquamur, vertetur nobis
in dubium, an ex sanguinis, in colo-
re, mutatione, aliquod certum habea-
mus signum, an prorsus nullum. Si-
quidem fere omnibus in confesso est:
certissimū esse putredinis signū, colo-
ris, in sanguine mutatio. Quæ quidem
opinio potius ad placitum asserta, quā
physicis rationibus probata esse uide-

ur. Nam contrarium potius affir-
mandum esse, rationibus quibus intel-
lectus acquiescat, monstrabo. Primo,
quia experimentis innumeris quoti-
die confirmatur, multos febricitare
febris acutissimis, cum signis putre-
tantis sanguinis, aut alius humoris, qui-
bus si venam scindas, purissimus sem-
per exeat sanguis: & si multoties san-
guinem mittas. Alijs pessimum semper
extrahes, sine discrimine, similiter in
acutis febribus. Idem euenit in alijs pas-
sionibus, siue chronicis, siue acutis, cum fe-
bre & sine febre. Idem idem etiam & in ijs
qui integra sanitate fruuntur. Nam sæ-
pe obseruare licet, ijs qui nullo vexantur
morbo, seu symptomate, sanguinem eu-
erri impurissimum, summopereque in co-
lore mutatum: tum viridem, tum album:
tum denique liuidum. At qui si hoc ita
est: quoniam pacto aliquod summet sig-

num putredinis sanguinis, ab ipso in colore, mutato? Siquidem medicina, quemadmodum & omnes aliae scientiae ut supra monstrauius: ratione & experimēto cōstat. At illud signū, nec ratione, nec experimēto cōpertū est, nullo igitur modo cognoscitur. quod nō pateat: nec inueniatur, experimento, vel ex hoc cōstat: quia Gal. l. d. subfig. empiri. non longa principio sic ait. Observatio enim memoriā: memoria experientiam peperit: aqua proxime ars emanat: dum meminimus quid cum quo, quid ante quod, quid post quod obseruauimus. Atq; id quidem vel semper, vel plerumq; vel vtrouis modo, vel raro. Hæc Gal. At vero: si semper aliquid post aliquod eodē modo euenit: scientiam producere, certū est: si sæpe artificiosam, ut ita loquar, opinionem, si vtrouis modo, signum
erit

erit indifferens, si autem raro, forte
plerumque contrarium cōtinget. At mu-
tatio colores in sanguine, non est sem-
per in febribus putridis; nec plerumque
nec raro, erit igitur utrius modo. Cæ-
terum si utrius modo contingit, sig-
num est indifferens, si autem indiffe-
rens signum, non erit certum. Hoc etiã
confirmat Arist. 6. Metaph. c. 2. Ad-
huc autem magis Gal. lib. de optima
secta ad strasibulum c. 11. sic ait. Expe-
riencia est, eius quod sæpe eodem mo-
do visum est, observatio, atque memo-
ria, hæc ille. Cæterum mutatio colo-
ris in sanguine, tam in morbis, quam
in inculpata sanitate, observatur sæpe
& utrius modo, non autem eodem,
non igitur percipitur signum certum
experientia. At qui, quod non perci-
piatur ratione, patet. Quia ut ait Aris.
1. 1. poster. analiticorum c. 14. tex. 32.

supra citato, sine vniuersalibus non
fit demonstratio, & vniuersalia non
fiunt sine inductione, atque inductio
non sine vi sentiendi: at experientia
exordium summit a sensu, non igitur
ratione, si non sensu & experientia.
Præterea si certum esset mutatio colo-
ris in sanguine, putredinis signum:
quotiescunque adesset mutatio: adesset
& putredo: sed hoc est falsum, fal-
sum igitur & autecedens. Minor pro-
batur, nam si notabilis ad sit sanguinis
putredo: febrem adesse, semper nece-
se est: cæterum non semper adest, ut
patet in ijs qui inculpata salute fruun-
tur, conclusio igitur vera. At vero
forte respondet aduersarius, naturam
tantum percipere repentinas mutatio-
nes: spernereque eas, quæ sensum e-
fugiunt, ac sensim fiunt. Atque hanc
ob causam quandoque putredinem in

lā non percipere, & febrē non accēde
re. Quod diuerticulum facile diluitur.
Quādoquidē hoc etiā ad placitū affir-
matur, citraq; rationē. Nā dicant quæ
so, quonā sensu qua ue ratione eis hoc
innotuerit. Itē dispositione præuia po-
sita in materia, necesse est formā intro-
duci: etiā si longissimo tēporis tractu
introducatur præuia dispositio. Ut
verbi gratia, ad introductionē formæ
ignis oportet esse in materia tres calo-
ris, totq; siccitatis gradus. Sic aliquod
agens, quod vna hora hos introducat:
aliud vero agēs vno anno, eodē modo
in vtraq; materia forma ignis introdu-
cetur, nullo præfente impedimento.
Idētidē ergo sanguinē accidere oportet:
vel detur diuersitatis ratio, quæ cū
assignari nequeat, positio nostra certis-
sima erit. At forte fortuna dicēt, quia
sāguis putridus est in partib; acordē re-

motis, in circumferentia videlicet, fe-
brem nō accendi, quod falsum esse, vel
ex hoc cōstat. Nā si hoc ita esset, seque-
retur febrem ab crisi pelate, aut fleg-
mone in pede, aut parte alia corporis
remota, non posse accendi, quod tan-
quam manifeste falsum, non reprobō,
nā dū in anatome versaremur, mul-
ta hominum cadauera disecta vidim⁹,
quibus sanguis infectus semper extra-
hebatur; nihilomin⁹ in vasis maximis
circa cor & hepar, nulla erat in massa
sanguinea coloris mutatio. Erant &
in quibus appareret; sed raro: atq; ea
quidem exigua. Forte quia etiam in
cadauere, dum sanguis est intra venas
non concrefcit: & si octo dies serue-
tur; & an plures seruetur liquid⁹ in ve-
nis cadaueris, clā me est. Corruit etiā
his quæ dicēta sunt, Neoter. nuper ci-
tati, sentētia, asserēis, in febrib⁹ cū pū-
cticu.

eticulis: malum esse signum, si sanguis purus extrahatur. Quia ut ille ait, significat prauum & putridum sanguinē in venis cordi proximis esse. Quādoquidē & hoc ad placitum assertum esse constat. Atq̃ ex anatome licet discere, multa cadauera disiecta, que accidētib; morbisq̃ vexabantur perniciosissimis, visa esse sine sanguinis, in colore: mutatione circa cor: cum tamen alijs purissimus, alijs infectus, plus minus extrahatur sanguis. His igitur dimissis, ad opinionem quæ mihi magis veritati proxima videt̃, accædo, quæ videlicet est: sanguinem tam in febribus cum puncticulis, quam in eis quæ ex simplici fiunt putredine, nullū mali boni ue successus, signum præbere, qualitatemq̃, qua infestare videntur, febres omnes iam putridæ, quam quæ pestiferæ & malignæ appellātur, oc-

cultā esse. Ut recte satisq; erudite pro-
bat Ioannes Fernellius 2. de abditis re-
rū causis c. 13. cuius rationes ad verbū
trāscribere visum nō est, quādoquidē
aliorū dictis nolo operi huic magnū
volumē coaceruari, id q; multis vsu ve-
nit hui9 tēporis script. At his dimissis
curationē aggrediamur oportet.

CAPVD OCTA

uum de Curatione.

QUADRATVR ER-
go punctularis, ut ita lo-
quamur, febris, primo, si
hiems fuerit, aere ad cali-
ditatē, quodā modo, dechi-
nāte, æstate vero tēperata, aut interdū
aliquātulū ad frigiditatē vergēte: si æ-
ger ardēte laboret febre. Modice ta-
mē ne pūcticulis prohibeatur egressus
frigiditate videlicet, tū cutis, tū vero
subie

subiectæ carnis, poros cōtrahēte. AË
grotisq; operimēta adhibeto, nō gra-
uia, nō itē leuia, ita vt alijs æstuationi
sint, alij vero supra modū refrigerētur
Sed quib; ita mediocritas seruetur, ut
caloris uitetur excandescētia frigi-
ditatisq; nocumēta. Vt admonet Gal.
3. technes, dum sic ait. Cum uero aer a
tēperie recesserit tanto a mediocritate
uariare oportet, quātus fuerit ab opti-
ma tēperantia recessus. Hi uero sunt
mediocritatis termini, in aere quidem
ambiēte, ut ne horreat propter frigus,
neq; sudet propter æstū, hæcten; Gal.
In passiuis uero ad siccitatem uergat o-
portet: quādoquidē omnino, tā phylo-
soph. quā medicorū testimonio, corru-
ptioni: seu potiq; putredini maxime ad-
uersat', ita docēte Auic. 1. 4. tract. 4.
c. 3. cuius hæc sunt uerba. Rectifica-
tionis autem pestilentia pars est secū-
dum

De peste & febris

dum sanos qui sunt in ea, & pars eius est secundum sanos & ægros. In illa vero quæ est secundum sanos, intentio est, vt exiccetur aer & fiat boni odoris, & prohibeatur eius putredo cum quacunq; re sit. Hæc ille. Item ex auenozoare: theisir 3. tract. 3. c. 1. eadem de cerpitur sententia, dum ait. Et scias quod illi qui bene & ordinate se custodiunt tēpore epidemiæ, & qui habent cautellā: & præcutionem conueniētē & hoc morando in mansionibus siccis & frigidis: & cibi & potus eorū similiter eiusdem fuerint complexionis euadūt bene a prædicto periculo & nocumento, hæc Auenzoar. Ist hæc sigillatim adducere volui: vt locus Auic. adducere, 3. 1. doct. 5. c. 1. non modo non obstet, verum etiam nobis opem ferat, diligentia ac labore amati Lusitani centur. 7. curat. 53. verba Auic.

mud

hæc

hæc sunt. Aer vero cum corrumpitur aut fit pestilentialis oumandum est exiccando corpus, & reparando domum cum rebus, quæ suis virtutibus refrigerant & humectant. Et hoc quidem est, quod magis est faciendum in pestilentia, hæc ille. At vero Amatus vir quidem diligens, loco illius verbi, humectant, restituit, exiccant. Quandoquidem ab exemplari Arabico litteris hebraicis conscripto, hoc verbum, *Verayades*, hoc est, exiccant, deducit, quod quidem verbū, a *yabasa*, hebreo, hoc siccum deductum esse, affirmat, nec in merito quādoquidem ita esse constat ex verbis adductis ab eo, ex primo genesios, verba hæc sunt. *Vaiera, Eloim, la Yauasa, Etez.* Quæ sic vertit Amatus. Vocauit Deus siccum terram, abs quo verbo, *Yabasa*, constat, *Verayabes*, arabicum deductum esse,

De Peste & febribus

ut prius dixi. Quo Auic. loco ueritati restituto, constat aeri, in huius morbi curatione: siccitantem comparandam esse, pariterque frigiditatem. Semper tamen seruetur in caliditate frigiditate ue aeris mediocritas, eo modo quo antea docuimus. Quod si suapte natura sese talis obtulerit, eo fruamur licet, sin minus arte parandus est. Si uidelicet æstate supramodum calidus fuerit, cubiculum eligatur septentrionem uersus expositum, pauimentumque rosas, uiolis, uitiumque folijs substernatur, atque id genus alijs. Item aceto rosa ceo, seu communi, temperato assidue irroretur. Turba quoque hominum, ingredi prohibeatur. Nam præter id quod aerem calefaciunt, ægri imaginatio ualde læditur: distracta, uidelicet, tot ingredientium phantasmatis. Vnde & somni defectus: atque som-

niorum

niorō assiduitas, atq; interdū mētis ab
erratio accidere uidetur. Præterea si
lento utatur oportet, quādo loquella,
ualde nocet, tū quia capud tentat, præ
sertim multa atq; intēta, tū vero quia
assiduae respirationis est causa. At ue
ro si impēse frigidus sese aer offerat: ar
te quidē tēperādus est, ut roris marini,
quærcus, iuniperi ue, suffitui: atq; pasti
lorū ex ambra, muscho, & beniaoi cō
fectorū, ratione habita d̄ laborātis na
tura. Nā sunt quī, quiduis potius, quā
huiusmodi odoramenta perferant. Ci
bis præterea nutriēdi sunt: optimi nu
trimenti, facilesq; cōcoctionis, ut iure
pullorū gallinaceorū, aut illorū carni
bus, perdiciū tenerarū, turturum, fasia
norū, passerulorūq;. Nam huiusmo
di cibi nulla omnino ex parte sunt dā
nandi. Sunt enim ueluti in simme
tria: omnisque excessus mediocritate.

ut ait

vt ait Gal. lib. de ciu. bon. & mal. suc-
ci. c. 3. cuius hæc sunt uerba. Cibi au-
tē, nulla omnino expte dānādi, nec te-
nues, nec crassi sunt: sed ueluti in sim-
metri, omnisq; excessus mediocritate
consistunt. Eius generis panes optimi
habentur. Quorum confectionem li-
bro de facultate alimem. i. scripsimus.
Præterea ex Galinaceorū genere, fœ-
minæ quidem & mares: ex auibus, fa-
siani, perdices, attagenes, colūbæ, me-
rulæ, turdi, turtures, passerculi omnes.
Pisces item saxatiles, pelagici: litora-
les, gobij, murenæ, buglossi, asselli, &
simpliciter pisces omnes, qui neq; in-
luauæ, neq; graui odoris, neq; glutino-
sum quicquā gustu repræsentent, hæc
Gal. Ceterum quādo pisciū, hic Gal.
recordatur, operepretiū duco, vt Rō-
deletij tractatum de piscibus, consulat
Lector, quando eorum, tum historiā,
tum

um uero naturam : ita diligenter tra-
tauerit: ut optimo quidem iure, nulli
secundum credam. Præterea ex fru-
tibus, offerre conueniet ægrotantib9
nala punica, accidultia præsertim, ma-
a cydonia: pira, odoriferaque poma,
quæ uulgo Camuefas appellant. Sem-
per tamen illud Hipocratis 2. de ratio-
ne uictus in morbis acutis tex. 36. ob-
seruandum moneo, sic dicentis. Conij-
ere autem oportet, & robur, & mor-
bi cuiusq; speciem: hominis item natu-
ram: atq; ægrotantis in uictu consue-
tudinē, non in cibis modo, uerū quoq;
& in potionib9: hæc ille. Nam uariæ
admodū: atq; innumeræ fere sunt ho-
minibus, edendi: biuēdiq; formæ. At-
que alij alijs delectantur: offenduntur
que magis. Alijs præterea semel esse, a-
lijs bis: ter: aut quater, alijs ad uesperā
alij ad meridiem, plus minus ue come-
dere

dere moris est. Proinde huiusmodi cibandi ratio, potius experimento cognoscitur quã ratione. Vt recte docet Auicenna 3. 1. doctrina secunda c. 7. his verbis. Regiones quoque naturas habent proprias, & usus sunt res extra rationem: & hoc quidem obseruandum est: & oportet ut experimentum in hoc rationem uincat. Est enim cibus qui solet comedi, in quo aliquod existit nocumentum: & est conuenientior bono non usitato, hæc Auicenna. Siquidem hoc fere est Hippocraticũ illud. Parum deterior cibus & potus suauior tamẽ meliori & insuauiori est anteponendus. At uero quamuis admodum cogendos, ut cibos assumant Gal. suadeat, 3. epidemiõ lect. 3. t. 58. & Celsus lib. 3. c. 7. & Auicenna prima quarti: tractatu quarto cap. 3. Nã tamen admodum replendos esse, censendum est, ut multos factitare compe

reo, quandoquidem Hippocratis decretum statutum est: quippe qui secundo de uictu acutorum, tex. 37. sic ait. Ciborum autem adiectioni intendendum multo minus: nã subtrahere omnino sæpenuero expedit, ubi æger sufficere possit, hæc ille. Nam ex intēpestiua, atque importuna uictus exiuitione, multa sequuntur ægris nocumēta, quæ recenset Hip. lib. cit. de uictu acut. 2. t. 4. 4. quæ uidelicet sunt, ut audiamus ipsum Hip. sua uerba tonātē, interdū autē & cruda, tum a capite, tum a thorace, attrahūtur biliosa, uigiliæq; his accedunt, ob quas non coquitur morbo. Tristesq; & amari hi fiūt. Disipiūt incerti & discurrētes, lucis splēdores oculis obijciūt. Aures implēt somno, urinæ crudescunt, sputa tenuia fiunt, falsa, colore sincero, & exigua, sudores circa collum, anxietates,

De peste & febris

& spiritus offendens in ea, quæ sursum fit, aeris latione, frequēs aut magnus supercilia quadam tenus amplificantur, deliquia animi fiunt. Vestium a pectore reiectiones, manuum tremor, atque interdum mentis aberratio. Quæ certe nocumenta: & si Hipocrates ex nimia ciborum abstinentia prouenire asserat. Gal. tamen in comm. eodem ex importuna cibi oblatione etiã prouenire, decretum reliquit, ut legenti patebit. At vero quamuis Gal. Corn. ac Auic. locis nuper citatis, de pestis curatione loquantur: nõ tamẽ isthæc citra rationem adducta cõsendum est. Cum huiusmodi sæuissima lues: adeo ad pestis naturam accedat, ut inter vtramque minima sit differentia. Cibis præterea aceti parum, succi uel limonium, aut malorum aurantium iniiciatur: cum palati gratia, nam fere om-

nes acido sapore delectantur, tum vero quia putredini aduersantur. Quod si admodum cibos auerfentur, oua forbilia, agmidalorū cremor cum facha re conditus exhibeantur, vel huiusmodi præparatum vas. Res. gallinam teneram & pinguem in parua frustra diuisam; quam in vas fictile viteatrum iniice, insuper aquæ acetosæ & scurzo neræ ana octo vntias, menthæ parum croci parum, cassiæ lignæ tantundē: salis pauxillum, omnia in ipsum vas iniicito, corticeq; suberis ollā obrurato, massa triticea operculi circumferentiā illinito, vt nullatenus vaporib9 pateat exitus. Ac vas in lebete aqua pleno ponito, ignemq; subponito. Bulliant donec ossa abs carnibus separentur. Quod facile dignosces, si gallinæ pedes vna cum collo, & capite, in lebetis aqua elixentur ad ossium separationē.

De Peste & febribus

Quo peracto, ollâ discooperas licet
Ius itē excipito: atq; in aliud fictile im
mitito, cū pulueris diarhodonis abba
tis, & diamargaritonis frigidi ana vn
tiã 1. & succo uniuslimonis, uicellis o
uorū numero duobus. Atq; iterū igni
applicato: bulliatq; tātisper. Quo vte
re, uerū cū cibi quātitas, hora ue assu
mendi, nullo modo deffiniri possit, æ
grorū uires, morbiq; formā: ut antea
dixi, obseruare cōuenit. Nā si langui
dæ sint, sæpe & parua quātitate offerē
d9 est. Iusta Gal. doct. 1. apho. 17. &
2. de ratione uict9 in acutis, t. 36. Ve
rū enim uero si uires integræ sint: mor
bumq; cito iudicaturū speraueris: te
nuissimū offeres uictū. Gal. Hippo. q
cōsilio tex. & comm. nuper cit. nēpe.
2. de uictu acutorū tex. 37. Potus sit a
qua frigida: aut aliqua ex stillatitijs, u
acetosæ cichoreæ, uel scurzonæ, iu
sta ægroti, tū gustū, cū naturā. Vinum

vero nullo pacto offerre cōuenit, tum
 propter multā quā infert ebullitiōnē,
 atq; ad caput euaporationē, tum vero
 quia delirū facilime excitat, cui para-
 tilsī sūt, qui hoc morbo laborāt, quod
 symptoma periculū affert nō mediocre
 Verū si post moderatā euacuationē, æ-
 grū parū febricitare cōtingat, vinūq;
 valde affetauerit: nullæ itē fuerint, tū
 plethore, tū vero delirij notæ: ipsum
 præbere, alienū a ratiōe nō erit: pbe
 dilutum & pauciferum, ἢ ἄλλοφρον Græ-
 ci vocant. Siquidē moderate vacuato
 corpori maximū affert iuuamētū huius
 modi vinū, Gal. decreto ii. meth. c. 9.
 cuius sunt ver. Sane totū corpus, prius
 quā id vacuaris rarefacere nō expedit
 ubi vacuatum est, utiq; licebit medica-
 mēto aliquo, cui calor tepidus insit, ra-
 refacias: cuius modi est q̄ ex carne me-
 lo cōficitur. In hoc tempore si vinum

quoque aquoſum bibatur, id omnes va-
cuationes promouerit, hæc Gale. At
uero ſi vehemens vrgeat febris, quam-
uis aliqua præceſſerit euacuatio, nullo
pacto vinum exhibere ſuadeo iuſta Ga-
leni decretum, loco & capite nuper ci-
tatis, cuius hæc etiam ſunt verba. Cæ-
terum vbi magnitudo febris obſtat: ſi-
cut in continentibus, nec vino eſt utē-
dum, nec lauacro: nec ijs quæ habitū
rarefaciant vnctionibus, ſed aqua fri-
gida, vt prius diximus, pota, in his fe-
bribus eſt abſiſſima, hæc ille. Nō igi-
tur eſt audiendus Cornellius Celfus l.
3. c. 7. dum aſſerit ſatis indiſcrete, vi-
num eſſe dandum in febris peſtilen-
tialibus, calidum meratiusque. Quam
ſententiam ipſe: parum ſibi conſtans,
ſtatim mutauit his verbis. Non facile
ſanguinem mittere, non facile ducere
aluum: non cruciare vigilia, fame ue,
aut

aut nimia siti, non vino curare, satis conuenit. Atq; haectenus ille. Somnus & uigilia: huic potissimum morbo, conueniunt moderata. Verū cum ut plurimum ægros, uigilia molestare soleat opere prætium fuerit somnum conciliare medicamentis ad id ualentibus. Semper a mitioribus exordium sumētes, ut uerbi gratia. Res. unguenti populeonis unctias tres, extende super lintheum & fronti applicato, uel hoc aut simili clistere. Resc. maluarum uiolarum, & furfurum ana. M. i. decoquātur in aquæ lib. 2. ad usq; dimidij consumptionem, collentur, & accipe decocti lib. dimidiā. Olei nenupharis & uiolarum ana unctiam i. sacharis unctiā dimid. duocq; ouorū vitella, misce, & fac clisma, quod tepidum applicetur, hora somno conueniente, retineaturq; nocte tota, si fieri potest. Quod si his

De Feste & Febribus

somnus non accedat, ad fortiora transfundendum extrinsecus applicata prius, ut opio, mandragora, hiosuamo, atque id genus alijs. At uero si hoc modo applicata soporifera non conducant, inuisus assumere ea oportet, quando quidem metus est, somno deficiente phrenitidem venturam fore, quod saepius obseruavi, quod symptoma admodum laedere expertus sum in hoc morbo. Quapropter somno non accedente, similia medicamenta deuorare oportet. Res. Pilul. cinoglossae scrup. dimid. opij .g. 2. aqua cicor. fac 1. acdeglutiendam dato. Quantitas uero opij, aut pilularum augenda siue diminuenda sunt pro cuiusque laborantis viribus. Semperque memoria tenentes illud Gal. 12. metho. c. 1. nepe. Esto igitur terminus in aegrotantibus, quem non transiit is, qui ex arte generose contra morbum pugnat,

vt tuto medicetur. Ei vero qui dolo rem mitigat, vt vires custodiat. Vbi ultra pergitur, crudelis hominis officium facit: qui vna cum morbo, vitam quoque homini aufert. Qui vero cubantis delitijs subscribit: eiusque voluptatem, non sanitatem, pro meta gerendorum habet, adulatoris, hæc Gale. Proinde ita symptomati, opitulari necesse est, vt nullo modo, siquidem fieri potest, cubantibus incommodum succedat. At qui si id omnino vitari nequit, opere præteritum erit, quam minimam possis admittere lesionem, quam utique procedente curatione corrigere possis. Satis enim est symptomati oppugnare, & si cum parua offensione quam ægrum in summo vitæ discrimine deferere, Gal. decreto, tū loco nuper citato, tum vero i. de articul. tex. 44. dicētis, Sæper enim pugnare medicus debet

debet aduersus id quod magis vrget :
neq; se Medicinæ præceptis obligare
tanquam legi, quam cōtemnere nefas
sit : cum omnia præter rationem eue-
niunt, hæc ille . Quies præterea his sē-
per iniungenda, motus vitandus . Nā
omnibus quibus vitiosi succi abundat
semper motus nocet, Gale. docente 6.
epidemion sectio. 3. tex. 31. necnon 2.
aphor. 2 8. & 3. eiusdem nominis 20.
Item animi accideutia immoderata vi-
tentur . Timor videlicet, tristitia, ira,
repentinum gaudium : necnon id ge-
nus alia . Repletio item vitan-
da est, aluique excrementa
clismatis expurgan-
da, nisi prompte
aluus deiciat.

CAPVT NONVM

de Purgatione.

DE

DE CATARTICI
 vero exhibitione : & si
 aliquibus visum fuerit
 statim inter initia pro-
 pinandum, nulla expe-
 ctata humorum coctio-
 ne, vt pote opinantibus materiam esse
 turgentem, atq; hac de causa nullã ex-
 pectandam coctionem affirmauerint,
 Hippocratis ac Cale. sententia dicti,
 Tum 1. aphor. 22. atq; 24. tum 4. eiq;
 dem nominis 10. mihi tamen aliter fa-
 ciendum, vt plurimum videtur, ipsa-
 met experientia docto. Siquidem dũ
 in his versarer, propinaremq; aliqui-
 bus purgantia medicamẽta inter ini-
 tia, non modo ægrotis nullum sequa-
 tur commodum, verum etiam pluri-
 bus febris magis exacerbabatur, ma-
 teriaq; non minima pars, capud pe-
 tens, maximo erat nocumento. Vomitus

tus, præterea: nec non nausea, plurimos infestabant. Vnde cibi fastidium sitisque inexhausta, item uigiliae, non nunquam uero & phrenitis. Causam uero tot subsequens symptomatum arbitror, quia materia uenosa nondum a natura correctæ: motuique inhabilis, magna cum uolentia, a medicamento purgante mouebatur. Vnde nocimento nature illato, ipsa natura irritata omnes humores commouebat. Indeque prauorum succorum cum bonis commistio succedebat. Atque maiore exinde facta humorum corruptella, febris magis: ut retuli, incendebatur. Adhuc autem magis, quia humores corrupti, ut plurimum, ante coctionem non sunt separati, ut constat Galeni testimonio 4. aphor. 22. sic dicentis. Quando aliquis incipit morbus, si quid excernitur,

tur, nil tunc excernitur naturæ ratione: sed sunt omnia casus præter naturam earum, quæ sunt in corpore, affectionum. Quo enim in tempore a causis quidem morbum faciētibz, natura gravatur, adest autem cruditas humorum, tunc aliquid bene uacuari est impossibile, si quidem oportet coctionem præire, subsequi uero discretionem, postea euacuationem, ut bona sit crisis siue iudicium, hæc Gal. Neq; obstat si dixerint, propinandum esse purgans medicamentum, nulla expectata coctione, quia materia uenenoſa est in vasis cordi proximis, ne deleteria qua pollet qualitate, cordis, spiritum substantiamq; subvertat, prius quam concoctio fiat. Nam rationibus supra allatis facile diluitur. Præterea experimētis quæ plurimis confirmat, ut antea retuli, contrarium potius esse faciendum, cui potius credendum, quam rationi Gal. monet, dum ait 3. de lo. affe. c. 4. si enim usq; adeo
utile

utile est experimentum, ut non solum
citra rationem inueniat remedia, verū
etiam coarguat rationem tanquam a-
parte falsam tantū abest, ut ratio dog-
maticis sit usui, ut etiam nocere uideat-
tur, hæc Gal. Ad hæc rarissime tur-
get materia, ut ait Hippo. 1. apho. 22.
rarissime igitur purgante medicamen-
to uti debemus in principio. Atq; hæc
de causa ait Hipp. 1. aph. 24. in acutis
passionibus raro & in principijs pur-
gantibus medicamentis utendum, &
hoc cum præmeditatione faciendum.
Tum propter quas Gal. recenset cau-
sas in comm. eiusdem aphor. & 2. de
uict. acut. t. 11. tum uero quia Hip. 4.
de uict. acut. 44. sic ait. Ventrem ab
initio clisteræ duces, sed medicamen-
ta purgantia non adhibebis, nam si vē-
trem moueris, urina non maturabitur
febrisq; citra sudorem, & iudicationē
in lon

in longum protrahetur, hæc ille. Præ-
terea hic morbus vt omnium senten-
tia comprobatur, analogiam siue or-
dinem habet a sanguine. At peccato exi-
stente in sanguine: si catarticū detur,
maiores facit ebullitionem, Auic. te-
stimonio, quippe qui ex 4. 1. c. 4. sic
ait. Multoties præterea ex hausto Me-
dicinæ ille qui minui debebat, perue-
nit ad febrem, & æstuationem, hæc
ille. Quam quidē Auic. sententiā quam
plurimis euētibus comprobata vidi,
& si Cal. 4. de sanit. tuē. dicat. Quod
si quis vel propter ætatem, vel timidi-
tatem, permittere se medico ad sangui-
nem detrahendum nollit villo modo,
huic deijcienda largius alius est. Nā
nactenus credendum authoribus exi-
timo, quatenus experientia eorū dog-
mata comprobentur. Sin minus, mag-
no cum ægrorum detrimento, eorum
asserata defendem. Has igitur ob cau-

De peste & febribus

fas, purgātia medicamenta in principijs horum morborum non exhibendū credo. Sed vbi iam apparuerint quaedam coctionis signa, facta q̄ si opus fuerit, sanguinis missione. Illud verū quod Fracastorius asserit l. 3. de contagione c. 5. & 6. mihi potius imaginarium, atq̄ ut ita loquar, ens rationis quam reale videtur. Hoc uidelicet est Quia si contagio extrinsecus orta fuerit, non affuerimusq̄ circa initia, nullo modo dandum est pharmacum, vquia seminaria contagionis dispersa per corporis ambitum versus cor, intusq̄ corporis partes reuocet. Verū ait, si corruptio intus nata fuerit, & nō extrinsecus illata, adfuerimusq̄ circa initia, secure catartico vtemur. Nam dicat nobis quæso dñs Fracast. quo instrumēto, quo lydeo lapide, quo ratiocinio, qua ue inspiratione cognoscemus cōtagionē, intus ne nata fuerit, an extrinsecus

extrinsecus allata? Siquidē notas quibus
 hoc magnū inuentū dignosceretur
 conscribere tenebatur. Vt pote quod
 primū fuisset tāti portētī inuētor. Ni
 cœlitū sibi reuelatū dicat. Præterea
 febres, quæ cū pūcticulis eueniūt: etiā
 extrinsecū earū causa aduenerit, nō
 e cordi, humoribꝫqꝫ circa cor existē
 tibus, cōmunicata ad circūferētiā uene
 ca qualitate generāt certissimū arbi
 tror. vt ait Auic. 1. 4. tract. 4. c. 1. dū
 c ait. Et quādo faciunt necessario vir
 tutes agētes cœlestes, & virtutes patiē
 tes terrestres, humectationē vehemē
 tē aeri: expellūtur vapores & fumi ad
 osum; & spargūt in ipso, & putrefa
 cūt ipsum cū caliditate debili, & quā
 do fit aer secundū hūc modū, venit ad
 cor. Quare corrūpit complexionem
 spiritus, & putrefit quod circundat
 osum ex humiditate; & fit caliditas

De peste & febris

egressa a natura, & spargitur in corpore tunc propter causam suam, & fit febris pestilentialis. Quibus verbis luce clario constat Fracastoriū hallucināte. Nec nos tedeat Auic. loc, bis referre, nā vt græca paræmia vtar: *ἴσῃς καὶ τριπλάσια* hoc est, bis terq; referendū puchrum. Sed ad rem. At si ita est: quare illos qui sunt in cētro, humores purgante medicamento nō subducemus? Si nil fuerit impedimento, quominus exhiberi catarticum possit. At qui forte dices, quia consequenter ad id quod vacuatur, trahentur etiam contagionis seminaria, a circumferentia ad intima corporis. Sed hoc diuerticulum est. Possumus enim fructionibus, nec non alijs remedijs, ea ad extima reuocare. Adhuc contra commentitiū Fracastoris arcanum, ratio ipsa insurgit nam si vitio aeris hæc lues venefica cōmuni

municatur, quare relicta inspiratione qua aerem fere in alteratum attrahimus, ad transpirationem recurrit, ut ex eius dictis deducitur. Nam per cutis transpiramenta intrusus aer, adeo est parvæ molis, ut facile naturæ correctionem suscipiat, si ei qui inspiratione attrahitur, comparetur. At vero sic hoc certum est, ut vere est, non abs cute, quin potius abs eorde, seminaria cōtagionis incipere, est necesse. At forte vestem illam nobis obijciet, quam se vidisse tradit Veronæ, anno milleesimo, quingentesimo, decimo primo, non minus viginti quinque Teutones successiue interfecisse. Nam vno defuncto, alter vestem sese induerat, atque alio mortuo, alius. Ut quia seminaria contagionis, per cutis poros, cordi cōmunicabat. Cui responsum volo non, ut ipse affirmat: cordi con-

De Peste & febris

tagionem fuisse communicatam: quin
potius per vapores, vi caloris eleua-
tos, aerique commistos: inspirationeque
sæpissime attractos, contagionem cō-
municatam existimo. Præterea Hip-
2. de nat. hu. tex. 2. & 4. de inspiratiōe
mentionem facit, cum de morbis epi-
demicis & communibus loquitur, post
habita Fracastorij transpiratione, ait
enim tex. 2. sic. Vbi multi vno morbo
homines corripuntur eadem tempe-
state, causam illi attribuere debemus,
quod est maxime cōmune, & quo præ-
cipue omnes vtimur: id autē est, quod
spirando attrahimus, hæc ille. Item t.
4. sic. At vero vbi morbus vnus vul-
getur: plane uictus in causa non sit
sed quod spirando haurimus. Hæc te-
nus Hippocrates. Quam sententiam
fert atque confirmat Galenus primo
epid. sect. 1. & 1. de diff. feb. cap. 4. in
pro-

prohœmio. En igitur quo pacto de-
ceptus est Fracastorius asserens: con-
tagionis seminaria transpiratione in-
rudi, respiratione posthabita. His
igitur præmissis, ac probatis, teta Fra-
castorij machina de purgatione & san-
guinis missione corruit. Etenim si
cor, atque spiritus, primo per inspi-
ratum aerem contagionis seminaria
recipiunt: nullatenus id quod Fra-
castorius timet, nos perterrere de-
bet. Quin potius vt maiori cum fi-
dulia catarticum exhibeamus, adhor-
tatur. Verum enim uero quamuis
hucusque de expectanda in humori-
bus coctione ante pharmaci exhibitio-
nem locuti fuerimus, non id circo
arbitrandum est, vt aliqui eruditi viri
credunt: nunquam nisi in declinatio-
ne eo vtendum esse, nisi in materia tur-
geat. Nam si humoris adsit magna

De Peste & febribus

repletio, virtutisq; nō affuerit robur
indeq; naturæ calum timuerimus, mi-
norāda erit materia in principio, pur-
gante medicamento, Gal. decreto. 2
apho. 29. cuius hæc sunt verba. Circa
inītiā vero illorum morborum, in qu-
bus speramus ægrotum conualiturum
tentandum est, maiora afferre reme-
dia: de quibus Hip. dixit, si quid vide-
tur moriendum, moue. Sunt autē hæc
maxime quidem venæ sectio, nonni-
quam vero & purgatio: quorum neu-
trum oportet morborum consistenti
adhībere. Vt enim in lib. de crisibu
manifestauimq; coctiones morborum
tūc maxime fiūt. Vt igitur hæc citiq; e-
ueniant, melius est, circa principia e-
uacuare, quo minorem iam factam ma-
teriam facilius natura possit cōcoque-
re, hæc ille. Multa poteram eiusdem
referre loca pro huius decreti confir-
matio

matione : sed quia breuitati studeo, sciens ommitto. Quæ quidem donat9 Antonius ab alto mari adducit, tractatu pprio d̄ portione minoratiua. Quare si hæc: quam supra retullimus, causa, quæ nos accelerare medicamento exhibitionem faciat, non adsit: non nisi utilissimum censeo concoctionē expectare: eiq; opitulari medicamentis: & remedijs ad id valentibus. Naturamq; iuuandā, non quidem his, quos syrupos medici vocant: sed potius cibis qui hac polleant facultate: dulcib9 videlicet. Nam proprium illis est: cōcoctionem adiubare, vt ait Gal. 5. de simpl. med. facul. c. 35. his verbis dulce vero cōcoquit, laxat: rarefacit. Hoc tamen facito, si non facile dulcia in bilem vertantur, nam sunt quibus facillime in bilem vertuntur. Præterea cōcoctionem molieris, modica frictione,

De Peste & Febris

nec non moli lecto, atque quiete, cæ-
terisque adiutorijs, quæ Galenus de-
numerat. Primo epid. sect. 2. tex. 44.
his verbis. Iam maturationes effice-
re calfacientia mediocriter omnia obf-
curum non est, tum cibos, tum fomen-
ta, & cataplasmata, frictio item mo-
dica: & balneum huius sunt generis.
Hæc Galenus. Hæc omnia ægrotis
administranda pro humoris matura-
tione sunt, balneo excepto, vt quia hui-
morborum generi summe aduersetur
frigiditate, quam fugere fere est im-
possibile. Item iisdem remedijs coctio-
nem molitur idem Galenus libro de
const. artis Medicæ c. 19. & pluries
alibi. At vero cum bilis adsit abundā-
tiā, atque eferuescentia, plurimi asse-
runt, aquæ frigidæ exhibitione illiq̄ cō-
coctione adiubari, iusta illud Auicen-
næ prima quarti tractatu secundo, c. 7
dicen-

dicentis . Humoris autem cholericici digestio, est vt conuersus a sua subtilitate fiat spissus, & aqua quidem frigida facit illud. Hæc ille. Ex quibus verbis colligunt frigida medicamenta, vt sirupus acetosus, cichoreæ acetosæ, nec non id genus alia concoctionem adiubare. Cæterum mea quidem sententia, multum hallucinantur, nam frigiditas tantum abest, vt concoctioni opituletur, vt potius semper coctioni cõtraria sit. Vt asserit Gal. 3. de victu acutorũ com. 29. nã cõcoctio semper fit a calido teste Arist. 4. meth. c. 2. & Gal. 10. & tex. nuper citato, atq; pluribus alijs in locis. Quare id quod Auic. ubi supra cõcoctionẽ seu digestionẽ appellat, potiq; quãdã alterationẽ dictitãdã assero, quã proprie cõcoctionẽ. Fallũt etiã asserẽtes cõcoctionẽ esse subtilis humoris ineraffationẽ,
& cras-

De peste & febribus

& crassi atenuationem. Nam si coctio fit a calore: necessario semper increfando procedet, siquidem proprium est calori humidum tenue resolvere: at si tenue resoluitur, necesse est, crassum remanere. Cui sententiæ Gal. fauet. 2. progn. com. 33. & 1. epid. sect. 1. com. 25. Verum enim vero cum non cartas consumere, sed veritatem propalare, mihi cordi sit: non amplius immorabor isthæc recensens, cum a deo fœliciter ab Ioanne Argenterio: quid concoctio sit, scriptum fuerit 3. techn. vt nil prorsus intactũ reliquerit. His igitur prælibatis, nunc de scrupis agere tempestiuum videtur. Quos non cõcoctionis gratia, vt quia minime, vt probatum est, ei opem ferant, sed potius alterationis, exhibere suadeo: quã forte suspicor faciunt. Gal. consilium semper sequentes 6. de compo. secundum

dum locos c. 1. rubri. 3. cuius hæc sunt verba. In pharmacis igitur quæ deglutiuntur, maxime coniectare oportet, naturam eorū qui ipsa summent: quod enim cum molestia aut iniucunde acceptum est, stomachum subuertit, hæc ille. Quamobrem, quia in his morbis hoc molestum symptoma ægros cruciare solet, ab usu scruporum caueant omnes obsecro, vt pote qui nauseam assidue excitare soleant, ægrisq; cibi fastidium afferant. Necnon ad catarctici vomitionem ventriculum disponant. Quod sæpe obseruaui, dum aliorum more, ijs vterer. At uero si ægris iucundi videantur, nihilq; molestiæ afferant, eos exhibere iubeo, qui aciditatis præditi sint. Vt scrupus acetosæ ex aciditate citris, vel limonum, granatorum, cidoniorum, de agresta, item violaceus, quamquam acidus non est,

atq;

atq; id genus alios offerre conueniet,
pro humoris ægroti ue natura, stillati
tia siue communi aqua dissolutos. Fa
cta igitur præparatione necessaria in
humoribus euacuandis, catarticum de
tur, pro humoris educendi necessita
te, vt si bilis fuerit abundantia. Resc.
Mannæ untiã vnã, rhabar untiã di
mid. aqua oxalidis fiat potio, uel si pau
peres sint, hac aut simili potione. Res.
Tamarindorū vnt. vnã, diaphœnico
nis vntias sex aqua cichoræ fiat potio.

CAPVT DECI
mum de venæ sectione.

VNC VERO
de venæ sectione age
re tempestiuum est, du
biūq; in huius operis
principio propositum

nunc

nunc denuo discutiamus, ut iam nunc ueritate inuenta, nullus sit dubio locus. Dubium silicet est, utrum in his febribus uena secanda sit in talo. Dimissa prorsus omni uena cubiti. Cui dubio facile satisfaciam, si prius an uena secanda sit determinauero, nam secandam esse uenam in omni febre putrida, uidetur ex Galeno II. metho. c. 15. dum ait. Saluberrimum autem, ut prius diximus, est, in febribus uenam incidere, non continentibus modo, uerum etiam omnibus alijs quas putrescens humor exitat, hæc ille. Ex qua Gal. sententia, uidetur in omni febre putrida abs cocuncq; humore ortū trahat, semper sanguinem mittendum esse, quæ quidē sentētia nō undiq; uideat̄ uera, primo in nulla febre putrida cōuenit perse sāguinis missio, quæstionis igitur tituly est falsy, pbat̄ antced. si san

si sanguinis missio conueniret, aut esset ratio: ne febris: aut putredinis, aut obstructionis: at nullo modo horum ratione, ergo sanguinis missio nullo modo est necessaria in febre putrida. Minor probatur, quia Cal. doctrina, missio sanguinis non curat putredinē I 1. metho. c. 14. non etiam febrem eiusdem doct. eodem lib. c. 10. & pluries alibi, nam febris semper refrigerantibus, simulq; humectantibus, perse curatur. Item obstructionem sanguinis missione non curari constat eiusdem G. sententia loco nuper citato. Præterea aliquæ sunt febres, in quibus & si sint putridæ, non conuenit sanguinis missio, etiam si adsit uirium robur, ergo Gai. dogma fallum, probatur antecedens, tum ex Auice. 1. 4. c. de causo, dicente. Et non flebotomet fortasse enim inflamabit eos, & fortasse iuuat

se iuuabit eos, si fuerit illic turbiditas
& rubedo. Item quarta l. c. 20. etiam
asserit in febribus uehementis inflama
tionis nullo modo sanguinem esse mit
tendum. Præterea eodem capite dum
ait. Et caue tibi ne ægrum ad unā dua
rum perducas rerum, scilicet aut calido
rum ebullitionem, aut crudorum infri
gidationem, hæc ille. Tum uero Gal.
doctrina lib. de curandi ratione per
sanguinis missionem, dum ait. At ubi
crudi succi exuperant, ante quam mor
bus inuaserit, caute vacuabit, sed ubi
iam febris corripuerit, uti ante monui
nequaquam. Præterea lib. l. de arte cu
randi ad glau. c. 10. de tertiana notha
ait. Quod si sanguinem mittere oport
eat, neque hoc quoque omittendum. Præ
terea quando adest: tum biliolorum,
tum uero crudorum abundantia, nul
lo modo sanguis est mittendus, sed pos

sibile est, esse isthæc simul cum febre,
ergo. Maior probatur, Gal. doctrina
4. de sanita. tuen. dum sic ait. Nam
quoniam alij prius quam ad exactum
sanguinẽ nutrimentum peruenit, ve-
luti semicocti sunt, alij prorsus incocti
crudiqz, alij paulo absunt a sanguinis
forma. Rursus alij, sanguinis faciendi
siue ut ita dicam, sanguificationis, ue-
luti vltima pars, qui vtiqz excessu calc-
ris proueniunt. Quorum alij paululũ
alij pl9, alij plurimum a sanguine re-
cesserunt. Vbi paululum vel citra san-
guinem restitum, vel vltra proces-
sum est, audacter mittendus sanguis est
vbi plus consideratius agendum vb
plurimum in his: nullus omnino mit-
tendus est. Inspicere vero & quãtitat
oportet, vt uerbi gratia si bonus san-
guis exiguus sit, reliquus uero succus pl
rimus, utiqz in his nullus omnino mit-
tendus est. Sin is quidẽ exiguus, san-
guis

guis uero copiosus, audacter mittendus sanguis est, hæc ille. Præterea eod. l. ait. At si in eodē homine reliqua eadē sint, cæterū in lasso corpore sanguis bonus exiguus sit, crudi humores plurimi: huic neq; sanguis mittendus, nec alui deiectio, aut exercitatio, hæc ille. Atq; isthæc p parte negatiua sufficiāt. Cæterū contra asserit Gal. tum ii. metho. c. 14. dū ait. Quippe si uires eius: qui ex putredine humorū, ut positū est, febricitat ualētes sint, mittendus statim sanguis est, si cruditas uētris nō sit, statim morbo incipiēte. Præterea c. 15. ut in principio quæstionis diximus. Adhuc autem magis si in aliqua febre putrida sanguis mittendus non esset, maxime in caulo, ut pote quia ortū trahit a sine-
rabile, at in hac febre mittendus est usq; ad animi deliquiū, erg. & in quacūq; alia. Maior ex dictis pro parte negatiua patet, minorem probo ex Gal. i.

De peste & febris

apho. 23. dum ait. Oportet autem sicut ipse inquit, viribus integris atque valentibus tantam moliri euacuationem, & nos sæpius huiusmodi euacuationem prodelle plurimum experientia didicimus. Nam & in ardentissimis febribus: si usque ad animi defectionem, sanguis mittatur, statim totius corporis habitus refrigeratur, & febris extinguitur. Plurimis etiam albus citatur & sudores emanant: ac quidam eorum ex his sanitati sunt restituti: alii adiuti plurimum, vehementiam ægritudinis absciderunt. Addo etiam, quia si in aliqua alia esset omittenda sanguinis missio: maxime in ea: ubi adest succorum redundancia crudorum, ut antea probauimus: tum Gal. tum etiam Auic. testimonijs, sed in hac siue sit putrida, siue non est conueniens & necessaria, in qua cumque igitur alia. Minor probatur;

autho

authoritate Gal. 11, metho. c. 4. dum sic ait. Si plures causæ aliquando coibunt, omnibus per contraria occurre: si quidē fieri potest, ut & coartatum corpus sit, & exigui meatus densati, & multi simul: ac lenti humores subsint. In eiusmodi vero caularū complexu si recte quæ prius cōpræhensa sunt meminimus, cœpisse a sanguinis missiōe conueniet, ac abundantia vacuata, tū ad extenuādos vapores venire, ab hoc ad remittenda quæ sunt constricta: & rarefacienda, quæ sunt densata. Atq; isthæc quoad febrem putridā. Verum quoad non putridā etiā probatur minor Gal. decreto 8. metho. c. 4. dicētis. Quod si & multi, & crassi, & glutinosi impacti succi sint, quæ hos excipit febris, fieri non potest: ut intra fines diariarum consistat: quādo ex necessitate, huic in mali succi naturis ea, quæ

ex putredine humorū accenditur, succedat. Nam in alijs falsim tēperamētis quæ in sequentibus exponā, excitari ex tali causa potest citra humorū putredinem aliqua continētis febris species, ac paucis interiectis lineis sic fat^r. Protacta tamē inclinatioe, suspecta reditur, quāuis putredinis inditia in pulsu adhuc nō appareāt. Quippe nisi vitiosus succus penitus trāspiret, necesse est putrefiat, ergo vt transpiret, maiore iā auxilio est opus, ac siquidē vel puer, vel senex sit, sanguinē detrahēre nō licet, inter has ætates vbi robur ægro nō deest, secāda vena est, etiā si plenitudinis signa non adsunt, hæc ille. Ex quibus manifeste patet, celebrandā esse venæ sectionem in quacūq; febre humoralis. Cæterū quia hęc locorū Gal. controversiā sedare sit impossibile, ideo eam cōciliare nō laboro. Sed perpēdamus
opor

oportet eā, quā Mar. Ant. mōt. aduer-
sus Curtiū, & Turinū affert cōciliatio-
nē quæst. 17. Nā aduersus Turinū dis-
putans, eo quod nōnulla ex .4. de fa-
nit. tuen. ad huius quæst. enodationē
adducat: sic ait. Huius erroris causa est
quoniā crediderunt nōnullipræcepta
salubria curādorū morborū scopos ef-
se, & curatiuis intentionib9 admiscen-
da, ne inter has & illas aliquod esse dis-
crimē cognouerunt. Inter quos And.
noster Turing adnumerād9 venit, dū
in curatiōe febrīū, quæ exputrecētib9
succis sunt, omni posthabita tū febris,
tū putredinis ratiōe, salubria præcep-
ta quæ a Gal. 4. de tuen. valet. p fanī-
tate seruāda traduntur, tūquā princi-
pes scopos inseruit. Quæ tamē multū
inter se differūt, vt facillime ostēdemus
si Gal. dicta quæ .i. d̄ tuē. valet. legūt^r
in mediū attulerim9. .i. enim d̄ tuē. va.

ita habet. Cum vna sit ars, quæ corpori humano tuendo dicata sit: vt alibi a nobis ostensum est, eius primæ ac maximæ partes duo sunt: quarum alterã sanitatis tuendæ, alterã morbi profligandi facultatem appelles, earum contraria inter sese officia sunt. Ex quibus infert Montisianus. Si igitur harum Medicinæ partiũ officia cõtraria sunt & contrarij fines: contrarios etiã esse curatiuos scopos necesse est. Qui alterius partis, alteri commiscendi nõ sunt hæc ille. Ex quibus manifeste depræhenditur Martij Antonij error. Nã dicat nobis obsecro, si culpata sanitas falsitudine aliqua, se se nobis offerat corrigenda, non nec causæ obscisione curænda veniet. At qui prorsus manifestum credo. Præterea si causam abscindimus, siquidem humor fuerit, nõ nec euacuatiõẽ, hoc est venæ sectione,

pur

purgatione, vomitu, frictione, atq; id genus alijs remedijs, quæ Gal. in l. de sanit. tuen. docet, eam abscindemus? maximæ quidem. Addo quod Gal. 8. meth. medendi contrarium asserat, ac Marcus Antonius dum sic ait c. 2. in fine. Quare quæ in l. de sanit. tuen. de huiusmodi temperamentis sunt prodita, ea omnia ad eos, qui febricitare incipiunt, siue id sanationē appellare oportet, siue prouidentia, sunt transferenda. Siquidē sanamus id febris, quod uā inuasit, etiam si exiguum est. Profpicimus ne quid amplius proueniat addimentes causam, hæc ille. Præterea c. etiam 3. eiusdem lib. sic scriptum reliquit. Verum de his immorandū pluribus non est, præsertim in lib. de sanit. tuen. iam proditis. Sed suffecerit, dixisse reliqua simili modo in febricitantibus esse facienda, quemadmodū

in vltis, & refrigeratis citra febrē faci-
cienda præcepimus, hæc Gal. Ex quibus
manifeste colligitur etiam Gal. do-
ct. præcepta: quæ .l. de sanit. tuenda,
traddita sunt, etiam curatiuis scopis et
se commiscenda, atque ad eos transfe-
renda. Proinde Gal. illud ex .i. de sa-
nitate tuenda, aliter interpretandum
reor, nam si sanitatem integram con-
seruandā susceperimus, similibus eam
seruauim9, vt Gal. atq; omnes medici
præcipiunt. Morbūq; cōtrarijs cura-
bimus iusta illud Hip. Contrariorum
cōtraria sunt remedia. Et Auic. Sani-
tas, suo simili conseruatur & morbus
suo cōtrario remouetur. Cæterū quod
nā pacto intelligatur illud Auic. dictū
silicet sanitas suo simili conseruatur.
Quod assumpsit ex Galeno .3. techn.
tex. 44. dicere non est locus. Cum v-
nicuique liceat dicere ex Hugone Se-

mensi .3. technes textu cittato. Siqui-
dem nollo, aliorum more, quæ ab ali-
is tradita sunt iterum transferre, vt
inde liber, aliorum laboribus, mag-
nam adipiscatur molem: indeque a-
pud imperitos magis sit in prætio, vt
pote qui libros, non qualitate doctri-
næ: sed quantitate papyri suscipiat,
et miretur. Sed ad rem. Præterea mi-
or medius fidius Marcum Antoniũ
asserentem aliam esse curandæ lassi-
tudinis, aliã curandi morbi, rationem
dum sic ait. Et in eodem libro quar-
to de sanitate tuenda loquitur, dixit.
At si in eodem homine, reliqua ea-
dem sint. Cæterum in lasso corpore,
sanguis bonus exiguus sit: crudi hu-
nores plurimi, huic nec sanguis mit-
tendus: nec alui deiectionis, aut exercita-
tio: aut omnino motus, aut balneum
adhibendum. Hæc ex Gal. ex quibus

subinfert quæ mox, paucis interiectis
 lineis: sequuntur, quæ videlicet sunt, ex
 quibus sequitur, quod Gal. eundē ho-
 minem, quem modo nec flebotoman-
 dum, neq; purgandum pro tuēda va-
 letudine dixit, cum iam in febrem inci-
 derit, & flebotomandum & purgan-
 dum esse docet, tanta est illarū Medi-
 cinæ partium officiorum distātia, hæc
 ille. Sed audi quæso, o bone, non ne
 Gal. audis, l. de curā. ratione per san-
 guinis missionem c. cit. sic loquentem
 At vbi crudi succi exuperāt antea quā
 morbus inuaserit, caute vacuabis, sed
 vbi iam febris corripuerit, vti ante me-
 nui, nequaquam, hæc Gal. Quid huic
 contradictioni respōdes, noue Gal. de-
 fensor? Nonne quem tu flebotomādū
 suscipis in methodo curatiua, vt pote
 febricitantem, lassam vero in tuenda
 valetudine minime flebotomandum.

contrario modo a Gal. tractari vides? Quapropter sui oblitum, malo Gal. fieri, quam vt eum abs calunia seu contradictione vindicem, ab omnibus derideri. Erit denique Gal. decreto, sanguinis missio necessaria in quacunque febre ex putredine humorum ortam trahente: tum ratione febris, tum vero ratione putredinis: & si non per se: ex accidenti tamen, nam si Gal. verba per penderimus l. 11. meth. c. 10. manifestum nobis fiet, necessarium propter has causas esse. Nam asserit Gal. in vna quaque febre putrida, duo se primum offerre: nempe tum febrem ipsam, tum putredinem. Atque horum vnunquodque duo requirere, scilicet quod febris iam factum est sanare, & quod futurum est prohibere. Idem & putredini euenire oportet. Atque ab ipsius putredinis inhibitione semper incipiendum, primumque

De Peste & febribus

mumq; curationis scopum esse idem Gal. asserit. Quod utiq; fiet, initio a sanguinis missione sumpto ut constat Gal. testimonio .8. methodi .c. 4. ubi ne prohibita transpiratione, putredo succedat, atq; augeatur, sanguinem esse mittendum asserit. Quamquã ad sit humorum crudorũ copia, & nulla ad sint plenitudinis signa. Ex quibus patet solutio argumenti retro positi, etenim quanuis sanguinis missio non curet febrem, nec putredinẽ directe, ex accidenti tamen isthæc tollit, præter uãdo videlicet. Quapropter Galenus .ii. metho. c. 4. citato, ordinem docet vnicuiq; affectui obiandi, quãdo in cõplexu diuersarũ causarũ, scilicet corporis coarctatione, exiguorum meatuũ densatione, multorumq; simul ac lentorum humorũ copia. Qui quidem ordo a sanguinis missione auspiciatur, ut
pote

pote quia multitudine deposita, obstructioni prospicimus. Nā si nō prius abundantia deposita, ad obstructionē eliminandū te conferas, metus est: ne obstructionē magis impingas, ac ad aucta obstructione, infestior sequatur putredo, ac ex consequenti febris magis augetur attractis ad cutem humoribus, vt docet Gal. 11. metho. c. 9. & c. 10. & pluribus alijs in loc. Quare manifeste patet, Gal. decretis, in febris omnibus humoralibus, vt ita loquar, sanguinem esse mittendū, siue putreant: siue nō, modo vires valeant. Quare illud Gal. ex libro de curandi ratione per venæ sectionē .c. 9. nequaquam verū esse existimo. Quia si ante morbi inuasionē sanguinē mittere nō formidat, quare iā præfēte feb. eā dissuadet? vt pote vbi maxima fit, vi caloris exuperantis, fulginū ad cutē eleuatio, humorū fusio

ac eferuescentia, ex quibus putredini
augeri ac febrem maiorem accendi est
necesse. Addo quod melius & facilius
educantur humores, vicaloris fusi, quam
ante febris inuasionem. Cæterum qui
Gal. etiam ante morbi inuasionem, præ
sente humorum crudorum abundantia
sanguinis missionem dissuadet 4. d.
sant. tuen. opere præteritum erit, rationem
qua ductus est, perpendere: quæ quidem
mea sententia, sit cum venia dictum
parui momenti est. Nam audiamus ipsum
sic loquentem. Quippe incisa vena:
bonum sanguinem emittit: malum: quod
in primis maxime uenis circa iecur: &
quod mesenterium vocant, colligitur
in totum, attrahit corpus, hæc ille. Cuius
rationis inconstantia vel ex hoc patet.
Fingamus, verbi gratia hominem
cui bonus sanguis & exiguus sit in va-
sis hepatis, cordis, & mesenterij: hu-
more

mores vero crudi sint in circunferen-
 tia intra uenas sanguini commisti: nō
 ne, si sanguis mittatur: sanguinem im-
 purum: humoribus crudis infectū hau-
 riemus: cuius loco succedet alius, attra-
 ctus scilicet ab intimis uasis, bonus atq̃
 purus? Haud dubie uerissimum mihi
 uidetur. Quid? Quod si bonus nec nō
 paucus sanguis per uniuersa uasa, tam
 intima quam extima: humoribus cru-
 dis infectum existat, indeq̃ ten sua ac-
 cidat lassitudo, uereuimur ne huic san-
 guinem mittere? Minime gentiū, cum
 illatum Gal. inconueniens nullatenus
 equatur. Item quia idem Gal. lib. de
 sanguinis missione, cap. cit. ante mor-
 bi iuuationē caute uacuare nos admo-
 net in hac dispositione. Prætere a fe-
 bre præsentē, non putrida, 8. metho.
 c. 4. cita, adhuc in putrida febre, ut
 antea ostendimus, 11. metho. c. 4. &

N

si ad

si adsit humorum crudorū copia, sanguinem mittendū imprimis docet. Ex quibus constat Gal. sibi pugnancia in his dixisse. Cæterum cum hucusq; de crudis humoribus loquutus sim, oportet, Gal. doctrinas monstrare quos ille appellat crudos humores: ne verborū homonymia, quis decipi possit. Siquidem sæpe tam pituita, quā utraq; bilis ab eodem crudi humores, cum nota a natura uicti: ac excretioni sunt parati, passim dictitantur. Verum non de his Gal. intellexisse, constat, sed de eo qui proprie crudus appellatur. Cuius expresse meminit. 10. de compositione medicamentorū secundum locos. c. 2. his uerbis. Quod si quis exactius interpretari rem uelit, non Pituitosum humorem, sed qui proprie crudus appellatur: ut plurimum circa Artritis prædominari dixerat. Est autem hic crassus ad similitudinē puris crassus

fioris, hæc ille. Idē etiam uidere est a
 pud eund. Gal. 4. de valet. tuen. dum
 sic ait. Videas præterea ceu plūbi co-
 lorem aliquādo nōnullos habere: rur-
 sus aliquando ceu misturā esse albi: li-
 uidiq;: aliquando liuorem solum, sine
 albo consistere. Ergo eiusmodi colo-
 res, crudos dominari succos indicant;
 qui cum de genere sunt pituitæ, minq;
 tamen humiditatis habent, quam ea,
 quæ publice uocatur pituita: plerūq;
 vero huic nec lentor inest, hæc Gale.
 Quib; ex verbis manifesto colligitur
 Gal. d̄ hui;modi humorib; intellexif-
 se, nam nullo alio crudorū humorū ge-
 nere præfente, quā hoc, talis apparet
 color, qualis hic a Gal. depingit. Ad-
 do quod Gal. 1. de cur. ratiōe p̄ sangui-
 nis missionē c. 9. cit. sic etiā fat: de hu-
 morib; crudis loquēs. Habebis uero
 torū inditiū, tū colorē plūbeū, aut ex

palido albū, omniaq; potius quā rubrū
tum pulsum inæqualitatē, hæc Gal.
Siquidē his notis: humores crudos pro
prie appellatos, dignoscere docet idē
Gal. Etiam .12. metho. c. 3. sic dicens.
ergo febricitare incipiunt nonnulli: v
bi maximā crudorum succorū copiam
vna cū oris ventriculi (quod sane sto
machū vocant) offensione, vel ex cru
ditatibus, vel alia quapiam occasione
congesserunt. His & præcordia infla
ta: & totum corp9 ampliore mole, quā
pro naturæ modo, cernitur, tum color
alijs quidem ad albidius quam pro na
turali habitu, & inter cute aqua labo
rantium magis simile, est mutatus. Nō
nullis etiā ad nigrig, aut liuidius: quos
quidem medici plumbei coloris appel
lāt. Omnib9 pulsus minores sunt, quā
pro caloris ratione: præterea obscuri,
omninoq; inæquales, sæpe ea inæqua
lita

itate, quam ex pluribus ictibus colle-
 tam, ΑΧΗΙΛΩΥ ΧΡ Σ Græci vocant: semper
 zero ea, quæ in vno est ictu, hæc ille.
 tem aduersus Gal. prædictâ rationē
 ic. Si impuro sanguis & multus in va-
 is proximis hepatis, & in mesenterio
 contineatur: nonne ipsum ad circunfe-
 rentiam trahere fatius erit, quam sine
 re eum circa præcipuas partes moram
 trahere, ubi maximū imminet mortis
 periculum? maxime quidem. Verum
 si hoc ita est: quare Gal. omnimodam
 evacuationem prohibet, tum motū, ve-
 næ sectionem, alui deiectionē, aut fri-
 ctionem omnino dissuadeat? Quā cer-
 te contradictionem Gal. excusare ne-
 queo. Neque obstant Gal. verba .12.
 metho. c. 3. cit. quæ sic se habent. Post
 adducta de humoribus crudis verba.
 Nulli talium sanguis mitti sine maxi-
 mo dispendio solet, cum tamen vacua-
 tionē

tionem desiderent: verum nec sanguinis
missionem, nec purgationē, sustinent
vt pote quos sine his, syncope subito
adoritur. Quænam igitur est ratio ta-
libus medendi? Qui cum vacuari po-
stulent, vacuantia præsidia nō ferunt
Sane nullam aliam his idoneam vacua-
tionem inueni, præter eam quæ ex fr-
ctione paratur, hæc Gal. Quibus vide-
tur innuere: nullo modo venam scin-
dendam esse, vbi crudorū humorum
adest copia. Cæterum hæc Gal. ver-
ba tantum de ijs quos syncope, siue vt
ita loquar, syncopalis febris, infestat.
Nos vero de eis, quibus adest virium
robur, ne huiusmodi symptomate cor-
ripiuntur. Constat igitur Gal. doctri-
na, in omni putrida febre sanguinis
missionem esse necessariam, modo vi-
res valeant, tum ratione febris, tum ve-
ro ratione putredinis. At vero febris

puncticularis; etiam si maligna, atque
venefica qualitate afficiat, est tamen
semper: vt patet, putredini adiuncta,
conuenit ergo in ea sanguinis missio.
Superst igitur nunc ex qua vena mit-
tendus sit monstrare. Cui dubio sic satis
faciendum arbitror. Primo in omni pe-
stifera febre, peccato existente in san-
guine: cōpetit sanguinis missio, Auic.
decreto prima. 4. tract. 4. c. 3. Cæte-
rum quanuis venā ex qua sanguis mit-
tendus sit; non expræsserit: ex cubiti
venis faciendam esse crediderim, dum
modo Bubo, Carbunculus, aut An-
thrax in inferioribus non adsit. Vt ex-
plicat Iacobus de partibus loco & ca-
pite nuper citatis: cui maximam ha-
bendam fidem existimo, propter lon-
gam huius morbi experientiam, qui
Iacobi tempore, maxime sæuijt: v-
ti ipse refert. Item eidem sententiæ

applaudit Donatus Antonius ab alto
mari, c. de febre pestilenti. Præterea
Sauonarolla .c. de cura febris pestilen
tialis, idem affirmat. Possem & autho
rum testimonia, fere innumera pro ho
ius sententiæ confirmatione, adduce
re: verum cum vnicuique liceat per o
tium ea legere, referens nō moror. A
qui si in febribus pestilentibus, ab in
festissima humorū corruptella ortum
trahentibus, modo sanguinis missio
nem aliquid non prohibeat, sangui
ex cubiti venis intrepide ab omnibus
expertis medicis extrahitur, a fortior
igitur in febribus cum puncticulis, v
pote, quæ non tanta venenosorum hu
morum malitia furiant. Adhuc autem
nos qui manū quæque, vt paræmia vta
ferula subduximus, experti sumus: v
qui ni fallor: plus decem hominū mil
lia: curauimus, semper cubitorum ue

nas secuimus, dum modo Bubo in inferioribus, aut Carbunculus, detenti uermes: siue Hemorroides, non obstissent. Quibus Deo fauente, maximo fuimus remedio, adeo ut fere quingentissima hominum ægrotantiū pars nō perierit: cum sæuissimis, tum morbis: tum vero symptomatibus, cruciarentur. Præterea omnes primæ notæ Hispanos Medicos huiusmodi ex cubito venæ sectionem celebrasse comperio. Demptis quibusdam argutulis, qui ut plus alijs sapere videantur, tali venas, sine discrimine secant: eas vero quæ in cubito sunt, cane peius & angue fugiunt: solo Fracastorij portentoso documento docti. Quia scilicet si cōtagio extrinsecus allata fuerit, seminaria cōtagionis retrocedent: cordis quæ & spiritū substantiam conficientia, mors necessario, aut maximum vitæ discrimen

men sequetur. Siquidem quantū a veritate distent, supra ostendimus, cum de catartici exhibitiōe loqueremur. Ad do quia per sanguinis missionem, nō modo humores, qui in circumferentia sunt, euacuantur, sed etiam ij, qui in partibus interioribus, consequenter ad id quod vacuatur: ad extimas corporis partes reuelluntur: inde & maximū sequitur naturæ adiumētū. Quod autem dicit: nēpe flebotomia, sanguinem ab extimis ad ima retrocedere, falsum esse, & a veritate prorsus alienū existimo: cum contrariū potius dicendū, vt reor, sit. Nam dū sanguis ad intimas corporis partes in quiblibet morbis fluxerit, semper venæ incisione, illum ad exteriores reuocamus: siue adsit in intimis corporis apostema: seu non adsit. Vt in pleuritide, peripneumonia, hepatis, ventriculi ve a postema

stemate. Quod verum esse cōstat Gal.
doctrina .4. de fanitate tuenda loco ci-
tate, vbi allerit. Si sanguis mittatur,
bonum sanguinem qui in extimis cor-
poris est, emitti, malum vero qui in in-
timis, remanet ad extima prorsus at-
trahi. Inde luce clarius, patet, non a b
extimis ad ima, vt Fracastorius arbi-
tratur, quin potius contrarium, scilicet
ab intimis ad extima: sanguinem, nec
non contagionem reuelli, facta venæ
sectione. Nam quid sibi vult illud vi-
timum Gal. vbi ait. Malum qui in pri-
mis maxime uenis circa iecur, & quod
mesenterium vocant, colligitur, in to-
tum attrahit corpus? Nisi quia sangui-
ne: vena secta, extracto, attrahitur e-
tiam qui in interioribus est, ne de-
tur vacuum ad exteriora. Item cum
in pleuritide, sanguis ex eiusdem
dolentis lateris venis detrahatur, re-

reuulsionis gratia detrahitur: at si ex-
 trahitur reuulsionis gratia, erit reuel-
 lendo sanguinis fluxionem ab intimis
 ad extima. Nam modos omnes quib9
 reuulsio fit: dinumerantes, quos Gal.
 docet .5. methodi. c. 3. nullo pacto ali-
 ter intelligere eam reuulsionem fieri li-
 cet, quam ab intimis ad extima, verba
 Gale. hæc sunt. Reuulsio vero in ijs
 quæ supra sunt omnib9 deorsum sem-
 per agitur: sursum in ijs quæ sunt in-
 fra, similiter ex ijs quæ intus habentur
 ad ea quæ foris sunt, contraq; ab ijs ad
 illa, hæc ille. At non a superiorib9 ad
 inferiora, nec a dextris ad sinistra, e-
 rit igitur ab intimis ad extima. Quam
 obrem Herculânû errasse etiã credo,
 qui .l. 4. tract. 4. c. 7. ait sanguinem
 mittendum non esse post variolarum
 apparitionem, quia materia variolarû
 ad interiora retrocedit. Idq; asserunt

omnes Auic. interpretes. Verum mea
quidem sententia, nō hanc ob causam
Auic. sanguinis missionem prohibet
apparentibus variolis. Sed ne cum na-
tura crīsim tentauerit: vacuationē ad-
hibeamus iusta illud Hip. 1. apho. 20.
dicentis. Quæ iudicantur & quæ iudi-
cata sunt integre nec nouare, nec mo-
uere, nec pharmacis, nec alijs irritatio-
nibus, sed sinere. Item eiusdem Auic.
doctrina constat, 4. 1. c. 20. sic dicen-
tis. Flebotomia quoq; nec euacuatio
ventris est facienda in die motus ægri-
tudinis, quia tunc est dies requiescen-
di & inquirendi somnum. &c. Ne vi-
delicet præ debilitata natura, op9 per-
ficere nequeat, aut irritata, humores
plus iusto moueat. Cæterum quanuis
impar ergo, liceat mihi examinare du-
bium quodam, quod olim a nō postre-
mæ notæ uiro, oppositū est, quod sic
ha

habet. Apparentibus puncticulis sanguis nō est mittendus, ergo frustra quaeritur ex qua parte mittendus veniat. Probatur antecedens, quæ ducere oportet, quo maxime natura vergit, eo ducere conuenit. Vt ait Hip. sed apparentibus puncticulis, natura vergit ad cutem, ad cutem igitur iuuandus est naturæ motus, euocandusq;. Cui argumento sic satisfactum est. Quo natura uergit, eo ducere conuenit, quando recte operatur, cæterum quādo nō recte, nō modo nō est imitanda, verū etiam prohibendus est naturæ motus, Hip. ipso docente .2. epid. sect. 2. tex. 28. dum ait. Reuellere si quo nō oportet, vergat, sin autem quo oportet, ijs oportet aperire, quemadmodum sin gula uergunt, hæc ille. Eadem est sententia Gal. in enarratione ac pluribus alijs in locis. At quia ut plurimū puncti
cula

cula nō cruce, sed symptomatice, ut ita loquar, apparere solent: ideo minime abstinendū a sanguinis missione, crediderim, nisi iudicio apparuerint. Nec obstat Hip. autoritas .i. d̄ mor. uulg. sect. 3. t. 24. in historia Metonis. Ut pote qui Metoni, sanguine ex naribus fluente, caput lauit aqua calente etiam si urina aderat cruda, ut naturæ motus iuuaretur, & sanguis affatim p̄flueret, ut Gal. etiā docet in enarratione. Nā ut ait Auic. 1. 4. tra. 2. c. 7. sanguis d̄ genere ei9, in quo nō expectat̄ digestio. Quo circa mirū nō est, Hip. Metoni caput lauisse, cruda existēte urina, quia si medicus est naturæ imitator recte operātis, & natura nūquā potest in morbi principio sanguinē comode expellere, erg. nec medic. at qui potest id præstare medic9, ergo & natura. At id medico licere constat Ga. dec. 11. met. c. 14. Quippe si uires ei9 qui

ex putredine humorum : ut positū est
febricitat, ualentes sint, mittendus sta-
tim sanguis est, si cruditas ventris non
sit, statim morbo incipiente, hæc ille.
Quod etiam innuit Gal. libello quos,
& quādo, & quibus med. purg. oportet.
c. 8. dum sic ait. Accessiones quoque
quo modo euacuandum sit docent, nā
dum accessio infestauit: a superioribus
educes, ubi destiterit, quod intermis-
sionem dicimus, ab inferioribus detra-
hes, nam & quæ sua sponte prodeunt
hoc modo prodire solent, hæc Galen.
Ex quibus manifesto constat, in prin-
cipijs naturam posse utiliter sanguinē
expellere, quem naturæ morum imita-
ri a medicis, non nisi utilissimum est.
Cæterum in alijs humoribus in quibus
concoctione opus est, non nisi præce-
dente cōcoctione utiliter euacuari cō-
tingit. Quas euacuationes symptoma-
ticas

ticas appellant. Vt vide est apud Gal.
4. apho. 24. Siquidem oportet: vt il-
le ait, coctionem præire, ^{ut} ~~sub~~ ^{ut} ~~quæ~~ ^{ut} ~~ue-~~
ro discretionem, postea euacuationē,
vt bona sit crisis, siue iudicium, verūm
de his satis. Nam ad locum vnde di-
gressi sumus: nostra conuertatur ora-
tio, opere prætium erit. Silicet dū lo-
quebamur de sanguine mittendo, ap-
parentibus variolis, qua in parte pro-
bare nitebamur, humores non ab ex-
timis ad ima, quin potius ad interiori-
bus ad exteriora, sanguinis missione re-
uocari. Quod etiam asserit Auic. 4. 1.
c. 20. dicens. A minutione præterea ti-
bi cauere deues super cibi repletionē,
ne materiam non maturam ad venas
trahas, loco eius quod ab eis vacuasti,
hæc ille. Vnde luce meridiana clari-
us constat, humores non ab extimis ad i-
ma, sed potius e conuerso, sanguinis

missione, reuocari. Nam ij dicant, nō
sic intellexisse huiusmodi sanguinis
seu humorū retrocessionem, sed quia
materia quæ iam corporis solidis pa
tibus, cutiq; erat impacta, iterū ad ve
nas retrocedet: atque cum ipso san
guine confundetur. Vt innuit Iacobus
de partibus .i. 4. tract. 4. c. 7. Dicuti
culū est. Siquidem in venis ipsis a
dest sanguis, qui loco detracti, succē
dat: continuitatis ratione prius qua
illa subita venarū penetratio succē
dit ab humoribus in cute, seu corporis
solidis, vt diximus, partibus adeo imp
ctis, vt forte nullatenus repelli valeat.
Quapropter Fracastorii, eiusq; seq
cium corruit machina dicentium, si
guinē mittendum nō esse: si contag
extra allata fuerit. Præterea ex add
ctis rationibus, perspicuum plane
venas cubitorū secandas esse: talorū
din

mittendas: nisi aliqua adsit particula
ris causa, quæ illas scindere suadeat. Vt
supprællæ hemorrhoides: menses ue,
atq; huiusmodi alia. Præterea si hu-
mor sæuus atq; veneficus, circa cor, he-
par, necnō corporis alias intimas ptes
in his febribus affligit: facilius reuelle-
tur, si sanguis ex cubiti venas detraha-
tur, quam si ex ijs quæ in talo, vt pote
quæ remotissimæ sunt. Adhuc autem
in omni morbo acuto, vires maximæ
prosternente: si sanguinis missio ne-
cessaria fuerit: ex ijs partibus faciendā
est, quæ ab effectis præcipue partib;
citius humores, tū reuellare, tū vacua-
re possit. Quod colligitur ex Gal. 1. d
cur. rat. per sang. miss. c. 14. vbi san-
guinis miss. nō ex talo quin potius ex
cubito, in pleuritide faciendā præcipit
atq; hanc ex eisdē laborātis lateris: cō-
trariā respuēs, quod vires citra morbi

De Peste & febribus

Ieuamen deiciat atque exoluat. Eã vero quæ ex eiusdem laborantis lateris cubito fit, recipit: quod facilius, ac citius sanguinem, qui ad membranã costas succingentem defluit, tum vacuet: tum vero eius fluxum reuulsione inhibeat. Quod etiã Gal. ipse testatur. 2. de ratione victus in morbis acut. t. 10. At febris cum puncticulis morbus est acutus: ac virtutem maxime posternens in quo vt antea monstraui, necessaria est sanguinis missio: faciẽda igitur est ex partibus quæ affectis directius atque citius respondent. Sed partes primò affectæ in his febribus, sunt cor atque eius partes circumstantes, non nũquã vero & ipsum cerebrum, faciẽda igitur est sanguinis missio ex venis cubitorũ: vt pote quæ relatis partibus magis in rectum respondeant. Vt cõstat Gal. decreto, tum libris de a anat. ac

minif

minis. tum uero loco & textu nuper citato: atq; pluribus alijs in locis. Item Fracastorium summopere miror, qui sanguinis missionem adeo timuit, ut non ratione morbi, sed tantum plenitudinis: sanguinem mittere suadeat. Cum nō modo plenitudinis causa: uerum etiam tum febris, tum uero & putredinis, necessarium esse hucusq; probauerim ex Gal. sententia, modo uires ualeant in omni febre humoralis, ut sic loquar. Id uero quod ait: scilicet maiorem eorum partem, quibus secta fuit uena, periisse, causam habuisse indicibilem, occultamq; credo. Atq; illam quam ipse excogitauit, nullis rationibus probari posse contendo. Cū omnes quos hucusq; hac mortifera labe laborare uiderim, per sanguinis missionem secundū morbi uirtutisq; exigentiam factam, summopere iuua-

De Peste & febribus

ri expertus sim; nullo obseruato discrimi-
ne intus ne nata, an extrinsecus allata
contagio fuerit. Nam ut ait Farn, in solē-
tium morborum, quorum neque vis neque
meditatio cognita est, grauis solet esse
calamitas. Etenim epidemicos mor-
bos accidere saepe contingit, quibus san-
guinis missio maxime nocet in aliquo
tempore: qui si alio contingant, mirum in
modum iuuantur. Item sudoribus alij sponte
decidunt: alij fere extemplo omne
iugulare solent. Identidem & alui fluo-
re. Atque id quidem non in causa esse, in-
trinsecus: an extrinsecus allata conta-
gio, sed potius occulta indicibilisque
morborum proprietas, quae nullo dis-
cursu atque ratione, sed sola experientia
percipitur. Sanguis igitur si adsit viri
robur, statim inter initia mittendus est
atque ijs quidem ex cubiti venis, ex bas-
ilica videlicet, si phrenitis aut lethar-

gus non adsint. Nam his præsentibus
ex cephalica, hac vero nõ apparente,
ex media extrahendus est. Quãdoqui
dē hæ venæ: capiti, cordi, hepatis, atq;
mesenterio magis in rectum correspon-
dent Gal. decreto .li. de cur. rat. per
sang. miss. necnon pluribus alijs in lo-
cis. Sanguisq; non semel, vt nonnulli
autumant, sed iterum atq; iterum, pro
laborantis viribus extrahatur: nõ ser-
uato dierum numero, sed vno virium
robore, vt ait Gal. 9. metha. c. 5. his
verbis. Optimũ igit factu est, id quod
nos semper in re quaq; facere vidisti,
statim nõ numero dierũ sed vni viriũ
robore in morb. ei9 generis attẽtũ esse
quippe quod si seruatu est, non solum
.6. 7. ue, sed etiã sequẽtib9 dieb9, san-
guis mittẽdus est, hæc ille. Quo in lo.
Gal. d̄ synoch. febr. cuiusmodi sicut
sunt, quæ in hac lue eueniunt, loquit̃.

Cui sententiæ etiam subscriuit Auic. 4. 1. c. 20. Item quod Gal. pluribus in locis, senibus ac pueris sanguinem mittere dissuadeat, eiusq; opinioni omnes fere Arabes applaudent: sanguinem auferre haud quaquam timeto. Nã ut ait Cornel. Cel. lib. 2. c. 10. interest, non quæ ætas sit, nequid intro in corpore gerat, sed q̄ uires sint. Quãdoquidẽ plurimos octuagenarios, plurimos quo q; bimos hoc morbo laborantes, uenæ sectione, ab orci portis reuocauimus, modo uires constarent. Hanc quo q; sententiam similiter approbat Auenr. 7. coll. c. 3. Item senis Abomorem, Auenzoar testimonium adducit, dicentis. Ego minui unũ meum filium trium annorum, & euasit a morte. Facta igitur flebotomia, aquam frigidã exhibere opere prætium erit, obseruatũ Gal. documentis, quæ. 9. meth. c.

5. ac pluribus alijs in locis traddidit. Verū si adsit bilis feruidæ copia, atq; hanc ob causam sitis urgeat, cōcoctio haud quaquam expectāda erit: etiam si Gal. loco citta. id innuere uideatur. Quod suadet Auenr. loco nuper cita. & Auic. 1. 4. tract. 2. c. 7. Siquidem frigidæ potu, bilis acrimonia, atq; efferuescentia retunditur. Quo fit: vt facilius concoctionē ac citius admittat, nec non citius, a natura excernatur. Addo etiam quia sedata siti, somnus conciliatur: vnde & concoctionem iuari perspicuum est, ut cōstat ex Hip. 2. de vict. acu. t. 44. & Gal. in cō. ac pluries alibi. Nausea itidē quiescit, ciborūq; abhominatio quodāmodo mitescit. Sanguine igitur detracto: uti dictū est, p̄ laborātis viribus: aqua quoque similiter exhibita, si adsit humorū peccātiū dispositio, ad catart. exhibitio nē te cōferes, eo quo sup̄. dixim⁹ modo.

CAPVT VNDE

cimum de Symptoma
tum Correctione.

QVOD SI PVRGATIONE peracta, fatis siue vetriculi caliditas subsequatur, sacchare præsto symptomata conciliare, nec non frigidæ potione opere prætiū erit, pro vt tibi expedire magis appareat. Cibusq; qui facilis sint concoctionis, optimiq; succi, vti antea docuimus: naturam reficito, nec non sanguinem mitto iterum atq; iterū, si febris adhuc, viriumq; robur perseuerauerint. At vero si adhuc febre vrgente, vires deficiant: sanguinem non venæ sectione, quin potius cucurbitulis: dorso natis, maleolis ue, admotis detrahes. Cæterum si suppressæ hemorrhoides diuturnæ: detenti ue menses fuerint:

seu bubo apparuerit apud inguinum
emunctoria: nō eas quæ in cubito, sed
potius eas, quæ in talo sunt: venas scin-
dere oportet. Siquidem tum naturæ
motus iubatur, tum vero humoris pec-
cantis non parum, facilius atq; citius
extrahitur. Adde quia si natura tenta-
uerit ad inferiores partes humores tru-
dere, maximo erit nocumento sangui-
nem ex cubiti venis mittere. Retracto
scilicet sanguine, aduersus cor superio-
resq; partes: quod quidem maxime vi-
tare oportet. Attamen abcessu sub a-
la apparente: siue parotide retro au-
res, aut affigente phrenitide, siue pleu-
ritide, nullatenus ex tali venis, sed po-
tius ex eis quæ in cubito sunt sanguinē
mittere oportet, quod affectis partibus
magis e directo respōdeāt: nec nō san-
guinē, atq; cū eo veneficos humores
abs corde reuellāt. At uero vacuatiōe

cele-

De peste & febribus

celebrata, tum venæ sectione, tum uero catartico: cucurbitulis citra scarificationem, frequenter applicare opus est, corpori uniuerso, præsertim thoracis parti posteriori. Vbiq; moram trahere una hora plus minus ue, pro laborantium viribus, totoq; morbi curriculo eas incessanter fere appellare, opere præctium erit. Siquidem humores qui in profundis corporis partibus affligunt, circumferentiam versus attrahunt: res utiq; maxime necessaria. Itē uniuersi corporis frictio linteis pānis assidue fiat oportet. His igitur absolutis, nunc de accidentium correctione, atq; prauæ & malignæ qualitatis alteratione agere, tempestiuum est. Nam de sudoris irritatione agere non moror: cum parum aut nihil prodesse expertus fuerim. Imo uero interdum ægrotis nocuisse obseruauerim, febre, sudore

sudorificis: magnopere irritata. Nisi tamen natura huiusmodi vacuationē tentauerit. Tūc enim licet: naturæ subuenire. Sed missa isthæc faciam9: atq̄ ad rem, qua de agimus, accedere oportet. Quare si adsint anxietates, ac pectoris conflagrationes, cordi epitēmata intrepide applicato, & si quibusdā sciolis aliter uisum fuerit, haud scio qua ratione commotis. Siquidē si omnium doctorū testimonio, in febribus pestilentialibus ea apponere tutū est, tutissimum igitur & in his febribus erit, ut pote quæ non tanta humorū malitia sæuiant. Addo etiam larga experiētia compertū esse, summopere hæc epitēmata iuuare. Cordis igitur regioni hoc, aut simile appones epithema.

Ref. Aquæ melissophylli, ros, naphæ & buglossæ ana vntiā unā & dim. santalorum rub. & oſis de cor. cer. ana
dra

De peste & febribus

dramam dimid. vini albi odori untias
duas, pulu. diarhod. abb. & diamarg.
f. ana dram. unā, misce & lintheo ex-
cipe, atq; utere hieme sub tepido, & æ-
statate actu frigido, sæpe q; cordi adhi-
beto; neq; verearis tamē humoris re-
percussionem, cū huius medicamenti
virtute adeo cordis robur reficiatur:
ut fortius atq; perfectius ad alias cor-
poris extimas partes humores uene-
natos detrudat. Item quia vt antea re-
tuli: innumeris euentibus: nec nō ip-
sa rerū euidētia, epithematū imposi-
tione: sæuissima huius morbi sympto-
mata extēplo sedari conspexi. Ideo q;
ijs qui rerū euidētiā negant, tātum
abest, ut fidem adhibeamus, ut potius
irridēdos existimē quā imitandos, do-
cēte Gal. 2. de motu muscul. post me-
dium his verbis. Qui igitur euidēti-
bus fidem abrogat: sensus est expers,
qui

qui uerè de dubijs prompte pronup-
 tiat, temerarius est: qui autem propter
 obscuritatem, quæ in eis inest, quæ e-
 tiam clara sunt, suspecta habet, de nu-
 mero est eorum: qui dubitationibus
 oblectantur, hæc ille. Vnde irriden-
 dos illos existimo: ut qui viam alijs
 monstrare conantes, ipsi sensibus ca-
 reant. Cum potius sensus euidentie
 credere satius esset, quam leuissimo
 cauillo decepti ueritatem negare, ma-
 ximo ægrorum malo, Multa tamen
 topica remedia ab Authoribus scrip-
 ta sunt: quorum nonnulla expertus
 sum, cæterum parum: aut prorsus ni-
 hil prodesse deprehendi. Atq; hanc
 ob causã eorũ usum, quibus nõ reprobẽ
 nõ tamẽ õnino recipio. Cæterũ si cui
 aliter factitãdũ appareat, p̄ me licebit
 modo illud Hip. nõquã exciderit dicẽ-
 tis. Omnib; te ad hoc exerceto, morb.

De Peste & febribus

ut profis aut saltem nō noceas. Quod
videas plurimos gregales medicos, tā-
to medicaminū aceruo, ægros impor-
tune afficere: ut perinde ac ij aleā qui
iaciunt, ad pharmacopolas omni hora
papyros mittant: vnde & ægrorū for-
tunas perdere absq; necessitate, ac in-
terdum salutē offendere non erubesc-
cant, qui utiq; ut sæpe uideo, magis a-
pud imperitum vulgus sunt in prætio:
vt pote quod fallatia ac impostura ma-
gis gaudeat quā ueritate, sed valeant:
ego uero cum ueritatis amatoribus lo-
quor, hos nugones paruipēdēs. Præ-
terea ad cordis nec non spirituū refri-
ctionē mirum in modum iuuat huius-
modi conditum. Resc. Conseruæ ro-
sarū uiolarū & borraginis ana untiam
dimidiam pulue. diamarg. f. diarhod.
abb. & diatrium fantal. ana drag-
unā marg. præpa. & coralli rub. præ-
par

par. ana scrup. vnum, ossis de coode
 cerui. nu. i. foliorū auri. nu. 4. misce
 & fac conditum: cū saccharis suficien
 te quantitate. Verum medicamento
 rum alexiteriorū copia, a pluriū erudi
 torū virorū scriptis petenda est. Quā
 do non cartas consumere, sed potius
 salutī humanæ prodesse cupio. Pro
 dest adhuc theriaca smeragd. drach
 næ pondere quotidie exhibita, aqua
 cōmuni aut acetosæ dissoluta insuper
 & cordis vētriculiq; calor huius loch,
 ut sic loquar, vsu corrigitur. Resc. A
 quæ acetosæ & buglossæ ana vnt. 10.
 sirupī viol. & exacetos. citr. ana vnt.
 5. pulueris diā marg. f. drach. 2. mis
 ce, & vtere. Conseruam autē atq; stil
 atitiam scurzonæ aquam, tametsi
 æpissime ægrotis obtulerim, nil pers
 picuum cōmodi eis attulisse depræhē
 di. Radicem tamen sacchare conditā

agrotis: palati gratia, nā multi huius
usu delectabantur, propinavi. De be
lo armeno tamen, cū legitimo carea
mus, nihil affirmare possum, quipp
qui eius vires nō sum expertus, eius
usum non omnino approbo: quia di
ficile est, verum ab adulterino disce
nere. Vt ait Gal. i. de antidotis .c. 2
citante etiam Donato Antonio ab a
to mari, c. de feb. pest. & doctissimus
Mathiolus Senensis .l. 5. comm. in
Dioscoridem, c. 73. idem affirmat
Hanc igitur ob causam illius usum: v
antea retuli, non approbo: ne fort
alexipharmaci vice, delecterium ali
quod exhibeamus medicamentū. Po
ro lapis, quē Bezoar appellant, a m
quidē exhibitus sæpissime, atq; sum
tus in potu, dum hoc sæuissimo mor
bo laborarem, parum aut prorsus ni
hil profuisse depræhendi. Tamet

Ab Arabibus necnon alijs eruditjs vi-
s miris laudibus extollatur. Forte
uia is qui in occidentalib9 plagis in-
enitur: nō iisdē polleat viribus ac il-
lud, qui ab orientalibus affertur. Ta-
met si apud optimos medicos tam His-
palenses, quā aliarū ciuitatū incolas
est frequenter in vsu. Cæterum si cui
magiore experientia docto, aliter e-
uenisse cōtigerit: licebit utiq; per me
ut uti: modo ne sectæ alicui addictus
erit: sed tantū veritatis ardore fla-
ret. Quandoquidē nō semel aut bis
perimento correspondente, statim
credere oportet, medicamētū hac vel
illa pollere virtute. Nā vt ait Gal. 1.
subfig. emp. sensus memoriā, me-
moria experientiā peperit, a qua pro-
ne ars emanat: dū meminim9 quid
quo, quid ante quod, quid potest
obseruauim9. Atq; id quidē vel sē

De Peste & febribus

vel plurimū, vel raro, aut utrouis modo. Quapropter si raro, post huius lipidis assumptionē, sudor aut alia quavis excretio, febricitantibus eueniat, dubium est, an medicamento id eueniat virtute, an potius ab ipsa natura quod sæpissime contingit. Siquidem ut ait Gale. Medicinæ præcepta, autem semper uera esse decet: aut ut plurimum nam raro veritatē assequi & sæpe falli, haudquaquam artificiosum est. Cetera vero amuleta, quæ aduersus pestiferas, malignas ve febres accumulæ solent, ab Authoribus petenda, ut a te dixi, sunt præsertim Sauonar. l. & cap. ubi supra de feb. pestil. Vsum vero decocti ex aspera smilace: sarrilla vulgo, guaiaco, aut cynæ radice sudoris excitandi gratia, & si eius experientiam non habeant, non approbo: quandoquidem sudorem excita-

ut præcedentibus monstrauiamus: in
his febribus tutum non est. Non mo-
do his calidis medicamentis, verum e-
iam temperatis: nisi sponte uatura su-
llorem moueat. Porrho quãuis lapis
maragdus apud aliquos sit in vsu: di-
centes, tota sua substantia: omni uene-
no contrarium esse, atq; hac de causa
huic morbo opem ferre, difficile credo
esse iudicium. Etenim si quandoq; ex-
hibito hoc lapide, morbus symptoma-
te mitescere contingit, nõ ideo seque-
ur, lapidis uirtute id euenisse. Quem
admudum nonnulli autumant. Siqui-
dem ut plurimum contingere debe-
at euentus, ut inde fieret iniectionis. Nã
illud quod raro contingit: atq; insensi-
biliter operatur: simulq; alijs adhibi-
tis remedijs exhibetur, quonam pacto
discernetur, ab ipso ne naturæ opitu-
atum esse, an ab alijs quæ simul appli-

cata sunt. Mihi quidē adeo difficil
iudicatu videtur, vt fere nō nisi aflat
diuino iudicandū censeā. Nā nil pr
dest si dixerint, effectū secutum est
post eius exhibitionem, & si raro con
tingat. Siquidem eodē modo: exhib
to ligni cuiuscunq; siue herbæ, cuius
dam ue simplicis aut cōpositi pauxil
lo, licebit utiq; michi, vel cuiusuis: i
ta colligere. Nempe hoc assumptur
est, & post eius assumptionem sanita
subsequuta est: aut morbus mittis fa
ctus est: est igitur hoc salutis causa, n
gæ profecto. At si secundum illatur
falsum est: vt certe est, falsum & pri
mum esse necesse omnino est. Aut d
tur diuersitatis ratio, quæ quidē assi
nari nequit. Adhuc autem magis d
sanguinis mīssione, de purgatiōe, d
frigida potu, de epithemate: ac der
que de reliquis remedijs: quorum h

usq; meminim9 : experimētis quam plurimis cōstat summopere naturam auari. Atq; & si nō semper fals9 subsequatur his applicatis, sequitur tamē t plurimum, atq; id quidem sensibiter admodum, non tamen latēter ac otius imaginario, vt sic loquar, sicut contingit smaragdo, lapidi Bezaar : innumerabiliq; aliorum alexiteriorū urbæ: seu potius aceruo, quæ potius a fide parentum sunt in vsu quā certis ac fide dignis experimentis probata. Nam si medicamentorū uires discoscere volumus, experimentis inueigandæ sunt, vt docet Galen. 3. de imp. medi. facul. c. 8. atq; pluribus alijs in locis. Cæterū vt cōstet experimētis ac euentib9, sæpe atq; eodē modo cōtingat necesse est, vt inde expurgetur experiētia, quādoquidē experiētia est ei9 q; sæpe et eodē modo visū

est: obseruatio atque memoria ut ait
Gal. loco iam pridem citato. At ver
lib. de subfig. emp. supra citato: pro
batum est, experientiam per sensus a
quiri, siquidem sensus memoriam, m
moria experientiam peperit, vt pate
rationibus supra adductis, cum de sa
guinis extracti colore disputaremus
Valeant igitur hi contemplantes M
dici, qui contemplatione potius, ope
rationeque intellectus, quam ipsa rerum
euidencia persuasi, nos seducere con
tendunt. Porro si cuique hæc quæ dict
sunt, non satisfaciant, quod sibi magi
gratum fuerit, vnusquisque eligat. Si
quidem tantum veritatis amatoribus
istæc dicta sunt, non tamen ijs, qui tã
tū sapientes apparere cupiunt: de qu
bus Plut. lib. de officio auditoris, si
scriptum reliquit. Ac sunt rursus qui
intempestiuus nugis: ambitiosius qu
pa

par est, apud alios accerrima verborū
pugna digladiātur: ostentationemq̃
eruditionis eximiæ prius dātes: quam
accipientes. Atq̃ in ea re non nullos
qui suas sequantur partes vrgendo re
tinent magis, quam accipiunt. Qua
propter cum his ac alijs qui in verba
parentum iurarunt: aut vni sectæ ad
dicti sunt non contendo. Nam de hu
iusmodi hominibus loquens Gal. 1. 3.
de different. puls. c. 2. comici cuiusdā
adducit hæc verba: nēpe. Ligna tor
tuosa nunquam corrigas, virides nec
arbor vetus: alio si transferas: produ
xerit stolones. Etenim sunt qui quid
uis potius eligant, quam ab aliqua se
cta, quam semel appræhenderunt, dis
cedant. Sed missa isthæc faciamus, tē
pus enim est, huic opusculo coronidē
imponam. Quandoquidem aliorum
symptomatum, curationē, quæ simul

cū hoc mor. euenire solēt, sicut phre
nitidis, pleuritidis, lethargi, carbūcu
li, necnō parotidis, docere non curo.
Siquidē adeo aquam plurimis primæ
notæ viris: diligēter atq; doctē tradi
ta est, vt nil supra. Cæterū vnum hoc
admoneo: vt sicut si parotis admodū
dolēs fuerit, nullo pacto scarificatiōe
cucurbitulæq; applicatiōe eā curare
tētes, quādoquidē magis adaucto do
lore, humor pl9 iusto ad partē defluit
vnde putredo maior excitatur, necnō
ad caput magna humoris copia accē
det, vnde & phrenitis, letharg9 ac nō
pauca alia lethalia symptomata eue
nire contingit. Quin potius remedijs
curare hanc oportet, quæ simul & do
lorem sedare, & humorē ad exterio
ra euocare ac discutere valeant. Quæ
quidem summopere iuuare: sæpissi
me expertus sum. Sicut gallinarum
axungia, oleū amigdalorū dulcium a

marorumq; : necnō oleum camælinū
anethinū : siue alia oleorum genera ,
quæ vt dixi : sedare dolorē , attrahere
humorē : eumq; discutere valeant , vt
verbi gratia. Resc. Axungia galinæ
liquefactæ vntias. 2. olei amigd. dul.
& anethini ana vnt. 2. & dimid. mis
ce atq; calidū actu medicamētū appli
cato. Quod si natura segniter ad cutē
emuntorij humorē trudat , opere præ
tium erit , aliquod oleū magis calidū ap
ponere . Cuiusmodi scilicet est rutaceū
libiaceū , aut huiusmodi alia. Quod si
per halitū digerī postema nequierit ,
atq; ad suppurationē tēderit : nō em
plasticis medic. pus mouere tētaueris
Siquidē vaporib; ac fuliginib; , a hu
more venenato pcedētes , detētis , me
t; est ne corruptio immedicabilis suc
cedat. Qualē forte nōnūquā euenire
conspexi. Cæterum quia huius sym
ptomatis quemadmodū necq; aliorū
cura

curationem hic non statuere decreui:
ideo non plura. Quando vt antea re-
tuli : & eorum naturam & curationē
adeo splendide ab Authoribus abso-
lutam ac traditā inuenies, vt nil pror-
sus desiderare possis. Attamen de do-
loris natura, quāuis a celeberrimis vi-
ris satis superq; docte disputatum sit,
non tamē adhuc res ita perspicua ui-
detur, ut intellectus quiescat. Quapro-
pter uisum est, nūc de eius natura atq;
causis, quanta maxima potero breui-
tate pro uirili mea disputare. Ac pri-
mum doloris naturam diffiniens Gal.
2. de locis affect. c. 2. ait. Quippe ut
dolor tristis sensus est, ita uoluptas est
blandus sensus. Vnde constat dolorē
apud Gal. atq; alios omnes Authores
esse tristem sensum: ac ex consequenti
patet etiam eidem sensui & dolorē &
uoluptatem accidere. Quapropter o-

perepræitium fuerit, natura doloris ac uoluptatis dimissa: ut pote quæ a Gal. recte sit traddita: nūc doloris causam proximam inuestigare, quandoquidē a Gal. adeo obscure atq; inconstanter traddita est, vt non facile quis percipere Gal. mentem possit, quippe qui toties sententiam mutauit: quoties de eadem re locutus est, Siquidē .2. de uict. acut. t. com. 1. doloris causas referens asserit. Tunc dolorem fieri cum continuum soluitur, aut corpꝰ subito ac uolenter alteratur. Quam alterationem ait fieri, quando corpus calefit, infrigidatur, humestat^r aut exccicatur. Quare uidetur omnes has quatuor qualitates primas posse primo doloris efficere. Non quidem soluendo continuum nam causas dinumerans, prius solutionem continui adducit, postea secundum primas qualitates alterationem.

Nam

De Peste & febribus

Nam si tantū continui solutionē proximā statueret doloris causam, sufficeret eā solā afferre, quæ quidē solutio ab alijs quā plurimis causis prouenire posset: nempe ab insciendentibus cōtundentibus, pungentib9 ac idgen9 alijs. Quā sententiā postea mutauit, 12. meth. medendi .c. 7. vbi asserit cōtinui solutionem tantū esse proximā doloris causam. Quin etiam ait caliditatē, frigiditatem, atq; siccitatē posse dolorem inferre: explosa prorsus humiditate, quā omnino non posse doloris esse causam asserit. Præterea primo de sympt. caus. c. 6. tantū calorem ac frigiditatem asserit posse esse doloris causas, siccitate atq; humiditate prorsus reiectis. Ad hæc 2. de locis affectis. c. 2. agens aduersus Archigenem, quod doloris stupidi meminisset, probare nittitur frigiditatē
stupo

stuporem inducere, ac sensus tactus amissionem, tantū abest vt inter dolorificas causas dinumerari possit. Qua propter admodū difficile est Gal. mētem percipere. Nā modo malā temperiem ac cōtinui solutionem causam statuit doloris. Modo solutionem vnitatis, ac eatenus qualitates primas posse dolorem inferre quatenus vnitatem soluunt. Quin & qualitates primas dinumerans, nunc vnā tātū, nūc duas; nunc vero tres, nūc deniq; quatuor omnes qualitates: dolorē efficere posse cōtendit. Quare videtur Gal. de hac re sēper dubitasse: nihilq; certi pferre potuisse. Nā vt ait Comi. cū in dubio est animus, paruo momento huc vel illhuc impellit. Quo fit ut recētiores passim digladiet uolētes. G. sibi ipsi cōciliare, atq; minime errasse potuisse certantes. Sed satius esset ueritatem indagare, quam Gal. a calūnia

nia liberare. Itaque opere præteritum nunc
erit: in dubium uertere, utrum solutio
continui possit esse causa doloris. Nam
quod possit, uidetur, primo authorita-
te Hip. lib. de loc. in homine dicentis.
Ijs quibus natura alteratur aut corrup-
pitur, dolores fiunt. Quæ uerba Gal.
adducit .i. de caus. sympt. c. 6. Item i-
dem Gal. hoc in loco sic ait. Quippe
illud corrumpitur, celeritatem simul
ac magnitudinem immutationis indi-
cat. Sane tactui accedunt magnæ mu-
tationes naturæ, a frigidi calidique uic-
lento cōtactu, præterea ab ijs quæ quat-
sandi, uel secādi, uel distendendi, uel
exedendi uim habent, hæc ille. Quo-
in loco etiam adducit Platonē in phi-
lebo, necnon intinæo. Præterea om-
nia Gal. loca, quæ nuper adduximus
id probant, scilicet 12. meth. c. 7. 2. de
loc. affect. c. 2. & 2. de uict. acu. t. cō-
I. & .i.

. & 1. de cau. sympt. c. 6. ac pluribus
 lijs in locis. Item Auic. 2. 1. doct. 2.
 am. 2. c. 19. Præterea rationes qui-
 us probatur solutionem continui ef-
 se proximam doloris causam, nōnul-
 las adducemus, præsertim eas quas a-
 vicus noster Lemosig. affert, 12. the-
 apeut. c. 7. quarum prima hæc est.
 Ubi Gale. refert sententiam ex .1. de
 caus. sympt. c. 6. in hæc prorumpit
 verba. Ex quibus hæc ratio: quæ satis
 ostās & fida est, colligi potest. A
 quo primum dolor, id proxima cau-
 sa doloris est: a solutione cōtinui pri-
 mum dolor fit, solutio igitur cōtinui
 causa doloris proxima erit. Secundo
 etiam concludit solutionem cōtinui
 esse proximam doloris causam, pos-
 tequam Gal. verba ac sententiam
 refert ex lib. de inæquali intemperie
 Necnon Arist. 6. topic. c. 3. adducit

Q

desi

definitionem doloris, cōcludit inquā
hoc modo. Concludo itaq; proximā
doloris causam esse continui solutio-
nem. Cuius etiam rei non minimum
est argumentum: quod a forma dolo-
ris sumitur, quæ in pathemate con-
sistit, & vt ita dicam, in ipso fieri: ac
intemperies licet inæqualis sit: est ex
genere permanentium: solutio vero
in ipso fieri essentiam suam habet, vt
ex ipsa rei euidencia cuilibet notum
est. Hæc ille. Cæterum has Lemosi-
rationes infirmas ac deceptorias esse
facile depræhendere licet. Nam ac-
primā negatur minor: quæ sic habet
A quo primum dolor fit, id proximā
causa doloris est: hæc est maior: sec-
& minor hæc. A solutione continui
primum dolor fit. Quam propositio-
nem falsam esse ostendemus, cum A-
uenr. positionē defenderimus, quam

certe verissimā credo. Secunda Le-
 nosij ratio frigida satis atq; incōstās
 est: nā dū ait, ab ipsa doloris forma
 non minimū sumi argumentū, quod
 licet dolor in pathemate consistat,
 hoc est suā essentiā habeat in ipso fieri,
 intēperies uero licet inæqualis: sic
 ex genere permanentium, solutio ve-
 ro in ipso fieri essentiā suam habeat.
 Sed quid ais bone vir? Quænam hæc
 argumentandi ratio? nempe, Dolor
 habet suam essentiam in fieri, & so-
 lutio continui habet suam essentiam
 in fieri, est ergo solutio continui do-
 ris proxima causa. Præterea dum
 is, malā tēperiē non posse esse proxi-
 mā doloris causam: quia dolor est ex
 his quæ in ipso fieri suā essentiam ha-
 bent: mala autē temperies est ex per-
 manentiū genere: duplici peccas erro-
 re, nā quādo aliquid est in fieri; causā

De peste & febribus

efficientem actu existere necesse est.
Siquidē quod actu agit, agit per suam
formam, & quod agit per suam formam,
est per suam formam, & quod
est per suam formam, actu est. Itē ma-
lam temperiem asseris ex genere per-
manēriū esse, solutionē vero cōtinuam
habere suum esse in ipso fieri, quod
quam absurdum sit, nemo vel nocturnis
oculis non videt. Nam quemadmodum
datur mala temperies facta,
ita & solutio continui datur facta, &
quemadmodum datur solutio conti-
nui in fieri, ita mala temperies in fi-
eri. Præterea quænam est ratio, ut
deus solutio cōtinui sit immediata doli
causa: quia utrumque dolor sicut
& causa suam essentiam habet in ipso
fieri: frigiditas vero: calor, siccitas
& humiditas eam habent in facto esse
se: quasi vero ea quæ in fieri sunt, e-

um quod sunt in fieri: ea vero quæ sunt
in facto esse, eorū quæ actu existunt
tantummodo esse possint causæ: me-
ū delirium. Cæterum nescio quid in
uribus obgānitur sentio postea quam
asserui omne agens existere per pro-
priam formam, videtur enim senten-
tia hæc aliquātulū duriuscula. Nam
posset quis redarguere sic. Si qualita-
tes agūt & existunt per proprias for-
mas, habent igitur proprias formas,
et tunc sic colligere possent. Habent
propriam formam, ergo substantiales,
aut accidentales, at nō primum quia
sic, essent qualitates de prædicamē-
to substantiæ, quod implicat: non i-
tem secundum, quoniā tunc esset pro-
cessus in infinitum. Etenim si qualita-
tes haberent formam accidentalem:
tunc quærent utrum illa forma sit ac-
cidens existēs actu, quod minime ne-

De Feste & Febribus

gare posset quis. At qui tūc posset ad
uersarius eodē modo colligere: nec
non interrogare, procedereq; in in
finitū. At vero vt nulla remaneat ar
gutulis fringultiendi occasio, sic diffi
cultatē soluo. Quando formā esse in
qualitatib9 assero: non eam quā phy
sici simul cum materia prima ponunt
quam substantialē appellant, nec cū
materia secunda: quam accidētalem
vocant, intelligo: quin potiq; propria
ac intrinsequā rationem, quæ illis
formæ vice datur. Habent enim om
nia accidentia rationem quādam in
trinsequam, qua & a substantia differ
runt, nec non inter se. Quādoquidē
quanuis vulgatissimum est inter phy
losophos hoc axioma, accidentis esse
in se esse inesse, aliud profecto esse magis
propriū ac intrinsecum habent: quo
vtiq; sunt accidentia. Sed ad rē. Pec
cat

cat præterea amicus noster, dum asse-
rit, qualitates habere suum esse in fa-
cto esse. Quia si hoc ita esset: sequere-
tur nullam qualitatem, dum est in ip-
so fieri: posse qualitas appellari, con-
sequens est falsum, falsum igitur &
antecedens. Nam si dicat, tantum il-
le qualitatis gradus qui inductus est,
appellari & esse qualitatem, eum ve-
ro qui futurus est, minime: eadem ra-
tione potero aduersus eum insurge-
re, atq; probare solutionem continui
habere suam essentiam in facto esse.
At vero quoniam multum, cum hac
ratione, tum vero alijs quam pluri-
mis, a vero deuiavit amicus Lemo-
sius: ideoq; multa indigeat censura,
opere prætium duxi, nunc superle-
dere, atque in finem vsque tracta-
tus hoc opus differre. Quo in loco
opinionem Auenr. firmabimus, ac

pro virili tuebimur : quam omnium v
riorē credo. Itaque hoc ad præsens di
misso, domini Valelij opinionem, a
harenam vocemus, nam quæ inuis do
ctissime ac feliciter satis a doctissi
mo viro quæstio absoluta fuerit, ha
bet tamē non nil quod aliqua egeat c
sura. Ait siquidem 5. controuersiarū
c. 5. dolorem quando quæ fieri a solu
tione continui, quandoque uero a ma
la temperie. Quare ut eius mens me
lius intelligatur, verba ex eodem ca
pite transferre visum est, quæ sic ha
bent. Sane Auic. & omnes eius asse
clæ : fieri posse dolorem intemperie
quin fiat solutio profitentur : quod ta
men non dicerent, si solutio sentir
posset. Nam ut de illorum doctrina d
cam, nil certe sensus non erant expe
tes : sed neque nos ipsi, qui semper con
tinui solutionem fieri dicimus in pa
te

te dolente, solutionem cognoscimus sensu, sed ratione, igitur continui solutio non est semper causa doloris efficiens, tamen est semper necessario coniuncta cum dolore, hæc ille. Ac nonnullis interiectis lineis, sic tandē fatur. Veruntamen negamus perpetuo dolorē solutione fieri, quoniam nec semper solutio sentitur, cum dolor fit. Itaq; hæc esto regula. Quādo solutio sentitur, dolor fit a solutione: quando non sentitur, fit ab intemperie, tamen cum solutione, hæc ille. Quam etiam sententiam nittitur probare Gal. protulisse. Quod an ita fuerit, mox apparebit. Primumq; investigemus, nam verum sit dolorē quādoq; fieri a solutione continui: quandoq; a mala tēperie. Cæterum ut veritas magis elucescat: rationes perpēdamus oportet, prima hæc est, Si so-

De peste & febris

lutio cōtinui sēper esset causa doloris
sēper sentiretur solutio cōtinui, quo-
ties sentiretur dolor, sed non semper
solutio sentitur: nō igitur solutio cō-
tinui est semper causa doloris. Cuius
rationis vis admodum languida est.
Nam maior propositio falsa est. Nam
non quotiescunque effectus perfici-
tur sensu, toties & causa percipi sen-
su est necesse, vt in pluribus effecti-
bus videre est. Præterea quia etiam
si maior esset vera, minor negari pos-
sit ab aduersario asserente solutionē
continui esse semper immediatā cau-
sam doloris. Quandoquidem dice-
ret solutionem continui a tactu: sen-
tiri, tamen visum effugere quemad-
modum alia quam plurima. Quare
domini Valesij ratio nihil concludit
& quia secundæ rationis vis: a pri-
mæ veritate pendet, ideo soluta pri-
ma

ma vtramque corruere necesse est. Præterea dum ait, dolorem quamuis non semper a continui solutione fiat, tamen semper cum continui solutione fieri: magis magisque in scopulum impigit. Atque vt recte procedam, modumque expeditius dissoluam, Auenrois opinionem in medium adducam: ac validissimis rationibus & insolubilibus eius veritatem demonstrabo. Quapropter visum est, eius verba transcribere clarioris doctrinæ gratia, quæ hæc sunt Et quælibet qualitatuum passiuarum potest dare accidens hoc membro, propterea quia istæ qualitates p̄ maiori parte habent plus pati, quam agere, sicut caliditas & frigiditas plus habent, agere: quā pati. Et solutio continuitatis nō est causa doloris, sicut dicit Gal. sed solutio cōtinuit. est
causa

De peste & febris

causa complexionis, quæ facit dolo-
rem, quod est, quia solutio continui-
tatis est cū malo motu: & conueniens
est vt talem motum sequatur malacō-
plexio. Nec sunt etiam causæ dolo-
ris duæ res simul, videlicet solutio cō-
tinuitatis, & caliditas & frigiditas, si-
cut dicit errans Auic. quod est, quia
declaratum est iam in lib. de anima,
quod iste sensus sentit primo inter se-
sus omnes, scilicet quatuor qualitates,
hæc ille. & c. Quæ sententia vt sum-
matim dicam, in duas resoluitur præ-
cipuas rationes, quarum prima est.
Ab illo fit immediate dolor quod im-
mediate mouet sensū tactus, at tactū
immediate mouēt tātū qualitates pri-
mæ, a quibus primis fit ergo imme-
diate dolor, quare solutionē cōtinui-
tatis nullo modo posse proximam esse
causam doloris, quia sensibile cōmune
nullo

nullo modo mouet sensum nisi mediante sensili proprio. Secunda ratio est. Sicut se habet oculus ad colores, & gustus ad sapores, & auditus ad sonos, sic se habet tactus ad primas qualitates, sed oculi non dolent, nisi cum fit coloris excessus, neq; auditus nisi cum fit vehemens sonus, & sic in singulis: ergo dolorem non percipiet tactus nisi exuperantibus primis qualitatibus. Atq; haectenus Auenr. rationes. Quare ad dominum Valesium redeo, vt illius opinioni satisfaciam. Itaq; dum ait, dolorem quandoq; fieri a solutione continui, & quandoq; cum solutione continui, quaero viru solutio illa continui & mala temperies sint simul in eadē parte, an in diuersis? Si dixerit in eadem parte, tūc sic colligo. Si solutio continui & mala temperies essent simul in eadē parte,

te,

te, daretur, quanti diuisio in omnem suam partem actu. Consequens est impossibile: ergo & antecedens erit impossibile. Probatum sequella. Dolor est in parte secundum se totum, & vbicunque est dolor, ibi est mala temperies, ergo mala temperies est in parte dolente secundum se totam. Quo posito, sic concludo. Mala temperies est in parte dolente secundum se totam: at vbicunque est mala temperies, ibi est solutio continui, erit ergo solutio continui in parte dolente secundum se totam. At qui si hoc ita est, erit quantum diuisum in omnem suam partem, quod est impossibile, insuper aliud sequeretur impossibile. Nam si hoc ita esset, eadem pars esset actu continua & diuisa simul eodem tempo-

re: consequens est impossibile, ergo & antecedens. Probatur sequela. Pars dolens habet longitudinē, latitudinē, & profunditatē: sed vbiunque fuerint hæ tres demensiones ubi est corpus, quod est quantitas continua, ergo quæcunque pars dolens est continua: at si pars dolens sit continua: & in illa parte secundum se totam est solutio continui, ut antea monstravimus, erit igitur pars dolens, secundum se totam, soluta & continua. Verum enim vero si dixerit, non in eadem parte esse malam temperiem, & continui solutionem, sed alium locum sibi vindicare hanc, illam vero alium, tunc sic colligo. Frustrantur per plura: quæ possunt fieri per pauciora, ergo frustra ponitur solutio continui simul cum mala temperie, ut
do-

dolor amala temperie fiat. Probatum
consequium. Frigiditas aut caliditas
per se possunt efficere dolorē, & hæc
possunt adesse sine præsentia solutio-
nis, possunt igitur efficere dolorem
sine præsentia solutionis. Maior con-
cessa est a doctissimo Valesio: & mi-
nor est per se nota, bona igitur colle-
ctio. Præterea ait, sed nec illud ex di-
ctis carebit euidentiâ cum intempe-
ries per se est satis magna & ingruens
subito: & præterea solutio etiam sen-
tiri potest, duos in eadem particula
dolores excitari: quia dico sensus tri-
stes sint: cū sint dico, quæ contristent.
Non parua eget consideratione, si-
quidē si hoc ita esset, sequeretur duo
accidētia solo numero differētia pot-
se esse simul in eodē loco: cōsequens
est falsum: falsum igitur & antecedēs.
At qui minor sumpta est ex Aristo.

2. methaph. maior est manifesta, ergo collectio bona. Quandoquidem manifeste patet: si duo dolores sint distincti in eadē parte: scilicet & qui fit a mala temperie, & qui fit a solutione continui, illatum inconueniens seui, nisi maluerit aut hoc alteri, alterum locum cedere. Quod percipere nullo modo possum, nā si ambo dolores sunt æquales, quoniam pacto alterum altere loco pellet? at forte, si uæ causæ simul æquales dolorē facere potentes adsint, nullo modo dolorem posse inferre contenderim. Nā si duo dolores nō possunt simul eidem parti adesse, ut antea monstrauimus: non est maior ratio, quare una causa dolorem inducat, altera uero fileat. Quare fit, ut minime dolor et præsentibus: tum mala temperie tum uero continui solutione, quan

tunuis maximis. Præterea dū Auē
taxat ac irridet, quod dixerit solutio
nem continui causam esse malæ tem
periei, quia est cum motu. Immerito
quidē id fieri arbitror, nam Auen
non cū motu esse simpliciter, ait, con
tinui solutionem, sed cum malo mo
tu, hoc est cum motu, ipsi naturæ di
conueniente ac contrario quē sequi
tur mala temperies, non ratione mo
tus simpliciter, sed mali motu. Quod
ex eius verbis manifestum fit. 31. ca
3. collig. quæ hic transcribere nolui
breuitati studens. Etenim non adeo
amentem putandum arbitror, vt in
re adeo perspicua cæcutiret. Præte
rea dum asserit Galeni opinionem
etiam esse, malam temperiem etiam
posse dolorem inferre absque conti
nui solutione, aut saltem si hoc non
expresse dixerit, nullibi tamen huius
sen.

sententiæ contrarium affirmasse, videtur 4. de simpl. med. facul. c. 1. id est, esse expresse affirmare, dū ait. Eum in modum frigida quæ contrahunt, nondum tamen contacti corporis continuitatem diuellunt, frigida dum taxat sunt, haud etiā mordacæ. At quæ supra quādo contrahunt, etiā cōuellunt, ea utriq; omnia uiolēta condensatione utuntur, quo circa mordacæ apparent. Igitur substantiam materiam contrahere, & condensare, frigidi semper proprium est: fundere autem, atque liquare, calidi: utriusque vero immoderatus aucti, communis est mordacitas. Etenim quæ summe frigida: cadaque fuerint, præter omnes alias, eas modo memorabā, raras molles partes, cute etiā nrā inuadūt. Quibus & sinō admodū expresse vide

tur Gal. asserere calorem necnon frigiditatem continuum soluendo dolorem excitare. Etenim quid aliud est subiectam materiam conuellere, praeterquam quod contrahunt eam haec qualitates, nisi quia continuitatem sequuntur? Praeterea sermo Galen. magis perspicuus redditur, si priora verba perpenderit, dum ait. Frigida quae contrahunt, nondum tamen contacti corporis continuitatem deuellunt non esse mordacia: caeterum quando non modo contrahunt, sed etiam conuellunt, mordacia esse. Quibus verbis Gal. manifeste videtur affirmare, qualitates primas solutionem continui inferendo, dolorem efficere. A vero hanc vel illam fuisse Gal. opinionem, demonstrare supersedeo, quam non Gal. opinionem defendere, qui potius veritatem indagare proposuit.

Quo

Quo circa hæc, quæ hucusque dicta
unt: non edepos contradicendi stu-
lio sed veritatis, quam omnibus præ-
ero: amore, dicta sunt. At vero ut
quæstio prorsus absoluat, ad locū
nde digressi sumus, reuertam^r oportet,
scilicet dñi assererebam⁹, dolorē nō
solutione continui effici posse, quā
Auenr. sententiam protulisse 3. de
oll. ca. 31. nemo nō nouit, quod sic
probat. Dolor est sensus rei con-
trariæ: ut ait Auicenna secun. primi
doctr. 2. sum. 2 c. 19. at cōtinui solu-
o nulli est cōtraria, dolor igitur nō
est perceptio, siue sensus: solutionis
continui. Minor probatur. Solutio
continui est priuatio, sed priuatio nul-
est contrariæ, ergo solutio cōtinui
nulli est contraria. Solutionem uero
continui esse priuationē, nemo sanæ
mentis negauerit: cæterum priuatio

De peste & febribus

nem esse nihil: at q̄ in nullo prædicamento locū habere notius est, quā v explicari possit. Quādo nec accidēs nec substātia vilo modo est. At contraria ambo esse positiua patet ex Arist. 1. meth. quod de proprie appellatis cōtrarijs, vt est causa doloris, intelligit: nā causa doloris quēadmodū & omnes aliæ causæ efficientes: gunt p vt actu existunt, vt antea monstrauim⁹, quod etiā asserit Auenr. 3. de ani. cōm. 4. sic dicens. Et quia re nō mouet nisi secundū quod est in actu. Idem est assertū 3. phy. 17. & 9. meth. 20. hęc argumētationē soluit Thad. vel ei⁹ similē in techni, quam cōdidit Auē. hoc modo, vt est apud Gēr. ques. 44. extrauag. Solutio cōtinuitatis est priuatio formaliter, ergo nō facit dolorē, cōsequētia est nota, quia dolere est sentire positive.

Declarat' etiā exēplo, si cōplexio naturalis remoueret' amēbrofolapriuationē, ita quod nulla res poneret': sed successiue per ptes intēsiuas abijceretur, nō fiet ex hoc dolor: quia nec priuatio ne ipsa forma cōplexionalis facit dolorē. Antecedens patet, quā rationē, vt prius diximus Thad. dissoluit sic, vt ait Gent. dicens ac asserens priuationē etiā, sicut dicimus de cæcitate, vnde dicimus este cæcus: vt dicit Boet. in diuisionib9. Cui respōdet Gent. dum sic ait. Hoc nihil est: quia illud informare nō est sic, quod sit aliqua res informās: imo est pura priuatio, sed informare est prædicati in ppositiōe affirmatiua, vt sumit' Cōm. 5. phys. cōm. 9. & 3. metha. cōm. 4. Præterea pars quæ soluta est nō dolet, dolet igitur pars nō soluta. Antecedēs probat', nā facta diuisiōe

partes quæ remanent sunt continua
in quibus dolor est, quoposito, si
colligo. Si solutio continui esset cau-
sa doloris, vbicunq; esset solutio, ibi
esset dolor: modo sit in parte prædi-
ta sensu & nullum adsit impedimen-
tum quominus dolor fiat, at hoc est
impossibile: vt supra monstratū est
impossibile igitur est, continui solu-
tionem esse causam doloris. Adde-
tiam quia id quod non est, non po-
test esse alicuius entis causa: solutio
continui non est, solutio ergo conti-
nui nō potest esse alicuius causa. A
dolor aliquid est: non igitur potest
esse solutio continui eius causa. Præ-
terea causa & effectus debent esse si-
mul: at vero solutio cōtinui & dolor
non sunt simul: solutio igitur cōtinui
non est causa doloris. Maior est A-
rist. 2. phys. t. 37. & 5. methap. lect.
3. vbi

3. vbi Diuus Thomas Aristo. expli-
cans sic ait. Ideo autem oportet om-
nes istos modos per potentiam & a-
ctum diuidi, qui potentia & actus di-
uersificant habitudinem causæ ad ef-
fectum. Nam causæ in actu particu-
lares sunt simul: & tolluntur cū suis
effectibus: sicut hic medicans cū hoc
conualecente: & hic ædificans cum
hō ædificato. Non enim potest ali-
quid actu ædificari: nisi sit actu ædifi-
cans. Sed causæ secundum potentiã
non semper remouentur cum effecti-
bus: sicut domus & ædificator non si-
mul corrumpuntur. In quibusdã ta-
men contingit quod remota actione
efficientis, tollitur substantia effectus
sicut in his quorū esse est infieri: vel
quorum causa non solum est effectui
causa fiēdi sed essendi, hæc ille. Qua
propter cum dolor sit, vt ait amicus

Lemosius in genere pathematis, necesse est, habeat causam, quæ simul cum eo sit. At qui solutio continui est non ens, vt supra monstrauimus, non est igitur solutio continui causa doloris. Quandoquidem non ens nequit simul cum ente esse. Præterea si solutio continui esset causa doloris, aut esset pars solutionis quæ est facta, aut quæ futura est: sed neutrum est dicendum, ergo solutio continui non est causa doloris. Maior est nota, & probatur minor, nam quæ iam est in facto esse: non mouet tactum, nam habitu præsentem in materia, cessat motus. At quæ futura est, minus etiam mouere potest, nam omne mouens mouet, prout actu est. Nullo igitur modo, solutio continui erit causa doloris. Nec obstat, si respondeat aduersarius

rius, dolorem non fieri a parte solutionis facta neque futura, quin potius ab ea quæ est in fieri, quando quidem si facta solutio est non ens, a fortiori & quæ nondum facta est. Præterea quod est in fieri, nil habet præter instans præsens, quod non sit in facto esse. At qui fiet, ut quod nullum habet esse, dum factum est, possit quando fit, esse alicuius entis efficiens causa per se? Nemo quidem sanæ mentis id dixerit, ommitto quod, si solutio esset causa doloris, daretur effectus nobilior sua causa, consequens est falsum, ergo & antecedens. Sequella ex præcedentibus patet, quandoquidem omne ens: quamvis abiectissimum: multis numeris prestantius ac nobilius est non ente. Minor patet nã nullū
agens

De peste & febribus

agens agit ultra proprium gradum. Insuper quia omnis causa est prestantior suo effectu: atq; nobilior, vt ait Author de causis 9. methap. & 2. de anima. Quæ sententia sic interpretatur. Omnis causa nobiliore modo se se habet in efficiendo, quã effectus in prædicando. His igitur rationib; manifeste patet: continui solutionẽ nullo modo esse doloris causam, quare fit, ut mala temperies omnino sit causa doloris. Etenim si solutio continui aut mala temperies tantum possunt esse doloris causæ, efficitur: vt explosa continui solutione, mala temperies sola sit causa doloris. Quod vtiq; manifestum fiet, si Auenr. rationes adduxerimus, quas noster Lemosius adducit 12. meth. c. 7. quas quidem hic transcribere volui, vt solutionem: quam egregius Gal. Cõmentator

tator excogitavit, perpendamus, ac
que quam foeliciter id factum fue-
rit, acerrimo iam examini subijcia-
mus. Ait enim sic, Auenroes, quem
postea multi e recentibus medicis se-
cuci sunt, l. 3. coll. c. 31 existimavit,
intemperiem dum taxat esse doloris
immediatā causam: idē probat dua-
bus rationibus: quas vt exactius con-
cludat præmittit has duas Hipposta-
ses. Vna est solutionem continui es-
se sensibile cōmune. Altera est, qua
itates primas esse sensibile propriū.
Hinc primum colligit in hunc modū
Sensibile commune sensum immuta-
re non potest, nisi ratione speciei se-
nsibilis propriij, ergo solutio continui
non immediate efficit dolorem, nisi
interuentu qualitatū primarū. De-
inde quemadmodum se habet visus
ad visibilia: ita se habet tactus ad tā-
gibí

De Peste & Febris

gibilia, sed visus nil omnino videre potest, nisi fuerit colore imbutū. ergo neque tactus quidpiam tangere valebit, nisi similitudine & specie primarum qualitatum, ex ijs colligit intemperiem esse proximam doloris causam, hæc ille. Cæterum si Aueurois rationes perpenderit, omnino veritatem demonstrare, reperiemus. Quas Argutulus noster prorsus insolutas reliquit, etiam si magnopere contendit eas nil concludere. Quare oportebit eius verba etiam transferre, vt eius argutia percipiatur: ac prorsus euanescat. At qui verba Lemosij hæc sunt. Superest modo vt obiectionibus Aueurois respondeamus: quas nil concludere palam demonstrauimus. Primum supponit falsum, vnde suas rationes componit, quæ etiam fal-

ſæ neceſſario euadent, dato nanque
vno abſurdo, multa alia ſequuntur.
Supponit nanque, dolorem eſſe ſen-
ſibile commune: quod quam ſit fal-
ſum, ſic probo. Ariſtoteles capite
ſexto lib. 2. de anima, agens de ſenſi-
bus communibus: doloris non me-
minit: enumerauit motum, quietem,
numerum, figuram, magnitudinem
& præter hæc, vnum, libro tertio
iuſdem nominis capite primo. Hæc
ille & alia quam plurima in illa diſ-
poſitione, quæ quidem ſciens om-
nitto. Quando quidem tot ſca-
ent erroribus ac abſurdis, vt ſigil-
atim ea dinumerare, me pudeat. Si
quidem, o pulcher, quæ obliuio?
Quæ te tenet Cataphora? Vt pri-
mum dicas, Auenroem ſuppoſuiſ-
ſe pro hypotheſi: ſolutionẽ continui
ſe ſenſile cõmune: poſtea vero non
nul

De peste & febribus

nullis interiectis lineis, ais ab illo sup-
positū esse, dolorē, nō continui sol-
tionem: esse sensile cōmune: quod v-
falsum, extirpare ac cōuellere cōna-
ris: & dū hoc absurdum firmare atq̄
tueri tentas: in maiora absurda te ip-
sum inuoluis. Siquidē asseris dolorē
esse sensile propriū, quod quā verum
sit, postea, sermone procedente, mō-
strauimus. Quapropter nunc nostrum
interest, probare solutionē continuū
esse, cōmune sensile: vt asserit Auē-
r. Quod sic probo. Solutio continuū
per te, est sensile, ergo proprium aut
cōmune, at non propriū, cōmune i-
gitur. At vero non esse sensile pro-
prium, vel tuis verbis patet dum A-
ristotelis adducis definitionē sensilis
propriij. Siquidem solutio cōtinui a
pluribus percipitur sensibus. Quan-
doquidē, solutio continuū: sub nume-
ri ratio

ratione percipitur. Quod utiq; ma-
nifestū est, nam soluta vnitate statim
quod sub vni9 ratiōe a sensu percipie-
batur, sub duorū ratiōe percipitur: si
e triū, siue quattuor, pro vt in plures
ut pauciores partes continuū diuisū
est. At que si vnū, siue vnitas, tua fen-
ētia, sensile cōmune est, quare duali-
as, trinitas, quaternitas, atq; id gen9
alia sensilia cōmunia nō erunt? Præ-
erea dū ait solutionē continui mini-
me a alijs sensib9 percipi, qua talis est
si a tactu. Magis a vero deuiat. Nā
sub ratiōe causæ doloris a tactu per-
cipi contēdat, falsum est: vt supra mō
trauimus. Si vero sub numeri ratiōe
adhuc etiā est manifeste falsum. Si au-
t sub ratione partiū positionis, falsū
uoq; esse necesse est. Siquidē eadem
ratione a visu: & a tactu solutio conti-
ni percipietur, vt cui libet manifeste
statet. At vero cū sub nulla alia ratiōe

percipi possit, præter dicta cōtinui
lutio, luce clariq̄ omnibus erit, Lem
siū deceptū esse, dū asserit solutionem
cōtinui, qua talis est, nullo modo a
alijs sensibus percipi: præterquā a t
ctu. Nā certe aliq̄ modus exprimi r
quit, quo solutio cōtinui percipi po
sit, vt antea dixi, aut si est, libenter a
eo, vel abs quouis alio, audiā atq̄ r
cipiā. Præterea mēte assequi minim
possum, quid sibi uult reduplicatio
la, qua talis est, nā si primas qualitat
asserat, nullo modo ab alijs sensib
percipi: quatenus tales sunt, inep
prorsq̄, ac inutilis reduplicatio. Siq̄
dē primæ qualitates nullo modo ab
lijs sētibz percipi possunt, sicut ne
qua tales: neq̄ qua nō tales. Quan
quidē, si gustu mediātibus saporibz
percipi cōtendat, nil prodest, nā sa
restunc tātū sensu percipiuntur, q
litates vero primæ discursu, vt vide

est apud Gal. l. 4. & 5. de simp. med.
facul. Præterea si solutionē cōtinui in
elligit, etiā reduplicationē respuo. Si
quidē vt antea mōstrauimus, solutio
nē cōtinui & a tactu & a visu eodem
modo percipitur: scilicet sub ratiōe di
uisionis vnitatis, aut motū, aut partiū
positionis. Quapropter argumētum
quod sequitur nil cōcludit: scilicet dū
ic ait: vbi nō est perceptio causæ do
loris, ibi nō est dolor, sed in alijs sensi
b9 nō est perceptio causæ doloris, cū
nō percipiant qualitates primas neq;
olutionē cōtinui, quaten9 tales sunt,
n alijs ergo sensib9 nō fit dolor. Cui
ationi respōdeo, negata minori, quā
loquidē adest & alijs sensibus causa
nō raro, qua & oblectētur, & doleāt
aturæ suæ sorte. Quādoquidē nō o
gest: omnes sēsus eodē modo dolorē
ercipere, nā dum ait alios sensus nul
o modo dolore affici: eo quod non

De peste & febribus

percipiāt cōtinui solutionē: neq̄ qua-
litates primas, male colligit. Nā qua-
uis totū illi cōcederet: sicut cōtinui
solutionē & qualitates primas tactu
dolorē inferre, nō ideo sequitur ab
alijs sensibus minime dolorē percipi.
Siquidē si hoc ita esset, sequeretur et
nullo modo ab alijs sensibus lætitia
percipi. Nā si illi licet illo modo col-
ligere ex causis doloris, licebit utiq̄
hi ita de causis lætitiæ colligere. Vt
nō est perceptio causæ lætitiæ, ibi nō
est lætitia: sed in alijs sensibus non est
perceptio causæ lætitiæ, cū non per-
cipiant qualitates primas, neq̄ unius
continui, quatenus tales sunt, in alijs
ergo sensibus nō fit lætitia. Ridicula ce-
te argumentatio, ac prorsus tāto vni-
nō digna. Proinde Auenr. opinio
recipiendā ac multis nominibus lauda-
dā crediderim, quādoquidē ratione
quibus firmatur, adeo sunt firmæ, v-

facile illis intellectu acquiescat. Quas
tq; quavis soluere connetur amicus
Lemosius, nullo modo dissoluit. Siqui
ē primā hypothesim Auenr. cōstat
olutionē continui esse: sensibile cōmu
ne, non dolorē: vt ei falso Lemosius
nponit, in quo dupliciter peccat. Pri
mo quia mentē Auenr. non assequit.
Secūdo quia asserit: dolorē esse sensi
propriū. Quod etiam duplici scatur
errore. Primo quia ait: dolorē esse se
sibile, secundo quia ait, esse sensibile cō
mune. Quod quā falsum sit, iā mon
strare aggredior. Dolor non est sensi
bilis, ergo nec propriū neq; cōmune, an
cedens probo. Nulla sensatio senti
tur: sed omnis dolor est sensatio, nul
lus igitur dolor sentitur. Dolorē esse
sensationē, constat manifesto ex Gal.
de loc. affe. c. 2. cū dolorem ibi tri
tū esse definit. Item Auic. 2. 1. do.
sum. 2. c. 19. cit. ait. Dolor est sensi

bilitas rei contrariæ . Maior proba
Siquidē sensatio est perceptio alicuius
sensibilis, at illa perceptio non est sen-
sibilis: sensatio igitur non est sensibi-
lis. Addo quia si sensatio esset sensi-
lis, esset processus in infinitum, con-
quens est absurdū: absurdū igitur
antecedens. Sequellā probo. Quāc-
cunq; sentitur aliquod sensibile: fit
sensatio quæ omnino differt ab illo sen-
sibili, at si illa sensatio sentitur, erit
mediante alia sensatione, quo dato itē
colligo illā secundā sensationē, alia tertīa
mediante percipi, & sic in infinitum
Præterea sensatio nullo sensu perci-
pitur: ergo non est sensibilis. Proba-
tur . Primo non visu cū non sit color
neq; lux, non auditu cū non sit sonus
non olfactu, cū non sit odor, non gustu
cum neq; etiam sapor, non tactu
cum neq; aliqua ex primis qualitati-
bus: nullo igitur sensu percipitur. O-

mitto, quod quanuis dolor esset sensi-
bilis, adhuc integra manet Auenrois
hypothesis, scilicet continui solutionē
esse sensibile cōmune, ac proinde nul-
lo modo posse esse causam proximam
doloris. Etenim si hoc ita est, vt vere
est: nullo modo continui solutio per-
cipi potest, a tactu nisi sensibilis pro-
prij interuentu. Quam quæstionem
scilicet, an sensibile commune percipi
valeat absq; proprio, quanuis vt diffi-
cilem dimisserit Dominus Valesius,
paucis tamen determinare, possibile
est. Nam per omnes sensus facta in-
ductione, manifestum fit, nullo pacto
percipi posse. Quam sciens ommitto
et pote quia breuitati studeo, cū cuiq;
liceat eam condere. Sed audiamus a-
nticum nostrum Auenr. opinionem
de depopulantem. Itaq; prima hypo-
thesis Auenr. falsa est: quoniam do-
lor est sensibile proprium tactus: vt

probatum est. Altera vera est, mod
intelligatur ad voluptatem pereipiē
dam. Ex ijs constat primam rationem
nihil concludere: quod ex falsis sum
tionibus colligatur. Altera vero co
cludit ad voluptatem percipiendam
non tamen ad dolorem sentiendum
Hæc ille. Cæterum quia prima ratio
ex veris sumptionibus vt monstraui
mus, deducitur, manifestū est verum
concludere. Præterea dū ait, secundam
rationē concludere in ijs, quæ letitiam
efficiunt, non tamen in illis qui do
lorem, legumlatorū more loquitur, ne
vllā est assignare rationem, quare se
sibilia quæ voluptatē efficiunt: du
versus habitū secundū naturā temp
ramentū mutant: non etiā dolorem
efficiunt: si in habitū præter naturam
lud immutent. Nam fingamus corp
ris temperamentū, a medio versus
solidū, duobus numeris distare, reduc

tur a suo contrario subito ad mediocritatē ijsdem numeris, tūc voluptate affici corpus, modo pars sensu prædita sit, nemo est qui ambigat. Cæterū sit uerbi gratia: corp9 temperatū, ad sit subito contrariū distrahens tēperamentū confertim uersus calidū, frigidū ue ijsdem duob9 numeris, non ne tristem efficiet sensationē, siue ut ait Auic. rei contrariæ sensibilitatē? Sane id quidem. At si tristē sensum, seu rei contrariæ sensibilitatem adesse fatemur: dolorem adesse necesse est omnino. Quādoquidē argumentū a definitione ad definitū constās est. Addo etiā quia contrariorū eadem est disciplina, ut scilicet si a bona temperie fit immediate lætitia, a mala fiet immediate dolor: atq; si qualitas reducens ad mediocritatē est immediata causa uoluptatis, eadē distrahens tēperamentū erit utiq; immediata causa doloris.

Nec est quod nos perterreat cauillū
leuissimū, quo deceptus est amicus Le
mosius, quod ab Argent. fufuratus est
ac tāquā portentū quoddā de suo pe
nu, dū ait. Si enim intēperies causa es
set immediata doloris, qui fit, ut in fe
bre ardentissima ubi est maximus ca
loris excessus: febriens ipse nō sentiat
dolorē? Cur etiā non fit, ut in æstu in
genti exteriori dolorē perciamus, quē
admodū a minima cutis diuisione? Cui
docte satisfaciet Gent. quæst. 44. ex
trauag. dū sic ait. His præmissis: dica
mus quod solutio cōtinuitatis hoc mo
do est causa doloris, nā sensibilia sen
su tactus naturaliter occurrere debent
adeterminatis superficiebus, uerbi gra
tia, a cuti, quæ est hymen & gradatin
eorū alteratio debet prouenire ad a
lias partes: & sic etiā de sensibilibus ab
intra occurrentibus, quia determina
tis partibus debent occurrere. Cū er

go cultello scindit' caro occurrunt sē
 sibilia ad superficies siue ptes ad quas
 non debebant occurrere: & ideo om
 nia quæ occurrūt, sunt improportio
 nata & inconueniētia & malā permu
 tationē facientia, & sic accidit dolor.
 Non ergo ipsa diuisio, quæ est, verbi
 gratia, diuersificatio, id est factio duo
 rū de vno continuo, est causa impri
 mens illā tristē sensationem, nec diui
 dens cultellus vt imprimit & diuidit:
 sed imprimens illā malā sensationem
 quæ est formaliter dolor, est cultellus
 vt quoddā tīgibile, & aer qui tangit:
 & humores qui flunt: vnde etiā cessā
 te diuisione, quia aer imprimit post di
 uisionē: & etiā humores fit dolor: &
 tamē ille cultellus, vel aer, vel humor,
 si cū eorū qualitātibus tīgilibus non
 excedētibus occurrissent ab extra a su
 perficie cutis alterādo vsq; ad profun
 dū, nō fecissent dolorē. Et eadem tan
 gibi

gibilia occurrentia ad superficies factas in diuisione faciunt dolorē, hæc ille. Quibꝯ ex verbis manifeste colligitur responsio, quare in febre ardentissima vbi multa vrget intemperies, non sentitur dolor ei æqualis qui sentitur a minima cutis diuisione. Etiã si quãuis non ita acutus sentiatur, sentitur tamē suo modo, dolor: præcipue vero dum febris est in fieri, silicet in principio & augmento. In solis vero æstu vehemēti: si friguerimus, nō modo non percipiēꝯ dolorē, verū etiã lætitiã quo vīꝯ ad naturalem statū reducti fuerimus: quod vtiꝯ experientia adeo probatur, vt nulla alia egeat demonstratione. Cæterū si vltra progrediatur solis exæstuatō, dolorē sequi: nemo non experitur, verum suo modo, quãdoquidem non oportet tactū, quoquo modo organū disponat, siue abs quouis tangibili immutetur, sem

semper eodē modo affici aut dolore. Quare mirū non est, si alio modo abs cutis diuisiōe, alio a sole, alio a febre doleam9. Interest enim non parū, in tegro ne organo, an facta eius diuisione, sensibile accedat. Attamen prius quā huic opusculo coronidē depingam9, opere prætiū duco quādam rationē examini subiiciam9, quā ex Auic. amicus noster decerpfit. Quam utiq; soluere tentat: sed quā fœliciter mox uidebitur, sic enim fatur. Postrema ex Auic. sic colligere possumus. Si dolor esset solum a solutione cōtinui, fieret, ut solū pars in qua est solutio, doleret, sed dolent aliæ partes, in quibus non est solutio, quoniā si in aliqua cruris particula est solutio, totū crus aliquādo uidem9 dolore affici: & non est in toto crure solutio. Quin etiā & partes diuersæ dolent, cū una dū taxat sit diuisa, ut in dentib9 patet, ubi contin

git sanum extirpari, non sano relicto, dolor igitur non fit solum a solutione continui. Huic respondeo, dolorem aliquando adeo esse intensum, ut mentem perturbet, adeo quod nesciat distinguere de parte affecta, hæc ille. Sed prohi iupiter, quam popularis solutio? Quam oscitanter excogitata ratio? Siquidem Auicennæ propositio non ait, quandoque dolere partes in quibus non est solutio: imo vero absolute id asserit. Quod semper esse, intelligo Auicenam asseruisse. Atque hoc ita esse iam probauimus rationibus antea allatis, nam dolor semper est in parte continua, nunquam uero in soluta. Præterea si responsio esset uera, Auicennæ propositio tantum uera esset in dolore ualde intenso, cum mentis perturbatione. Sed hoc est falsum, falsa igitur solutio. Cæterum falsum id esse

experimento constat. Nam quoti-
die experimur in paruis doloribus,
necnon sana mente, totam particulā
dolore affici, quemadmodum asserit
Auic. Adhuc autem magis, si dolor a
dest, aut est in parte quanta, aut in a-
tomo: aut non in atomo, est igitur in
parte quanta. Cæterū si in parte quā-
ta est, aut est diuisa in omnē suam par-
tem aut non, at non primum, secun-
dum igitur. Sed pars quæ dolet, est
quanta: & non est in omnem suā par-
tem diuisa, erit igitur dolor, vbi non
est solutio. At vero si in omni dolo-
re, ut probatum est, hoc accidit, erit
ergo propositio Auicennæ, vt sic lo-
quar, non de quandoque, vt egregius
Commentator insinuat: quin potius
semper vera erit. Vnde constat solu-
tionem esse nullam. Quare cum sa-
tis hucusque disputationem protraxi-
mus, oportet vtique iam receptui ca-
nere

De Feste & Febris

nere, quādoquidem quisquiliās alias,
qui soluere cupit, quæ in hac quæstio-
ne accidere, solent: consulat Genti-
lem, plus quam Cōmentatorem Tu-
risanum, necnon alios doctos uiros,
abs quibus ueritatem exhauriet pro-
cul dubio.

FINIS CVM DEO.

